

VAASAN YLIOPISTO
Humanistinen tiedekunta
Viestintätieteiden laitos

Piia Rantio

Valtakunnallisten, alueellisten ja metsäalan viestinten journalistiset käytännöt ja
puhetavat Metsäntutkimuslaitosta koskevissa teksteissä

Viestintätieteiden pro gradu –tutkielma
Vaasa 2008

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	5
TAULUKOT	4
1 JOHDANTO	7
1.1 Tavoite ja suhde aikaisempaan tutkimukseen	8
1.2 Aineisto	11
1.2.1 Aineiston kokoaminen	14
1.2.2 Metsäntutkimuslaitoksen esittely	14
1.3 Menetelmä ja teoreettinen näkökulma	17
1.3.1 Aiheiden ja lähteiden jäsentäminen sisällön erittelyn avulla	17
1.3.2 Viestintyyppien puhetapojen tarkastelu variaatioanalyysin avulla	21
1.3.3 Kontekstualismi teoreettisena näkökulmana	22
2 VIESTINTYYPIT JA NIIDEN YLEISÖT	25
2.1 Viestintyytit	25
2.1.1 Valtakunnalliset viestimet	26
2.1.2 Alueelliset viestimet	28
2.1.3 Metsäalan viestimet	29
2.2 Yleisöt	30
2.2.1 Koko kansa yleisönä	32
2.2.2 Alueelliset osayleisöt ja metsäalan osayleisöt	34
3 TEKSTIEN AIHEET JA DISKURSSIT	37
3.1 Jutun pääaihe	37
3.2 Diskurssit eli puhetavat	39

4 VIESTIMIÄ KIINNOSTAVAT AIHEET	41
4.1 Tieteelliset aiheet	45
4.1.1 Metsäteollisuus ja sen tuotteet	47
4.1.2 Metsäluonnon monimuotoisuus	48
4.1.3 Metsätilastot	49
4.1.4 Valtakunnan metsien investointi	50
4.1.5 Metsän kasvatus	51
4.1.6 Metsien terveydentilan, taudit ja tuholaiset	51
4.1.7 Metsäpolitiikka	52
4.2 Yleiset aiheet	53
4.2.1 Metlan organisaatio	54
4.2.1.1 Metlan hallinnoimat metsät	55
4.2.1.2 Metlan organisaation hajasijoittaminen	56
4.2.2 Metlan henkilöstö	57
4.2.2.1 Metla työllistäjänä	57
4.2.2.2 Metlan työntekijöiden henkilöhaastattelut	58
4.2.3 Viihteellistä tietoa luonnosta tarjoavat jutut	58
4.2.4 Tapahtumaa tai toimintaa mainostavat jutut	59
4.2.5 Luonnonsuojelua käsittelevät jutut	60
4.2.6 Eläimiä käsittelevät jutut	60
4.2.7 Suhdanekatsauksen luotettavuus -jutut	61
4.2.8 Aiheet joissa Metla vain mainintana	61
4.3 Aiheet valtakunnallisissa viestimissä	62
4.4 Aiheet alueellisissa viestimissä	65
4.5 Aiheet metsäalan viestimissä	68

5 VIESTINTYYPIEN DISKURSSIEN VAIHTELEVUUS	72
5.1 Diskurssit tiedotteen kautta läpimenneissä jutuissa	75
5.1.1 Tiedotteen diskurssit	75
5.1.2 STT:n uutisen diskurssit	77
5.1.3 Valtakunnallisten viestinten diskurssit tiedotteesta läpimenneissä jutuissa	79
5.1.4 Alueellisten viestinten diskurssit tiedotteesta läpimenneissä jutuissa	85
5.1.5 Metsäalan viestinten diskurssit tiedotteesta läpimenneissä jutuissa	86
5.2 Diskurssit eri viestintyypeille ominaisissa jutuissa	90
5.2.1 Diskurssit valtakunnallisille viestimille ominaisissa jutuissa	90
5.2.1.1 Talouden diskurssi valtakunnallisissa viestimissä	92
5.2.1.2 Metsäteollisuuden diskurssi valtakunnallisissa viestimissä	92
5.2.1.3 Metsätalouden diskurssi valtakunnallisissa viestimissä	95
5.2.1.4 Luonnonsuojelun diskurssi valtakunnallisissa viestimissä	96
5.2.1.5 Asiantuntijoiden diskurssi valtakunnallisissa viestimissä	98
5.2.1.6 Suomalaisuuden diskurssi valtakunnallisissa viestimissä	99
5.2.2 Diskurssit alueellisille viestimille ominaisissa jutuissa	100
5.2.2.1 Talouden diskurssi alueellisissa viestimissä	101
5.2.2.2 Matkailun edistämisen diskurssi alueellisissa viestimissä	103
5.2.2.3 Markkinoinnin diskurssi alueellisissa viestimissä	105
5.2.2.4 Luonnonsuojelun diskurssi alueellisissa viestimissä	106
5.2.2.5 Paikallisuuden diskurssi alueellisissa viestimissä	109
5.2.2.6 Oman alueen kehumisen diskurssi alueellisissa viestimissä	111
5.2.3 Diskurssit metsäalan viestimille ominaisissa jutuissa	112
5.2.3.1 Talouden diskurssi metsäalan viestimissä	113
5.2.3.2 Metsätalouden diskurssi metsäalan viestimissä	114
5.2.3.3 Metsäteollisuuden diskurssi metsäalan viestimissä	115
5.2.3.4 Tehokkuuden ja tuottavuuden diskurssi metsäalan viestimissä	117

5.2.3.5 Taloudellisuuden diskurssi metsäalan viestimissä	120
5.2.3.6 Erikoisaladiskurssi metsäalan viestimissä	122
5.2.3.7 Maalaisjärjen käytön diskurssi metsäalan viestimissä	122
5.2.3.8 Suomalaisuuden diskurssi metsäalan viestimissä	124
6 YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT	126
6.1 Yhteenveto tutkielman tuloksista ja johtopäätökset	126
6.2 Pohdinta	135
LÄHTEET	137
LIITE. Metlaa koskevia juttuja julkaisseet viestimet	146
TAULUKOT	
Taulukko 1. Metlaa koskevien juttujen läpimeno eri viestimiin lokakuussa 2001.	12
Taulukko 2. Tieteellisaiheiset Metlaa koskevat jutut.	42
Taulukko 3. Yleisaiheiset Metlaa koskevat jutut.	42
Taulukko 4. Tieteellisaiheisissa ja yleisaiheisissa jutuissa käytetyt lähteet.	43
Taulukko 5. STT:n kautta läpimenneet Metlaa koskevat jutut viestintyypeittäin.	44
Taulukko 6. Metlan lokakuussa 2001 ilmestyneiden tiedotteiden aiheet.	44
Taulukko 7. Metlaa koskevat yleisimmät tieteelliset aiheet viestimissä.	46
Taulukko 8. Metlaa koskevien tieteellisaiheisten juttujen läpimeno eri viestintyypeihin.	47
Taulukko 9. Metlaa koskevien yleisaiheisten juttujen läpimeno eri viestintyypeihin.	54
Taulukko 10. Aiheet valtakunnallisissa viestimissä.	63
Taulukko 11. Valtakunnallisten viestinten eri aiheissa käyttämät lähteet.	64
Taulukko 12. Aiheet alueellisissa viestimissä.	66
Taulukko 13. Alueellisten viestinten eri aiheissa käyttämät lähteet.	68
Taulukko 14. Aiheet metsäalan viestimissä.	69
Taulukko 15. Metsäalan viestinten eri aiheissa käyttämät lähteet.	70

VAASAN YLIOPISTO
Humanistinen tiedekunta

Laitos:	Viestintätieteiden laitos
Tekijä:	Piia Rantio
Pro gradu -tutkielma:	Valtakunnallisten, alueellisten ja metsäalan viestinten journalistiset käytännöt ja puhettavat Metsäntutkimuslaitosta koskevilla teksteissä
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Viestintätieteet
Valmistumisvuosi:	2008
Työn ohjaaja:	Merja Koskela

TIIVISTELMÄ

Tutkielmani tavoitteena oli vertailla valtakunnallisten, alueellisten ja metsäalan viestinten journalistisia käytäntöjä ja puhetapoja Metsäntutkimuslaitosta koskevilla teksteissä. Alkulehtyksenä oli, että eri viestintyyppien journalistiset käytännöt ja puhettavat eroavat toisistaan ja että niitä määrittää viestintyyppin yleisön mukainen konteksti. Eri viestintyyppien journalistisia käytäntöjä ja puhetapoja on tarpeellista valottaa, sillä näin voidaan osoittaa, että journalismissa todellisuus näyttäytyy erilaisena riippuen yleisön kokemusmaailmasta ja siitä, millaisena yleisöä tekstissä puhutellaan. Metsäalan viestinten tarkastelu toi näkökulman ammatti- ja erikoisalan journalismiin, alueellisten viestinten tarkastelu alueelliseen journalismiin ja valtakunnallisten viestinten tarkastelu valtakunnalliseen journalismiin.

Tutkielmani aineisto koostui 216 lokakuussa 2001 julkaistusta Metsäntutkimuslaitosta (Metlaa) koskevasta journalistisesta tekstistä ja Metlan samana ajankohtana julkaisemista tiedotteista. Viestintyyppien journalistisista käytännöistä huomioin aihevalinnat ja lähteiden käytön, joita tarkastelin sisällön erittelyn avulla. Viestintyyppien puhetapoja tarkastelin tekstin tasolla diskurssianalyysiin kuuluvan variaatioanalyysin keinoin. Työn teoreettisena näkökulmana toimi kontekstualismi, ja työn teoreettinen viitekehys rakentui mediatutkimuksen kirjallisuuden ympärille.

Tutkielmani osoitti, että viestimien puhettavoissa ja journalistissa käytännöissä on eroja. Valtakunnallisissa viestimissä oli vähemmän aiheita ja puhetapoja kuin alueellisissa ja metsäalan viestimissä. Myös lähdekäytännöissä oli eroja. Yleisimmäksi diskurssiksi nousi kaikissa viestimissä sama talouden diskurssi. Sen sisältä löytyi kuitenkin kullekin viestintyyppille ominaiset osadiskurssit, jotka erosivat toisistaan. Lisäksi alueellisista ja metsäalan viestimistä oli löydettävissä alueellisuutta ja metsäalan erikoisalaa edustavia diskurssieja. Valtakunnallisissa viestimissä taas käytettiin suomalaisuuden diskurssia vain harvoin.

AVAINSANAT: Joukkoviestimet, aluelehdet, ammatti- ja harrastelehdet, yleisö, diskurssianalyysi, sisällönanalyysi, konteksti.

1 JOHDANTO

Ihminen ei voi ajatella tai puhua todellisuudesta tai sen osista muuten kuin antamalla niille merkityksen (Fowler 1986: 17; Lehtonen 1996: 31, Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 18). *Representaatio*-sana tulee latinan kielestä, ja se tarkoittaa esittämistä, todellisuutta edustavaa mielikuvaa, symbolia tai vertauskuvaa (Sivistyssanakirja 2001: 565). Sananmukaisesti re-presentaatio tarkoittaa uudelleen esittämistä. Representaatio siis edustaa todellisuutta esittämällä sen uudelleen. Jos todellisuuden voi esittää yhä uudelleen, sen voi myös esittää monella eri tavalla.

Erilaiset mediat esittävät representaatioissaan todellisuuden erilaisilla tavoilla, ja toisaalta niillä on erilaiset keinot esittää todellisuutta. Media on monikkomuotoinen sana, ja se tarkoittaa latinaksi välineitä ja keinoja (Wiio & Nordenstreng 2001: 9). Tässä medialla tarkoitetaan joukkoviestimiä eli sanomalehtiä, televisio- ja radiokanavia sekä joukkoviestintään tarkoitettuja Internet-sivuja. Näistä kaikista käytetään yhteisnimitystä viestimet¹. Viestimiä voidaan luokitella useilla eri tavoilla. Yksi tapa on luokitella ne sen mukaan, millaiselle yleisölle niiden sisältö on suunnattu.

Tässä työssä vertaillaan eri viestintyypeistä valtakunnallisten ja alueellisten viestimien sekä erikois- ja ammattilehtien – tarkemmin metsäalan erikois- ja ammattilehtien – tekstejä keskenään. Näitä eri viestintyyppisiä erottaa ennen kaikkea erilaiset yleisöt ja näiden yleisöjen mukaiset näkökulmat todellisuuteen. Valtakunnalliset viestimet kirjoittavat koko maan kansalle, alueelliset viestimet ilmestymisalueensa yleisölle ja metsäalan viestimet metsänomistajille, metsäalalla työskenteleville ja muille metsäalan asiantuntijoille. Taustalla on ajatus, että viestin ja sen yleisö muodostavat eräänlaisen löyhän yhteisön ja erilaisille yhteisöille suunnatut viestimet ovat representaatioillaan mukana uusintamassa yhteisönsä sosiaalista todellisuutta (Moring 2000: 84–85). Yleisön käsite on kuitenkin muuttuva, sillä samakin ihminen voi lukea sekä valtakunnallista lehteä että alueellista lehteä ja metsäalan lehteä.

¹ Viestin ja viestimet -sanojen käyttö on selkeämpää, koska media-sana on monikkumuoto.

Kyse on siitä, että lukiessaan tiettyä lehteä, lukijassa aktivoituu tietynlaisia suhtautumistapoja todellisuuteen (Karvonen 1999: 48, 53, 55; Fairclough 1997: 140). Alueellisessa viestimessä tuo suhtautumistapa on alueellinen, valtakunnallisessa viestimessä valtakunnallinen ja metsäalan viestimessä metsäalaan liittyvä ammatillinen tai muu erikoisalan tuntemus.

Representaatioon vaikuttavat yleisön mukaisen näkökulman lisäksi myös viestimen omaksumat journalistiset käytännöt. Journalistisilla käytännöillä tarkoitetaan tässä keinoja ja resursseja, joilla journalismi tuotetaan. Jo se, minkä asian viestin valitsee aiheekseen, on osa sen edustaman yleisön näkökulmaa. Myös se, mitä lähteitä viestin jutussaan käyttää, vaikuttaa näkökulmaan. Esimerkiksi vanhojen metsien suojelutarpeesta syntyy erilainen juttu sen mukaan, valitaanko haastateltavaksi Suomen Luonnonsuojeluliiton edustaja, matkailualan yrittäjä vai metsäteollisuusyrityksen johtaja. Taustalla vaikuttavat viestimien yleisön mukaisen näkökulman lisäksi viestimen taloudelliset ja muut resurssit, viestimen vakiintuneet toimituskäytännöt ja viestimen omistussuhteet (Fairclough 1997: 60–62, 68). Esimerkiksi saatuaan metsien suojelua koskevan tiedotteen suuren viestimen resurssit riittävät laajaan juttuun, jossa tarkastellaan aihetta kaikkien edellä mainittujen asianosaisten näkökulmista, kun taas pieni viestin voi resurssipulassaan tyytyä tiedotteeseen tai Suomen tietotoimiston valmiiseen uutiseen.

Yleisö, journalistiset käytännöt ja näkökulma vaikuttavat kaikki toisiinsa. Viestin on osa yleisöstään koostuvaa löyhää yhteisöä, jolla on oma näkökulmansa ja tähän näkökulmaan vaikuttavat viestimelle tyypilliset journalistiset käytännöt.

1.1 Tavoite ja suhde aikaisempaan tutkimukseen

Tutkielmani tavoitteena on *vertailla valtakunnallisten-, alueellisten ja metsäalan viestinten journalistisia käytäntöjä ja puhetapoja Metsäntutkimuslaitosta koskevissa teksteissä*. Journalististen käytäntöjen tasolla selvitän, minkälaisista aiheista eri viestintyyppit kirjoittavat.

Aiheiden analysoimista syvemmän selvittämällä, suosivatko eri viestintyyppit lähteenään tietotetta, tietotoimistoa vai ideoivatko ne aiheensa itse. Viestintyyppien puhetapoja tarkastelen tekstin tasolla. Tarkoitus on selvittää, millaisia kielenkäyttö- tai puhetapoja eli diskursseja eri viestintyyppit käyttävät. Lähtökohtana on, että erilaisille yleisöille suunnattujen viestintien puhetavat eroavat toisistaan yleisönsä mukaan tai paremminkin erilaiset viestimet puhuttelevat yleisöään eri tavoin (Karvonen 1999: 53; Fairclough 1997: 57). Lähteiden analyysi syventää tässä tutkielmassa myös diskurssien analyysia, sillä vertailen tiedotteen tekstiä eli lähdetekstiä, viestintien siitä julkaisemiin teksteihin eli kohdeteksteihin ja analysoin muuttuuko diskurssi viestintäprosessissa (ks. Fairclough 1997: 69, 80, 88–89). Näin selvittän, löytyykö viestintyyppille tyypillistä journalistista käytäntöä käyttäen lähdetekstin diskursseja.

Journalististen käytäntöjen, joista tässä tapauksessa huomioidaan juttujen aiheet ja lähteet, ja diskurssien analysoimisen yhdistäminen on järkevää, koska ne liittyvät läheisesti toisiinsa. Ensinnäkin diskurssi eli puhetapa määrittää, minkälaisista aiheista sen puitteissa on mahdollista puhua eli mikä yleensä on aihe (ks. Foucault 1972; Lehtonen 1996: 65, 165). Toiseksi lähteen diskurssin ja viestimen diskurssin vertailu antaa näkökulman viestimen tapaan omaksua tai käyttää lähteiden diskurssia, mikä myös on journalistinen käytäntö. Kolmanneksi lähteiden valinta ja diskurssit liittyvät keskeisesti toisiinsa, sillä journalistissa teksteissä voidaan antaa eri lähteiden diskursseille erilaisia asemia (Hujanen 1998: 91). Viestintyyppin puhettavan eli sille tyypillisten diskurssien voidaan ajatella muistuttavan laajassa mielessä journalistista genreä eli viestimelle, sen toimittajille ja lukijoille yhteisiä sääntöjä ja odotuksia, joiden mukaan tekstejä laaditaan ja vastaanotetaan (Ridell 1990: 40). Voidaan ajatella, että viestintyyppin konventioiden ja sen yleisön odotusten mukaan määräytyy, mistä aiheista viestimissä kirjoitetaan (=mitä yleensä pidetään aiheena), minkälaisia lähteitä käytetään, miten teksti kirjoitetaan ja miten se vastaanotetaan (Fairclough 1997: 101).

Erilaisten viestintyyppien aiheita, lähdekäytäntöjä ja puhetapoja on mielenkiintoista ja tarpeellista valottaa, sillä näin voidaan osoittaa, että todellisuus näyttäytyy erilaisena riippuen sen kokijan kokemus- ja elinpiiristä ja siitä, millaisena häntä tekstissä puhutellaan. Metsäalan viestintien tarkastelu tuo näkökulman ammatti- ja erikoisalan vaikutukseen ja alueellisten viestintien tarkastelu alueellisuuteen. Niitä vertaillaan valtakunnallisiin viestimiin, joiden potentiaalinen kohdeyleisö ovat kaikki suomalaiset. Metsäalan viestintien yleisön ja alueellisten viestintien yleisöjen voidaan ajatella olevan valtakunnallisten viestintien yleisön osayleisöjä (ks. Perelman 1996: 21–25). Sama ihminen voi toimia kaikkien näiden viestintien yleisönä, jolloin tapa, jolla häntä puhutellaan, muuttuu. Tämä työ valottaa nimenomaan sitä, millaisilla eri tavoilla ja eri näkökulmista eri viestintyyppit puhuttelevat lukijoitaan ja miten nämä viestintyyppien puhetavat eroavat toisistaan. Eri viestintyyppien aiheiden, lähteiden ja puhetapojen vertailu on tärkeää senkin vuoksi, että eri viestimet ovat muuttumassa sisällöltään yhä enemmän keskenään samankaltaisiksi (Perko 1998: 9–36). Tämä tutkielma valottaa omalta osaltaan hiukan tätä kehitystä.

Valtakunnallisten, alueellisten ja metsäalan viestintien jutut on suunnattu eri yleisöille. Viestimet ovat riippuvaisia yleisöstään, ja niiden sisältöön vaikuttavat yleisön ominaisuudet (Rautio 1990: 17). Valtakunnallisten, alueellisten ja metsäalan viestintien yleisöä yhdistävät eri asiat, ja oletan sen näkyvän viestimen aihevalinnoissa ja käsittelytavoissa. Esimerkiksi Metsähallituksen julkaiseman Metsälehdessä voidaan olettaa kirjoittavan erilaisista asioista, eri näkökulmista ja eri tavalla kuin valtakunnallisen Helsingin Sanomien tai alueellisen Karjalaisen. Lisäksi samasta aiheestakin kirjoitettaessa eri viestintyyppien puhetapojen voidaan olettaa vaihtelevan. Tutkielmani hypoteesina onkin, että niin journalistiset käytännöt eli aiheet ja lähteiden käyttö kuin diskurssitkin vaihtelevat eri viestintyypeissä. Niitä määrittävät alueellisissa viestimissä alueellinen näkökulma, metsäalan viestimissä metsäalan näkökulma ja valtakunnallisissa viestimissä valtakunnallinen näkökulma.

Tutkielmani on luonteeltaan vertailevaa. Se kuvaa alueellisten, valtakunnallisten ja metsäalan viestintien ominaisuuksia vertailemalla niitä keskenään. Näin ollen käsitys viestintyy-

pin ominaisuuksista luodaan sen pohjalta, miten viestintyyppin ominaisuudet erottuvat vertailukohdistaan. Tällöin on huomioitava se, että vertailukohta vaikuttaa siihen, mitkä viestintyyppin piirteet korostuvat (Mauranen 2000: 318). Esimerkiksi jos vertailtaisiin suomalaisten valtakunnallisten viestinten tekstejä vastaaviin yhdysvaltalaisiin teksteihin, voitaisiin suomalaisista valtakunnallisista viestimistä saada erilainen kuva kuin tässä tutkimuksessa, jossa valtakunnallisten viestinten tekstejä verrataan alueellisten ja metsäalan viestinten teksteihin.

Valtakunnallista journalismia, journalismin alueellisuutta ja erikoisalaviestinnän kielenkäyttöä on tutkittu yleensä erikseen, mutta tämä työ vertailee monipuolisesti näitä erilaisille yleisöille suunnattuja viestimiä. En tyydy työssäni vertailemaan ainoastaan näiden eri viestintyyppien sisältöjä (=aiheita ja lähteitä), vaan tarkastelen eri viestintyyppettä myös esitystekniseltä kannalta. Tarkastelen nimittäin myös puhetapoja, joilla eri viestintyyppit sisältöjään esittävät. Tutkielmassani yhdistyvät soveltava kielitiede ja mediatutkimus. Tutkimusmenetelmäni erityisesti diskurssianalyysin osalta edustaa soveltavaa kielitiedettä, mutta tutkielmani teoreettinen viitekehys rakentuu mediatutkimuksen ympärille.

1.2 Aineisto

Tutkimuksen aineisto muodostuu 216:sta lokakuussa 2001 julkaistusta journalistisesta tekstistä ja seitsemästä Metsäntutkimuslaitoksen tiedotteesta, joita on käytetty lähteenä osassa lokakuussa 2001 ilmestyneissä journalistisissa teksteissä. Lisäksi aineistoon kuuluu yksi STT:n uutinen, jonka avulla vertaillaan Metlan tiedotteen, tietojmiston uutisen ja eri viestintyyppien tekstien diskursseja. Journalistisista teksteistä käytetään myös lyhyempää nimitystä *juttu*. Jutulla tarkoitetaan mitä tahansa journalistista tekstiä: uutista, artikkelia, radio-ohjelmaa ja niin edelleen. Jutut on valittu aineistoksi sen perusteella, että niissä esiintyy sana *Metsäntutkimuslaitos* tai sen lyhenne *Metla*.

Metlaa koskeva aineisto sopii valtakunnallisten, alueellisten ja metsäalan viestinten vertailuun, sillä Metlaan liittyvät aiheet kiinnostavat kaikkia näitä viestintyyppisiä. Metla on kaikille viestimille tyypillinen lähde, sillä valtion tutkimuslaitoksena Metla on virallinen lähde, jollaisiin viestimet useimmiten nojaavat juttunsa (ks. Fairclough 1997: 58, 69; Miittinen 1988: 82; Mörä 1996: 107–109).

Valtakunnallisten viestinten kiinnostuksen Metlaa kohtaan herättää se, että Metla tuottaa valtion tutkimuslaitoksena yleisesti merkittävää ja kiinnostavaa tietoa (Bruun, Koskimies & Tervonen 1986: 58–59). Metlan eri puolilla Suomea sijaitsevat alueelliset toimintayksiköt puolestaan toimivat tyypillisinä lähteinä alueellisille viestimille, joiden jutuista suurin osa koskee niiden ilmestymisaletta (Hujanen 2000: 78–80). Metlan organisaatorakenne on hajautettu, ja sen eri puolilla Suomea sijaitsevilla tutkimuskeskuksilla, toimintayksiköillä ja tutkimusalueilla on paikallista merkitystä esimerkiksi taloudellisesti ja tutkimuksellisesti. Juuri tällaiset aluetta ylläpitävät ja tukevat instituutiot ovat keskeisessä asemassa alueellisissa viestimissä (Hujanen 1998: 82). Metla on tyypillinen lähde myös Metsäalan viestimille, sillä se tuottaa ja tarjoaa metsäalan erikoisaluetta (ks. Fiske 1992: 102–103).

Aineiston joukossa on lehtileikkeitä, Internetissä julkaistuja artikkeleita ja radiouutisten ja -ohjelmien tekstiversioita. Niistä yli puolet on ilmestynyt jossakin alueellisessa viestimessä. Seuraavaksi eniten juttuja julkaistiin valtakunnallisissa viestimissä. Metsäalan viestimissä julkaistiin vähiten juttuja. Taulukossa 1 on esitetty suuruusjärjestyksessä, kuinka monta juttua kussakin viestintyyppissä julkaistiin tutkimusajankohtana lokakuussa 2001.

Taulukko 1. Metlaa koskevien juttujen läpimeno eri viestimiin lokakuussa 2001.

Viestintyyppi:	Juttujen määrä:
Alueelliset viestimet	114
Valtakunnalliset viestimet	62
Metsäalan viestimet	40
Yhteensä:	216

Juttujen määriä vertaillen on huomioitava, että alueellisia viestimiä on määrällisesti enemmän kuin valtakunnallisia viestimiä tai metsäalan viestimiä. Esimerkiksi lokakuussa 2001 Metlaa koskevia juttuja ilmestyi 54:ssä eri alueellisessa viestimessä, 27:ssä eri valtakunnallisessa viestimessä ja 11:ssä eri metsäalan viestimessä. Päädyin ottamaan aineistoon mukaan kaikki eri viestintyyppien jutut, enkä esimerkiksi samaa juttumäärää kaikista viestintyypeistä, koska näin saadaan mahdollisimman kattava kuva viestintyypeistä.

Koska tämän tutkimuksen tarkoitus on luoda katsaus myös juttujen lähteisiin, kuuluu tutkimusaineistoon seitsemän Metlan tiedotetta, joita on käytetty tutkimusaineistona olevien juttujen lähteenä. Tiedotteet on valittu mukaan sen perusteella, että niiden aiheita on käsitelty viestimissä lokakuussa 2001. Metsäntutkimuslaitos julkaisi lokakuussa 2001 viisi tiedotetta. Lisäksi syyskuun loppupuolella 2001 ilmestynyttä kahta tiedotetta koskevia asioita käsiteltiin viestimissä lokakuun puolella. Tämän vuoksi olen liittänyt myös nämä tiedotteet tutkimusaineistoon.

Tutkimusaineistoon kuuluvat seuraavat tiedotteet (julkaisujärjestyksessä):

- (1) *Luonnonmetsän piirteiden palauttamista talousmetsään tutkitaan Hämeessä* 26.9.01
- (2) *Tohtori Katri Kärkkäisestä Metlan historian ensimmäinen naisprofessori* 28.9.01
- (3) *Inhan Jalanjäljillä Vienan Karjalassa – Viena-aiheinen valokuva- ja kansallispukunäytely* 1.10.01
- (4) *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* 16.10. (aiheesta myös tiedotustilaisuus)
- (5) *Valtakunnan metsien 9. inventointi: Viime vuosien runsaista hakkuista huolimatta puuvaranto lisääntynyt runsaasti* 22.10.01
- (6) *Metla avannut uuden esittelypolun Ruotsinkylään: Suomen metsätalouteen voi tutustua metsässä* 23.10.01
- (7) *Suhdannekatsaus: Metsäsektorin näkymät paranevat vain hieman vuonna 2002* 24.10.01.

Aineistoon kuuluva Suomen tietotoimiston uutinen on *Selvitys metsäluonnon monimuotoisuudesta: Luonnonmetsä päihittää talousmetsän*. Se perustuu 16.10. julkaistuun *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* –tiedotteeseen.

1.2.1 Aineiston kokoaminen

Olen saanut eri viestimissä lokakuussa 2001 ilmestyneet jutut käyttöni *Observer Finland Ab* -mediaseurantapalvelun kautta. Tutkimukseen on saatu kutakuinkin kaikki suomalaisissa tiedotusvälineissä lokakuussa 2001 ilmestyneet Metsäntutkimuslaitosta käsittelevät artikkelit, uutiset ja ohjelmat. Tutkimuksen liitteenä (liite 1) on Observer Finland Ab:n seurannassa olleet tiedotusvälineet, joissa mainittiin sanat Metla tai Metsäntutkimuslaitos lokakuussa 2001.

Metsäntutkimuslaitos osti lokakuun 2001 ajaksi Observer Finland Ab:lta mediaseurantapalvelun. Mediaseuranta tapahtui asiakkaan eli Metsäntutkimuslaitoksen määrittelemän seuranta-profiilin mukaisesti (Oy Observer Finland Ab 2002). Tässä tapauksessa seuranta-profiili oli organisaation nimi eli *Metsäntutkimuslaitos* ja sen lyhenne *Metla*. Näin Observer Finland kokosi kaikki uutiset, artikkelit ja muut jutut, joissa oli mainittu sanat *Metsäntutkimuslaitos* tai/ja *Metla* sekä näiden taivutusmuodot.

Metsäntutkimuslaitoksen tekemän toimeksiannon mukaisesti Observer Finlandin mediaseuranta kattoi top ten –sanomalehdet eli kymmenen Suomen luetuinta sanomalehteä, valtakunnalliset lehdet, maakuntalehdet, aikakaus- ja ammattilehdet, aluelehdet, ilmaisjakelulehdet, paikallislehdet, uutistoimistot, verkkolehdet ja sähköiset viestimet.

1.2.2 Metsäntutkimuslaitoksen esittely

Metsäntutkimuslaitos on valtion puolueeton tutkimuslaitos, jonka tehtävänä on edistää tutkimuksen keinoin metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä” (Metsäntutkimuslaitos: 2008). Metlan organisaatioverkosto kattaa koko maan.

Metlan tutkimustoiminta on jakautunut eri puolella Suomea sijaitseviin toimintayksiköihin, jotka on sijoitettu kuvassa 1 Suomen kartalle.

Kuva 1 Metlan toimintayksiköt (Metsäntutkimuslaitos 2008).

Kuvassa 1 näkyvät Metlan tutkimuskeskukset ja muut toimintayksiköt. Tutkimuskeskuksia on kaksi: Vantaan tutkimuskeskus, jolla on myös Helsingin toimipiste, ja Joensuun tutkimuskeskus. Tutkimuskeskusten lisäksi Metlalla on seitsemän muuta toimintayksikköä, jotka sijaitsevat Kolarissa, Rovaniemellä, Muhoksella, Kannuksessa, Suonenjoella, Parkanos-

sa ja Punkaharjulla. Lisäksi Metlan hallintaan kuuluu tutkimusmetsäalueita, joita on nykyään yhteensä 30 000 hehtaaria. Vuonna 2001 Metlan hallinnoimia metsäalueita ja luonnonsuojelualueita oli yli 90 000 hehtaaria, mutta vuoden 2008 alussa suurin osa niistä siirtyi Metsähallituksen hallintaan. (Metsäntutkimuslaitos 2008.)

Metlassa työskentelee yli 700 vakituista ja yli 100 määräaikaista työntekijää, joista yli 300 on tutkijoita. Metla pyrkii tutkimuksillaan edistämään metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä. Metla sekä tuottaa tieteellistä tietoa metsäympäristöstä, metsien käyttömuodoista ja metsä- ja puutaloudesta että välittää tätä tutkimustietoa, tarjoaa tietopalvelua ja toimii asiantuntijana metsiin liittyvissä tilasto-, seuranta- ja tarkastustehtävissä. Lisäksi Metla vastaa metsänjalostustoiminnasta, hoitaa hallinnassaan olevia metsäalueita ja huolehtii sille määrättyistä viranomaistehtävistä, kuten valtakunnan metsien inventoinnista ja metsien terveydentilan seurannasta. (Metsäntutkimuslaitos 2008.)

Metlan tiedotustoimintaan ja muuhun viestintään vaikuttaa ratkaisevasti se, että Metla on valtion tutkimuslaitos. Talouselämän ja valtion vaikuttimet tiedottamisen taustalla ovat perinteisesti erilaiset. Valtion viranomaisten viestintä eroaa Valtioneuvoston kanslian (2001: 11, 14–15) mukaan yritysten ja muun yksityissektorin viestinnästä siinä, että valtion viestinnän tavoitteena ei ole edistää positiivista julkisuuskuva, vaan edistää kansalaisten oikeutta tiedonsaantiin. Yksityissektorin toimijoita huolettaa enemmän positiivinen julkisuuskuva, sillä ne pyrkivät kaikella toiminnallaan mahdollisimman suureen taloudelliseen voittoon ja toimintansa jatkon turvaamiseen (Pietilä 1984: 47; Alanko 1989: 111).

Tutkimustiedon välittäminen ja tutkimustuloksista tiedottaminen kattavat suuren osan Metlan tiedotustoiminnasta, mistä voidaan päätellä, että Metla on tyypillinen lähde eri viestimille. Tämän lisäksi Metlan edustajat esiintyvät usein mediassa myös Metlan toimintaan kuuluvissa asiantuntija- ja viranomaistehtävissä. Tällaisessa roolissa Metlan tutkijoilla on paljon valtaa. Journalismilla on nimittäin tapana popularisoida tiedettä eli esittää tutkijoiden

sanomiset ja tutkimustulokset kiistattomina faktoina, ilman että jutuissa pohditaan tutkimustulosten luotettavuutta ja niihin vaikuttaneita tekijöitä (Väliaverronen 1996: 156–162).

1.3 Menetelmä ja teoreettinen näkökulma

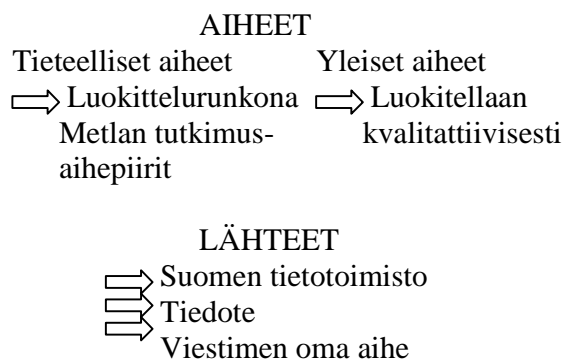
Aineiston tarkastelu jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä vaiheessa selvitan sisällön erittelyn avulla, millaisista aiheista eri viestintyytit julkaisevat juttuja ja käyttävätkö eri viestintyytit erilaisia lähteitä. Tutkimuksen toisessa vaiheessa erittelen ja kuvailen valtakunnallisten viestinten, alueellisten viestinten ja metsäalan viestinten käyttämiä diskursseja. Tämä tapahtuu variaatioihin keskittyvän diskurssianalyysin avulla. Tutkielman teoreettisena näkökulmana toimii kontekstualismi. Esittelen sisällön erittelyn luvussa 1.3.1, diskurssianalyysin luvussa 1.3.2 ja kontekstualismin luvussa 1.3.3.

1.3.1 Aiheiden ja lähteiden jäsentäminen sisällön erittelyn avulla

Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa käytän menetelmänä sisällön erittelyä. Sisällön erittelyssä aineistosta etsitään yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, jolloin keskenään samankaltaiset aineiston osat muodostavat sisältöluokan (Pietilä 1976: 31–32; Seitamaa-Hakkarainen 2001). Luokittelen sisällön erittelyn avulla juttujen aiheet, mihin sisällön erittely sopiikin hyvin (Väliaverronen 1998: 15). Syventääkseni tutkimusta luokittelen aiheiden lisäksi myös jutuissa käytettyjä lähteitä. Näin luon katsauksen siihen, mitä kautta eri viestintyytit aiheisiinsa tarttuvat. Tutkielmassa on siis kaksi luokittelurunkoa: omansa aiheille ja lähteille.

Sisällön erittely voi olla kvalitatiivista tai kvantitatiivista. Kvantitatiivisessa analyysissä luokittelu perustuu yleensä johonkin valmiiseen teoriaan tai luokittelurunkoon, kun taas kvalitatiivisessa analyysissä luokittelu syntyy usein puhtaasti aineiston sisältöä tarkastelemalla, jolloin luokitus on tutkimusaineistokohtainen. Tässä työssä sovellan osaan jutuista

kvantitatiivista luokittelurunkoa ja osan jutuista luokittelun kvalitatiivisesti. Aiheiden ja lähteiden luokittelurungot on esitelty kuviossa 1.

Kuvio 1. Aiheiden ja lähteiden luokittelu.

Osaan aiheista on mahdollista soveltaa Metsäntutkimuslaitoksessa käytettäviä tutkimusaihepiirejä kvantitatiivisen luokittelurungon tapaan. Nimitän näitä aiheita *tieteellisiksi aiheiksi*. Metlassa tehtävä tutkimus on luokiteltavissa 25 aihepiiriin, jotka on lueteltu sivulla 19. Sijoitan kunkin tieteellisen jutun aiheen yhteen luokkaan, jota aihe selkeimmin edustaa, sillä sisällön erittelyssä kukin aineiston osanen kuuluu sijoittaa yhden ominaisuutensa perusteella vain yhteen luokkaan (Seitamaa-Hakkarainen 2001).

Osa Metlaa koskevista aiheista saattaisi sopia useampaan luokkaan. Esimerkiksi Metlan tutkimushankkeet sijoitetaan Metlan omassa luokittelussa yhdestä kolmeen eri luokkaan. Sellaisten juttujen kohdalla, joiden aiheiden luokittelu on tulkinnanvaraista, olen kysynyt konsultointiapua Metlan tiedottajalta maa- ja metsätaloustieteiden maisterilta **Satu Himaselta**, jonka työtehtäviin kuuluu tallentaa Metlan tiedotteet Metlan tiedotietokantaan ja samalla luokitella tiedotteet tutkimusaihepiirien mukaan.

Metlan tutkimusaihepiirit ovat:

- 1) Informaatio, laboratorio, tutkimusmetsät ja tilastot
- 2) Kansainväliset metsäasiat
- 3) Kasvupaikkojen kuvaus ja luokitus
- 4) Metsien inventointi
- 5) Metsien monikäyttö
- 6) Metsien terveydentila, taudit ja tuholaiset
- 7) Metsäekosysteemi ja ympäristömuutokset
- 8) Metsägenetiikka ja metsänjalostus
- 9) Metsäluonnon monimuotoisuus
- 10) Metsämaa ja sen hoito
- 11) Metsän kasvatus
- 12) Metsän uudistaminen
- 13) Metsäpolitiikka
- 14) Metsäsektorin pienyritykset ja työvoima
- 15) Metsäsuunnittelu
- 16) Metsätalouden kannattavuus
- 17) Metsätalouden ympäristövaikutukset
- 18) Metsäteollisuus ja sen tuotteet
- 19) Metsätilastot
- 20) Puukauppa
- 21) Puun jalostus- ja energiakäyttö
- 22) Puunkorjuu ja kaukokuljetus
- 23) Puuntutkimus ja puutavaran mittaus
- 24) Taimituotanto
- 25) Tietojärjestelmät

Kaikki Metlaa koskevat jutut eivät ole luokiteltavissa melko jäykähköihin tutkimusaihepiireihin, minkä vuoksi sovellan osaan aineistosta kvalitatiivista sisällön erittelyä. Mikäli juttuun aihetta ei ole mahdollista sijoittaa mihinkään tutkimusaihepiiriin, kehitän aineistolähtöisesti uusia luokkia, niin että kaikki jutut sopivat ominaisuuksiensa perusteella johonkin luokkaan eli aineisto niin sanotusti kyllääntyy (Pietilä 1976: 31–32; Seitamaa-Hakkarainen 2001). Nimitän näitä kvalitatiivisesti luokittelemiani juttuja *yleisiksi aiheiksi*.

Lähteistä luokittelen tiedotteen, tietotoimiston ja viestimen oman aiheen. Tässä työssä juttujen lähteiden luokittelun tavoitteena on tuoda näkökulma siihen, millä tavalla viestintyyppit kiinnostuvat eri aiheista ja näin syventää aiheiden analyysiä. Luokitteluun on otettu mallia

journalismin perinteisestä lähdejaosta. Bruunin, Koskimiehen ja Tervosen (1986: 181) mukaan toimitukseen tulee tietoa eli mahdollisia juttuaiheita kolmea eri kautta, jotka ovat 1) uutistoimistot, 2) julkisyhteisöt, valtionhallinto ja yksityinen sektori sekä 3) toimittajien ideat. Tutkimusaineistoni perusteella on mahdollista selvittää Bruunin, Koskimiehen ja Tervosen. (1986: 181) ensimmäinen luokka eli tietotoimistojen käyttö lähteenä, sillä tietotoimiston käyttö lähteenä mainitaan lähes poikkeuksetta jutuissa (Julkisen sanan neuvosto 2005). Aineistosta selviää myös, missä jutuissa lähteenä on käytetty Metsäntutkimuslaitoksen tiedotetta, koska Metlan tiedotteet kuuluvat tutkimusaineistooni. Näin ollen Metsäntutkimuslaitos vastaa Bruunin, Koskimiehen ja Tervosen (1986: 181) luokittelun toista luokkaa. Muut lähteet kuin tiedote ja tietotoimisto luokittelun viestimen omiksi aiheiksi, koska aineiston perusteella ei ole mahdollista saada vertailukelpoista tietoa muiden organisaatioiden tiedotustoiminnasta. Tästä näkökulmasta ne ovat viestimen – tai toimittajien – omia aiheita eli vastaavat Bruunin, Koskimiehen ja Tervosen. (1986: 181) kolmatta luokkaa.

Tiedotteista saatuja aiheita tarkastelemalla saadaan selville, minkälaiset Metlan tiedotteiden aiheet menevät läpi, siis kiinnostavat viestimiä. Viestimien omia aiheita tarkastelemalla taas saadaan selville sellaiset aiheet, jotka kiinnostavat mediaa oma-aloitteisesti, ilman tiedotetta. Kun mukaan tarkasteluun otetaan vielä uutistoimistot, saadaan selville, millaisista aiheista viestimet kiinnostuvat suoraan tiedotteesta ja millaisista aiheista vasta uutistoimiston kautta. Tämä siksi, että tietotoimistot, Suomessa erityisesti Suomen tietotoimisto, ovat viestimille varsin tyypillinen lähde. Esimerkiksi Turun Sanomissa kotimaata koskevista jutuista arviolta 10 prosentissa ja ulkomaan uutisista jopa 50 prosentissa lähteenä käytetään tietotoimistojen materiaalia (Rinne 1991: 26).

Sisällön erittelyn perusteella on mahdollista tehdä päätelmiä paitsi datan sisällöstä myös sen tuottamisen kontekstista. Tämä edellyttää kuitenkin, että aineiston ulkopuolisia ilmiöitä analysoitaessa käytetään aineiston sisällön lisäksi teoreettista viitekehystä (Krippendorff 1989: 27). Tämän tutkielman teoreettisena näkökulmana toimii kontekstualismi, joka esitel-

lään luvussa 1.3.3, ja teoreettisena viitekehystenä mediatutkimuksen erilaisia viestintyyppiä ja yleisöjä koskeva lähdekirjallisuus, jota esitellään luvussa 2.

1.3.2 Viestintyyppien puhetapojen tarkastelu variaatioanalyysin avulla

Selvitettyäni sisällön analyysin avulla eri viestintyyppien suosimat aiheet ja lähteet, joiden kautta aiheisiin tartutaan, syvennän tarkastelua tekstin tasolle. Aineiston tarkastelun toisessa vaiheessa paneudun viestintyyppien diskursseihin eli puhetapoihin. Tarkoitukseni on tunnistaa ja nimetä eri viestintyypeissä käytettäviä diskursseja.

Diskurssien tunnistaminen tapahtuu kielenkäytön vaihtelevuuteen keskittyvän diskurssianalyysin avulla, jota kutsutaan myös variaatioanalyysiksi (Suoninen 1993: 48–74; Valtonen 1998: 100–102). Diskurssien tunnistaminen ja nimeäminen on hyvin aineistopainotteista ja pohjautuu tutkijan yksityiskohtaiseen kvalitatiiviseen tulkintaan aineistosta (Suoninen 1993: 49). Diskurssianalyysi muistuttaa sisällön erittelyä, koska pääpiirteissään siinäkin etsitään eroja ja yhtäläisyyksiä. Diskurssi ei kuitenkaan ole selkeä kokonaisuus, kuten jutun aihe, joten pelkkä sisällön erittely ei riitä. Erilaisista aiheista voidaan puhua eri diskursseja käyttämällä, esimerkiksi metsien suojelusta voidaan puhua talouden diskurssin sisällä tai luonnonsuojelun diskurssin sisällä. Diskurssit esiintyvät eri puolilla tekstiä, ja ne löytyvät lukemalla tekstiä tarkasti läpi ja tarkastelemalla, miten eri asioista ja aiheista tekstissä puhutaan. (Suoninen 1993: 50–51.)

Sisällön erittelyssä kyse on pelkästään siitä, että etsitään vastausta kysymykseen, **mitä** aiheita teksteissä käsitellään. Diskurssianalyysi keskittyy siihen, **miten** aiheista ja asioista puhutaan, eli diskurssien tunnistamiseen kytkeytyy kielen käytön funktioiden analysoiminen (Potter & Wetherell 1987: 33). Diskurssi on tunnistettavissa pohtimalla, mitä kielen käyttäjä tulee tehneeksi tekstin sisältämällä lausumilla tietoisesti tai tiedostamatta tietyssä tilanteessa (Suoninen 1993: 54–55). Ilmaisulla ei ole yhtä oikeaa merkitystä, vaan se on mahdollista tulkita monella eri tavalla. Näin ollen funktiot ja diskurssit selkeytyvät tekstin

kuluessa, kun jotkut tulkinnat vahvistuvat ja toiset jäävät huomiotta (ks. Suoninen 1993: 56–57).

Tunnistan diskursseja tekstin ilmaisu- ja sanatasolla. Tämä tapahtuu kiinnittämällä huomiota tilannekohtaisiin konnotaatioihin ja miellelyhtymiin sekä myyttisiin ja symbolisiin merkityksiin (ks. Barthes 1973: 109–115; Fiske 1992: 112–122; Fairclough 1997: 80). Kiinnitän aineistoa tulkitessani huomiota erityisesti sellaisiin tekstin kohtiin, joissa on ristiriitoja tai eroja. Näin tulkintani tukeutuu, kuten Suoninen (1993: 51) sanoo, enemmän tekstin sisältämiin tulkintoihin ja näkökulmiin kuin omiini. Kaiken aikaa pohdin sanojen ja ilmaisujen funktioita ja tunnistan näin diskursseja. Avaan tekemäni tulkinnat ja päättelyt esimerkkien avulla luvussa 5 (ks. Suoninen 1993: 54). Tekstissä olevien yksityiskohtien avulla tekstin analysoijan on mahdollista tehdä oletuksia ja tulkita, millaisia tekstin laatijan eli ”alkuperäisen” kielenkäyttäjän tulkinnat ovat (Fairclough 1997: 59, 80).

1.3.3 Kontekstualismi teoreettisena näkökulmana

Analysoin tutkimustuloksia kontekstualismin näkökulmasta. Siinä ihmisen ominaisuuksien ajatellaan määräytyvän suhteessa muuttuviin konteksteihin. Ihminen on toki fyysinen olento, hänellä on oma elämänsä ja identiteettinsä, mutta se miten ja millaisena nämä ihmisen ominaisuudet näyttäytyvät, riippuu kontekstista (Karvonen 1999: 48–49; Höijer 1999: 189). Esimerkiksi 20-vuotias on neljävuotiaiden seurassa vanha, mutta seitsemänkymmppisten joukossa häntä pidetään nuorena.

Kontekstualismissa todellisuus ei ole kaikille sama objektiivisesti tavoitettavissa oleva ympäristö, vaan erilaiset ihmiset tuovat esiin erilaisia näkemyksiä todellisuudesta (Karvonen 1999: 53). Sama metsä näyttäytyy eri ihmisille eri tavalla: Metsäalan ammattilainen saattaa kiinnittää huomiota metsän terveydentilaan ja tehdä metsän kasvatus- ja hoitosuunnitelman. Kotinsa lähimetsässä kävelevä paikkakuntalainen taas voi suhtautua samaan metsään virkistysalueena, metsästys- ja marjastusmaana. Metsällä voi olla tärkeä merkitys hänen koti-

paikkakunnalleen taloudellisesti ja kulttuurisesti, ja se voi olla tärkeä osa paikkakuntalaisen identiteettiä. Kauempana asuvalle ihmisille ei luultavimmin ole henkilökohtaista suhdetta tähän tiettyyn metsään, vaan hänelle metsä näyttäytyy yhtenä Suomen metsistä. Häntä saattaa kiinnostaa metsien suojelu tai niiden taloudellinen käyttö. Erilaisista taustoistaan johtuen nämä eri ihmiset käsitteellistävät samaa metsää eri tavoin. He puhuvat eri asioista, joten heidän kielenkäyttönsäkin eroaa toisistaan. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että he puhuvat kokonaan eri kieltä ja eri käsitteillä, vaan ennemminkin he muokkaavat käyttämänsä käsitejärjestelmät tilanteeseen sopiviksi. Itse asiassa on mahdollista, että samakin ihminen käyttää edellä mainittuja erilaisia käsitejärjestelmiä eri tilanteissa. (Karvonen 1999: 51–52.)

Tässä tutkielmassa viestintyyppien yleisöt eivät ole kiinteitä yhteisöjä, joilla on omat kiinteät käsitejärjestelmänsä, vaan samakin ihminen voi kuulua eri viestintyyppien yleisöihin ja käyttää niiden käsitejärjestelmiä (Höijer 1999: 179, 185; Suoninen 1993: 112–113). Viestintyyppien puhetapa aktivoi ihmisessä viestintyyppien yleisön mukaisen näkökulman ja identiteetin (Karvonen 1999: 53). Tällöin hän ja hänen ominaisuutensa määräytyvät suhteessa kulloisenkin viestintyyppien muodostamaan kontekstiin.

Tämä tutkielma pyrkii valottamaan melko monipuolisesti viestintyyppien kontekstia. Tutkielma valottaa sitä, mistä viestintyyppien sisällä puhutaan (aiheiden luokittelu), miten viestintyyppi tarttuu aiheisiin (lähteiden luokittelu) sekä millaiset diskurssit eli puhutavat ovat erilaisia yleisöjä edustaville viestintyypeille ominaisia (variaatioanalyysi).

Kiinnittämällä huomiota sekä viestimen journalistisiin käytäntöihin että puhetapoihin, tutkielma pyrkii huomioimaan sekä tekstin tuottamisen että sen yleisön osana viestintyyppien kontekstia. Näin tuodaan esiin, että todellisuus ei ole kaikille sama, objektiivisesti tavoitettavissa oleva esine, vaan esimerkiksi erilaiset viestintyyppit tuovat esiin erilaisia näkemyksiä todellisuudesta (Karvonen 1999: 53). Viestimet ovat osa sosiaalista todellisuutta ja myös tuottavat sitä osallistumalla asuinpaikkaan tai muuhun yhteisöä yhdistävään tekijään liittyvään kulttuurisen todellisuuden jäsentämiseen (Moring 2000a: 84–85).

Tutkielma etenee siten, että luvussa kaksi esittelen tutkielmassa mukana olevat viestintyytit ja niiden yleisöt. Luvussa kolme esittelen käsitteet ja teorit, joiden perusteella juttujen aiheiden luokittelu tapahtuu, ja valotan tarkemmin diskurssin käsitettä. Luvussa neljä ja viisi siirrytään varsinaiseen analyysiin. Analyysin ensimmäisessä vaiheessa, luvussa neljä, paneudun journalististen tekstien aiheisiin ja lähteisiin. Työn toisessa vaiheessa, luvussa viisi, siirryn viestintyytille ominaisiin puhetapoihin, diskursseihin. Luvussa kuusi esitän tutkielmani yhteenvedon ja päätelmät.

2 VIESTINTYYYPIT JA NIIDEN YLEISÖT

Viestimiä voi luokitella monella tavalla. Ne voidaan jakaa esimerkiksi välineen mukaan painettuihin viestimiin ja sähköisiin viestimiin tai ne voidaan luokitella niiden vaikutusalueen mukaan. Esimerkiksi sanomalehdet voidaan jakaa valtakunnallisiin sanomalehtiin, maakuntalehtiin, aluelehtiin ja paikallislehtiin (Jyrkiäinen & Savisaari 2001: 66–71).

Viestimien luokittelu niiden sisällön mukaan on monimutkaisempaa kuin niiden luokittelu ilmestymisalueen tai välineen mukaan. Esimerkiksi poliittiset sanomalehdet ja iltapäivälehdet ovat valtakunnallisia, mutta niiden sisältö eroaa päivälehtien sisällöstä. Myös erikoissanomalehdet ovat valtakunnallisia, mutta niiden sisältö keskittyy tiettyyn erikoisalaan, esimerkiksi Kauppalehden sisältö keskittyy talouteen (Jyrkiäinen & Saviaari. 2001: 66–67.) Aikakauslehdet ovat myös oma lukunsa. Ne ovat yleensä valtakunnallisia, mutta eroavat sisällöltään sanomalehdistä ja muista aikakauslehdistä toisinaan paljonkin (Kivikuru 2001a: 78). Aikakauslehdissä on esimerkiksi paljon erikois- ja harrastelehtiä kuten Metsästys ja kalastus ja Kaksplus.

2.1 Viestintyyppit

Tässä tutkielmassa viestimet jaotellaan valtakunnallisiin, alueellisiin ja metsäalan viestimiin. Valtakunnallisten ja alueellisten viestinten yleisöä yhdistää viestimen ilmestymisalue ja metsäalan viestinten yleisöä erikoisala. Lähtökohtana on, että yleisö määrittää viestimen sisältöä, vaikka se ei olekaan staattinen yhteisö, vaan ihminen aktivoituu viestimen yleisöksi lukiessaan, katsellessaan tai kuunnellessaan viestintä.

Viestimen ilmestymisalue yhdistää keskeisesti yhteisöä (Kivikuru: 2000: 13), jollainen viestimen yleisökin on. Valtakunnallisten viestinten sisältö on suunnattu kaikille suomalaisille, maakuntalehtien sisältö maakunnan alueella asuville ja paikallislehtien suppealla alu-

eella asuville. Yleisön yhteisöllisyys voi kuitenkin perustua maantieteen lisäksi myös lähes mihin tahansa ihmisen ominaisuuteen (Kivikuru 2000: 23), esimerkiksi sukupuoleen, ikäryhmään, ammattiin, harrastukseen, musiikkimakuun tai mielipiteisiin. Tätä taustaa vasten metsäalan erikoisalaviestimien yleisöä yhdistää metsäalan asiantuntijuus.

2.1.1 Valtakunnalliset viestimet

Tarkoitan valtakunnallisilla viestimillä tässä sekä painettuja että sähköisiä valtakunnallisia viestimiä. Merkityksellistä on se, että viestimen vaikutusalue on valtakunnallinen, ja siten journalististen tekstien sisällön voidaan olettaa olevan koko kansalle suunnattu. Valtakunnallisia viestimiä tässä tutkimuksessa ovat:

- * valtakunnallisesti ilmestyvät sanomalehdet
 - valtakunnallisesti ilmestyvät päivälehdet
 - iltapäivälehdet
 - valtakunnallisesti ilmestyvät erikoissanomalehdet (paitsi metsäalan erikoissanomalehdet)
- * valtakunnallisesti ilmestyvät poliittiset sanomalehdet
- * Aikakauslehdet (paitsi metsäalan ammatti-, järjestö-, yritys- ja yleisölehdet)
- * valtakunnalliset radiokanavat
 - Yleisradion valtakunnalliset kanavat
 - valtakunnallinen kaupallinen kanava Radio Nova
 - identtistä ohjelmaa useammilla paikkakunnilla lähettävät radiokanavat
- * Valtakunnallisten joukkoviestinten ylläpitämät Internet –sivustot ja journalistista sisältöä tarjoavat Internet-portaalit

Suurin osa tutkimusaineiston valtakunnallisten viestinten jutuista ilmestyi valtakunnallisissa sanomalehdissä ja valtakunnallisilla radiokanavilla. Esimerkiksi vain yhdessä aikakauslehdessä ilmestyi Metlaa koskeva juttu. Vaikutusalueen lisäksi viestimien sisältöön vaikuttaa se, onko kyse sanomalehdestä, aikakauslehdestä, radiosta vai televisiosta (Fairclough 1997: 55–56), mutta niiden luokittelu ei ole tämän tutkielman lähtöasetelman kannalta merkityksellistä, koska tarkoitus on keskittyä valtakunnallisiin viestimiin kokonaisuutena ja verrata niitä alueellisiin ja metsäalan viestimiin.

Vuonna 2001 Suomessa oli valtakunnallisia sanomalehtiä 28 kappaletta, ja niihin kuuluivat valtakunnalliset päivälehdet, iltapäivälehdet, erikoissanomalehdet ja poliittiset sanomalehdet (Jyrkiäinen & Savisaari 2001: 66). Valtakunnallisia televisiokanavia oli maassamme ja on kaapelikanavia lukuun ottamatta edelleen neljä (Wiio 2001: 119). Digitaalikanavia ja kaapelikanavia ei tutkielman aineistoon kuulunut. Valtakunnallisia radiokanavia oli Yleisradion kolme valtakunnallista kanavaa ja yksityinen valtakunnallinen radiokanava Radio Nova. Myös identtistä ohjelmaa useammilla paikkakunnilla esittävät radiokanavat, kuten KissFM, NRJ, Star FM, Groove FM, Classic FM (Sauri 2001: 59), olisivat kuuluneet valtakunnallisiin viestimiin, mutta aineistossa ei esiintynyt yhtään juttua, joka olisi ilmestynyt tällaisella kanavalla.

Suomessa julkaistaan noin 2 800 aikakauslehteä (Sauri 2001: 40), jotka kuuluvat pääasiassa valtakunnallisiin viestimiin. Aikakauslehdet on jaettavissa yleisölehtiin, ammatti- ja järjestölehtiin, mielipidelehtiin sekä asiakas- ja yrityslehtiin (Kivikuru 2001a: 78–79). Nämä luokat on edelleen jaettavissa alaryhmiin. Tässä tutkimuksessa valtakunnallisiin välineisiin luokitellaan yleisölehtiin kuuluvat yleisaikakauslehdet, kuten Apu, Seura ja Hymy. Sen sijaan metsäalan ammatti- ja järjestölehdet, asiakas- ja yrityslehdet sekä yleisölehtiin kuuluvat erikois- ja harrastelehdet noteerataan metsäalan viestiminä (ks. luku 2.1.3).

Valtakunnallisiksi viestimiksi on laskettavissa myös valtakunnallisten viestinten ylläpitämät Internet-sivut ja journalistista sisältöä tarjoavat Internet-portaalit. Tällaisia Suomen suosituimpia sivustoja olivat vuosituhannen vaihteessa MTV3, YLE, Iltalehti, Helsingin Sanomat, Iltasanomat ja KissFM ja Kauppalehti (Sauri 2001: 65).

Valtakunnalliset viestimet ovat levikeiltään ja kooltaan pääsääntöisesti suurempia kuin alueelliset ja metsäalan viestimet. Esimerkiksi Suomen suurimpilevikkisiä valtakunnallisia sanomalehtiä Helsingin Sanomia ja Iltasanomia kustantavan SanomaWSOY:n sanomalehtien yhteenlaskettu levikki oli 24,8 prosenttia kaikkien suomalaisten sanomalehtien levikistä vuonna 1999 (Sauri 2001: 37). Valtakunnallisten viestinten suuruuden vuoksi niiden talou-

delliset, toimitukselliset ynnä muut resurssit ovat suuremmat, mikä vaikuttaa niiden juttujen sisältöön (Fairclough 1997: 60—62, 68).

2.1.2 Alueelliset viestimet

Alueellisia viestimiä tässä tutkielmassa edustavat maakuntalehdet eli maakunnan suurimmat ykköslehdet, aluelehdet ja paikallislehdet. Alueellisia radiokanavia olisivat tässä tutkielmassa olleet Yleisradion alue- eli maakuntaradiot ja yksityiset paikallis- ja erikoisradiot, mutta niissä ei ilmestynyt tutkimusajankohtana Metlaa koskevia juttuja.

Maakuntalehdet ovat päivälehtiä eli ilmestyvät 4–7 kertaa viikossa. Maakuntalehtiä luetaan Suomessa paljon. Niiden yhteislevikki kaikista päivälehdistä on 46 prosenttia, ja ne ovat näin Suomen suurin sanomalehtiryhmä. Aluelehdet puolestaan ilmestyvät maakuntalehtiä pienemmällä talousalueella, mutta nekin pyrkivät olemaan täyden palvelun lehtiä. Aluelehtiä luetaan selvästi vähemmän kuin maakuntalehtiä: niiden yhteislevikki on vain yhdeksän prosenttia kaikista päivälehdistä. Paikallislehtiä ja aluelehtiä on usein vaikea erotella esimerkiksi vaikutusalueen koon tai ilmestymistiheyden mukaan. Paikallislehdet ilmestyvät yleisimmin 1–3 kertaa viikossa, mutta niiden joukossa on päivälehtiäkin. (Jyrkiäinen & Savisaari. 2001: 66–67.)

Maakuntalehdet ja aluelehdet olivat ennen poliittisten puolueiden äänenkannattajia, mutta 1980- ja 1990-luvuilla niistä tuli täyden palvelun yleislehtiä (Moring 2000a: 89), eli niissä käsitellään maakunnan asioiden lisäksi valtakunnan ja ulkomaan asioita. Paikallislehdet ovat maakuntalehtiin ja aluelehtiin verrattuna puhtaammin paikallisia, sillä niissä näkökulma on poikkeuksetta paikallinen (Rautio 1990: 17). Silti maakunta- ja aluelehdissäkin korostuu alueellisuus, esimerkiksi maakuntalehtien sisällöstä jopa puolet käsittelee paikallisia aiheita (Hujanen 2000: 80).

Yleisenä periaatteena on, että mitä pienemmästä alueellisesta viestimestä on kyse, sitä selkeämmin sen juttujen sisältö on alueellista. Paikallislehtien pääasiallisena tehtävänä on seudun omien tapahtumien ja asioiden välittäminen (Hujanen 2000: 78–79; Rautio 1990: 17). Täyden palvelun maakuntalehdissä ja aluelehdissä alueellisten aiheiden määrä on yhteydessä toimituksen resursseihin. Alueellisten viestimien omat toimittajat keskittyvät yleensä oman alueen aiheisiin, kun valtakunnalliset ja ulkomaan aiheet hoidetaan STT:n kautta (Rinne 1991: 26). Mitä pienemmästä maakuntalehdestä on kyse, sitä todennäköisemmin se turvautuu STT:hen (Hujanen 2000: 80). Alueellisten viestimien taloudelliset ja toimitukselliset resurssit vaihtelevat, mutta pääsääntöisesti kyse on valtakunnallisia lehtiä pienemmistä resursseista.

2.1.3 Metsäalan viestimet

Metsäalan viestin on tässä tutkielmassa käytössä oleva termi. Sillä tarkoitetaan sellaisia erikoisalaviestimiä, jotka on suunnattu metsänomistajille, metsäteollisuudessa ja metsäalalla yleensä työskenteleville tai muuten metsäalaan työn, metsän omistuksen, harrastuksen tai muun kiinnostuksen kautta liittyville ihmisille. Metsäalan viestimien toimittajien ja yleisön voidaan ajatella olevan alan asiantuntijoita, sillä he tietävät niin sanottuja tavallisia ihmisiä enemmän metsäalasta. Tämän vuoksi metsäalan viestintä voidaan olettaa eroavan sisällöltään ja kielenkäytöltään muista viestintyypeistä, ja tässä mielessä tutkielmassa sivutaan erikoiskielisyyttä (Laurén 1993: 12–13). Erikoisalalla ei ole kiinteää määritelmää, kuten ei ole siihen liittyvällä erikoiskielelläkään (Beaugrande 1989: 6; Laurén 1993: 9–14). Siksi metsäalan erikoisalaviestintä on määritelty tässäkin tutkielmakohtaisesti.

Metsäalan viestimiä löytyy erikoissanomalehdistä, ammatti- ja järjestölehdistä, asiakas- ja yrityslehdistä sekä erikois- ja harrastelehdistä. Tärkein yhdistävä tekijä on nimenomaan metsäala.

Metlaa koskevia juttuja ilmestyi lokakuussa 2001 seuraavissa metsäalan viestimissä:

Erä
Koneviesti
Koneyrittäjä
Leipä Leveämmäksi
Luonnonvara
Maaseudun Tulevaisuus
Metsälehti
Metsälehti Makasiini
Metsätalous-Forestry
Skogsbruket
Särmä

Metsäalan viestimien joukossa on sekä sanomalehtiä että aikakauslehtiä. Metsäalaan erikoistuneita radio- tai tv-kanavia ei ainakaan toistaiseksi ole.

2.2 Yleisöt

Tässä tutkielmassa yleisöä ei käsitetä kiinteänä yhteisönä, jota yhdistävät tietyt arvot ja käsitteet, vaan yleisö on muuttuva käsite. Vaasalaista metsäinsinööriä voidaan puhutella TV1:n uutisissa suomalaisena, maakuntalehti Pohjalaisessa oman paikkakuntansa asukkaana ja Metsälehdessä metsäalan asiantuntijana, eli samakin ihminen voi olla sekä valtakunnallisen, alueellisen että metsäalan viestimen yleisönä (Karvonen 1999: 45—53). Silti voidaan puhua valtakunnallisten, alueellisten ja metsäalan viestinten yleisöistä omina ryhminään.

Jotkut mediatutkijat ovat sitä mieltä, että viestimen juttutuotannossa ei juurikaan ajatella viestimen yleisöä ja sen tarpeita, vaan toimittajat kirjoittavat ensisijaisesti toisille toimittajille, esimiehilleen ja itselleen (Shoemaker & Reese 1996: 116–117). Vaikka tämä väite varmasti pitääkin paikkansa, voidaan kuitenkin olettaa, että viestintyyppin yleisön jäseniä yhdistävät tietynlaiset suhtautumistavat todellisuuteen, joita viestintyyppin toimittajakin tie-

toisesti tai tiedostamattaan noudattaa (Oestreicher 1991: 16). Näitä suhtautumistapoja ylläpidetään yleisön jäsenten puhetavoissa eli tässä tapauksessa viestintyyppien teksteissä (Luukka 2000: 151; Karvonen 1999: 48). Nämä puhetaavat aktivoivat ihmisessä viestintyyppien yleisölle tyypilliset suhtautumistavat, arvostukset ja käsitykset, eli ihmisestä ikään kuin tulee yleisön jäsen siinä hetkessä, kun hän kohtaa ja tulkitsee tekstiä (Karvonen 1999: 53; Perelman 1996: 18). Viestimien tekstit eivät kuitenkaan ole samalla tavalla yhteisöllistä puhetta kuin esimerkiksi tietyn ammattiryhmän edustajien välinen keskustelu, koska niistä puuttuu viestimen ja sen yleisön välinen vuorovaikutus (Fairclough 1997: 57). Siksi onkin järkevää puhua kuvitteellisesta ideaaliyleisöstä, joka jossain määrin vastaa todellista yleisöä, vaikka ei olekaan viestimen todellisten lukijoiden, kuulijoiden ja katselijoiden identiteettien summa (Fairclough 1997: 57–58; Hujanen 1998: 95–96). Tämä viestimissä esitettävä kuvitteellinen identiteetti luo ja vahvistaa yhteisöllisyyttä niissä ihmisissä, jotka kokevat kuuluvansa viestimen yleisöön, ja viestimillä on keskeinen rooli tuon yhteisöllisyyden luoja (Hujanen 1998: 95–96; Tapper 2000: 6; Kivikuru 2000: 21).

Vaikka sama ihminen voi olla metsäalan viestimen, alueellisen viestimen ja valtakunnallisen viestimen yleisöä, ei kaikissa ihmisissä voida aktivoida minkä tahansa yleisön mukaista suhtautumistapaa maailmaan, vaan ihmisillä on myös oma identiteettinsä, historiansa, tietopohjansa ja fyysinen todellisuutensa, jotka vaikuttavat hänen ajattelutapoihinsa (Karvonen 1999: 49–50; Höijer 1999: 189). Poliisi ja lääkäri aktivoituvat helpommin valtakunnallisen viestimen yleisöksi kuin metsäalan viestimen yleisöksi, elleivät he sitten satu esimerkiksi omistamaan metsää. Yksilön ominaisuudet vaikuttavat viestintyypeistä eniten erikoisalaviestimissä, jollainen metsäalan viestimen on, sillä niiden lukemisessa tarvitaan eniten etukäteistietoa ja asiantuntemusta (Fiske 1992: 102–103). Myös alueellisessa viestimessä merkitsevät yksilön ominaisuudet enemmän kuin valtakunnallisessa viestimessä, sillä alueellinen viestimen ilmestyy tietyllä alueella, mikä rajaa sen yleisöä. Lisäksi voidaan olettaa, että alueellisen viestimen sisällön paikallisuusvoittoisuus kiinnostaa pääasiassa paikkakunnalla asuvia tai paikkakuntaan jollakin muulla tavalla sitoutuneita. Turkulainen toki osaa

lukea paikallislehti Vaasan Ikkunaa, mutta sen sisältö ei luultavasti kosketa häntä samalla tavalla kuin vaasalaista lukijaa.

2.2.1 Koko kansa yleisönä

Valtakunnallisten, alueellisten ja metsäalan viestinten yleisöjen kuvaamiseen voidaan ottaa mallia Perelmanin (1996: 21–25) argumentaatioteoriassa käyttämästä yleisön jakautumisesta universaaliyleisöön ja osayleisöihin. Valtakunnallisten viestinten yleisö edustaa Perelmanin universaaliyleisöä ja alueellisten viestinten ja metsäalan viestinten yleisöt osayleisöjä. Perusajatuksena on, että yleisöä yhdistävät asiat, joista yleisön jäsenet ovat samaa mieltä keskenään. Mitä isommasta yleisöstä on kyse, sitä heterogeenisempi se on, joten sitä vähemmistä asioista yleisön jäsenet ovat samaa mieltä. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 26, 31.)

Yhteisen mielipiteen lisäksi yhteisöä, tässä yleisöä, yhdistää se, että yhteisö erottaa tietoisesti meidät muista (Bauman: 1997: 70). Yleisöä siis yhdistävät yhteiset arvot, mielipiteet, ajatukset ja se, että yleisön jäsenet eroavat toisista ihmisryhmistä ja toisista yleisöistä. Viestimet vahvistavat yleisönsä yhteenkuuluvuutta toistamalla säännöllisin väliajoin, mikä on hyväksyttävää, mikä ei, ketkä kuuluvat meihin, ketkä eivät, ja samalla viestimet vakiinnuttavat myös erilaisia puhetapoja eli diskursseja (Kivikuru 2000: 43; Valtonen 2000: 73–74).

Valtakunnallisten viestinten yleisön voidaan ajatella edustavan koko Suomen kansaa, sillä niiden potentiaalisen yleisön muodostavat kaikki suomalaiset. Universaaliyleisöllä ei siis tarkoiteta hypoteettista absoluuttista yleismaailmallista yleisöä (ks. Koistinen 1998: 47), vaan tässä tapauksessa yleisesti kaikkia suomalaisia. Suurta yleisöä tavoittelevan viestimen sisältö saa ärsyttää vain harvoja, ja sen tulee miellyttää mahdollisimman monia, sillä sen sisältö on suunnattu kaikille puoluerajoista, yhteiskunnallisesta asemasta ja vastaavista ominaisuuksista riippumatta (Salokangas 1998: 46, 51–55). Näin valtakunnalliset viestimet vetoavat puhetavallaan suomalaisiin arvoihin, yleiseen mielipiteeseen, niin sanottuun ter-

veeseen järkeen, suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä asioihin, joita suomalaiset arvostavat (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 32; Perelman 1996: 24).

Suomalaiseen identiteettiin kuuluvia asioita ovat ahkeruus, rationaalisuus, pyrkimys parempaan tulevaisuuteen, teknologian ihannoiminen, säästäväisyys, kristilliset arvot ja suomalainen sisu. Identiteettimme juuret ovat maaseudulla agraariyhteiskunnassa, vaikka suurin osa suomalaisista asuu nykyään kaupungeissa (Kivikuru 2000: 24–31; Moring 2000a: 92). Suomalaisuus myös kiinnittyy mediassa voimakkaasti valtioon: suomalaisuus koetaan enemmän valtiollis-kansallisena kokemuksena kuin yksilöllisesti (Valtonen 2000: 52–53), mihin perustuu myös suomalaisten syvä luottamus viranomaisiin.

Koska valtakunnallisten viestinten yleisö on niin suuri ja koostuu monista erilaisista ihmisryhmistä, niiden on käytettävä mahdollisimman yksinkertaista ja yleistajuista kieltä. Samasta syystä valtakunnallisten viestinten aihevalintojen tulee käsitellä yleisesti kiinnostavia ja suurelle yleisölle tuttuja asioita (Bruun ym. 1986: 49–59; Fiske 1992: 98–99; Shoemaker & Reese: 1996: 114.)

Valtakunnallisissa viestimissä käytetään vähemmän puhetapoja ja samat aiheet toistuvat useammin kuin osayleisöille tarkoitetuissa viestimissä, koska valtakunnalliset viestimet tavoittelevat yleisökseen massalevikkiä eli koko Suomen kansaa (Fiske 1992: 98–101). Toisen näkökulman mukaan valtakunnallisia viestimiä koskettaa viestintyypeistä eniten journalismin tutkimuksessa tunnettu päiväjärjestysteoria (=agenda setting), jonka mukaan media antaa ihmisille päivittäiset puheenaiheet ja toistaa samoja puheenaiheita ja näkökulmia päivästä toiseen vaikuttaen näin ihmisten ajattelutapaan ja arvoihin (ks. Perko 1998: 14).

2.2.2 Alueelliset osayleisöt ja metsäalan osayleisöt

Metsäalan viestinten ja alueellisten viestinten yleisöt ovat valtakunnallisten viestinten osayleisöjä. Pienien yleisöjen viestiminä ne ovat yksilöllisempiä ja henkilökohtaisemmin puhuttelevia kuin valtakunnalliset viestimet (Fiske 1992: 102).

Metsäalan viestintä on erikoisalaviestintä. Sen yleisöä yhdistää yhteinen tietopohja, joka on tullut koulutuksen ja/tai kokemuksen kautta (Perelman 1996: 23; Laurén 1993: 12–13). Sen yleisö odottaa viestimeltään uutta tietoa ja kokemuksia, ei niinkään tuttuja ja turvallisia asioita (Fiske: 1992: 102–103). Metsäalan viestintän yleisön yhteinen identiteetti on löyhempi kuin alueellisten ja valtakunnallisten viestintien yleisöjen identiteetit, sillä identiteetti muodostuu vahvimmin paikan, siis esimerkiksi kotiseudun, kautta (Kivikuru 2000: 31–32).

Metsäalan viestimet eivät käytä tiukkaa erikoiskieltä siinä mielessä, että niiden toimittajat ja yleisö ovat melko heterogeeninen ryhmä, ja erikoiskieli vaatisi homogeenisemmat kielenkäyttäjät (Laurén 1993: 13–14). Silti metsäalan viestimestä löytyy erikoiskielen piirteitä verrattuna muiden viestintyyppien kieleen, sillä viestintätoimittajia ja yleisöä yhdistää nimenomaan erikoisala, joka yleisön on tunnettava, jotta heissä voi viestintätyypin puhetajaa tulkitessa aktivoitua metsäalan viestintän yleisön mukainen näkökulma ja identiteetti (Laurén 1993: 15–16; Karvonen 1999: 53). Huomautan vielä, että tässä työssä ei tutkita metsäalan viestintien erikoiskieltä vaan erikoisalaviestintäjournalistisia käytäntöjä ja puhetajia. Metsäalan viestintien käyttämiä erikoiskielen piirteitä kuitenkin sivutaan viestintätyypin puhetajien yhteydessä.

Alueellisen viestintän yleisöä yhdistää metsäalan viestintän yleisön tapaan yhteinen tietopohja. Alueellinen viestintä ei kuitenkaan ole erikoisalaviestintä, joten tämä tietopohja ei ole yhtä teoreettinen kuin metsäalan viestintän yleisöllä. Alueellisen viestintän yleisöä yhdistävät yhteinen kokemus ja historia sekä mielikuva alueesta ja sen ihmisistä (Moring 2000a: 86–87). Moringin (2000a: 86) mukaan alueellisuus on viestintämissä usein piilevää, eikä niissä

välttämättä suoraan määritellä, millaisia ”me yleisön jäsenet” olemme. Alueellisuus näkyy kuitenkin alueellisissa viestimissä oman alueen instituutioiden, viranomaisten, yritysten, järjestöjen ja muiden paikallisten organisaatioiden suurena edustuksena, yhteisöhenget nostattamisena ja oman alueen tärkeyden korostamisena verrattuna muihin alueisiin (Hujanen 2000: 237–241). Lisäksi alueellisuus on oman ilmestymisalueen etujen ajamista (Hujanen 1998: 80–84, 91–92).

Alueellisten viestintien puhetapoja on vaikeampaa tutkia yleisellä tasolla kuin valtakunnallisten viestintien ja metsäalan viestintien, sillä eri alueellisilla viestimillä on kullakin omat yleisönsä, kun taas esimerkiksi valtakunnallisten Helsingin Sanomien ja YLE:n uutisten yleisöt ja metsäalan Maaseudun Tulevaisuuden ja Metsälehdessä yleisöt ovat keskenään lähempänä toisiaan. Voidaan jopa puhua yhtenäisestä valtakunnallisten viestintien yleisöstä ja yhtenäisestä metsäalan yleisöstä. Eri alueilla puolestaan on omat erityispiirteensä, esimerkiksi erilaiset elinkeinorakenteet (Moring 2000a: 95). Samalla tavalla eri alueiden ihmisten identiteetit eroavat toisistaan. Eri alueiden viestintien puhetavat voivatkin erota paljonkin toisistaan (Moring 2000a: 95–106). Tässä työssä ei kuitenkaan keskitytä eri alueellisten viestintien alueellisuuden ilmaisujen eroihin, vaan tarkastellaan yleisemmällä tasolla, millaisilla erilaisilla tavoilla alueelliset viestimet puhuvat yleisölleen verrattuna valtakunnallisten ja metsäalan viestintien puhetapoihin.

Alueellisiin viestimiin vaikuttaa se, että ne ilmestyvät maaseudulla. Vaikka esimerkiksi maakuntalehdet ilmestyvät maakuntansa ”pääkaupungissa”, alueelliset viestimet edustavat koko maakuntaa, joka on pääasiassa maaseutua. Alueellisten viestintien yhteinen piirre onkin maaseutuidentiteetin pitäminen tärkeänä. Alueelliset viestimet ajavat myös aluepoliittista demokratiaa: niiden mukaan maakuntia ja eri alueita on kohdeltava tasavertaisesti esimerkiksi palvelujen suhteen. (Moring 2000a: 107.)

Perelmanin yleisöjako (1996: 21–25) on tarkoitettu kuvaamaan, millä eri tavoilla erilaisiin yleisöihin voidaan vaikuttaa. Tässä työssä ei kiinnitetä huomiota varsinaisesti viestimien

suostuttelu- tai vaikuttamiskeinoihin, mutta huomiota kiinnitetään Perelmanin tapaan yleisöä yhdistäviin suhtautumis- ja ajattelutapoihin, jotka näkyvät tietynlaiselle yleisölle suunnattujen viestintyyppien puhetavoissa (Luukka 2000: 151; Karvonen 1999: 48). Perelman (1996: 18) itsekin lähtee ajatuksesta, että argumentaatio, tässä laajemmin puhetapa, edellyttää tiettyä kohtaamista ja yhteisymmärrystä. Ihmisestä aktivoituu viestintyyppin yleisön jäsenen hänen kohdatessa sellaiset viestintyyppin puhetavat, jotka hän hyväksyy (Karvonen 1999: 53).

3 TEKSTIEN AIHEET JA DISKURSSIT

Tässä luvussa esittelen teoriaa ja käsitteistöä, joihin tutkielmani nojaa. Tarkastelen Metlaa koskevien juttujen aiheita *kärjen-* ja *makroteema-*käsitteiden avulla, jotka esittelen luvussa 3.1. Luvussa 3.2 valotan diskurssin käsitettä.

3.1 Jutun pääaihe

Tässä tutkielmassa jutuista etsitään niiden pääaihe, jolla tarkoitan jutun keskeisintä sisältöä. Tyypillisesti journalistisissa teksteissä ja erityisesti uutisissa tärkeimpänä pidetty asia, pääaihe, esitetään tekstissä ensimmäisenä, useimmiten jo otsikossa ja ingressissä (Mencher 1984: 104; Bruun ym. 1986: 186; Miettinen 1988: 146; Pietilä 1995: 73). Tällainen kärjellään olevan kolmion rakenne poikkeaa toisen tyypillisen tekstityypin, kertomuksen, rakenteesta. Siinä missä kertomus etenee aikajärjestyksessä, uutisen esitysjärjestys ei ole sidoksissa aikaan, vaan useimmiten se hyppää sekä ajassa että paikassa (Bruun ym. 1986: 186; Hellspong & Ledin 1997: 105). Kärjellään olevan kolmion rakenteen mukaisesti jutun pääaihe löytyy useimmiten jutun alkupuolelta. Pääaihetta tulkitessani painotan tekstin alkupuolella, otsikossa ja ingressissä, ilmaistua aihetta. Hyvän otsikon tulisi kertoa jutun pääaihe tiivistettynä, mikä helpottaa pääaiheen rekonstruoimista (Miettinen 1988: 147; Kotilainen 1989: 71; Saukkonen 2001: 42, 60).

En kuitenkaan luota, että pääaihe välttämättä löytyisi tekstin alkupuolelta, vaan rekonstruoin pääaiheen lukemalla tekstin kokonaan läpi ja huomioimalla siitä esiin tulevat erityispiirteet. Kaikki journalistiset tekstit eivät nimittäin noudata yksiselitteisesti uutisen kärjellään olevan kolmion rakennetta. On olemassa myös juttutyyppejä, jotka ovat muodoltaan vapaampia ja joiden tarkoitus on säilyttää lukijan mielenkiinto loppuun asti eikä vain kertoa asian ydintä heti jutun aluksi (Rentola 1983: 47). Tämän vuoksi hyödynnän tässä tutkielmassa aiheiden luokittelussa myös makroteeman käsitettä.

Makroteemalla tarkoitetaan jutun pääaiheita, jonka näkökulmasta koko muu teksti jäsentyy (ks. Hellspång & Ledin 1997: 147). Reunasen (1991: 53, 68) mukaan toimittaja valitsee aineistostaan kunkin journalistisen tekstityypin sääntöjen mukaan sopivan pääaiheen, jonka näkökulmasta tekstin muut osat jäsentyvät. Reunanen käyttää tällaisesta koko tekstin pääaiheesta kärjen käsitettä, jolloin kärjen käsitteen merkitys on laajentunut. Perinteisemmin puhutaan kuitenkin makrorakenteesta.

Van Dijk (1985: 69-70) puhuu tekstin *temaattisesta makrorakenteesta* ja *superrakenteesta*. Temaattisella makrorakenteella hän tarkoittaa tekstin merkityssisältöä ja superrakenteella tekstityypin fyysistä muotoa. Van Dijkin (1985: 69-70) mukaan yksittäisen tekstin sisältö järjestyy tekstityypille ominaisen fyysisen ulkomuodon mukaisesti. Esimerkiksi juuri uutisessa on totuttu esittämään tärkeimpänä pidetty asia ensimmäisenä. Sekä toimittajat että tekstin vastaanottajat ovat tottuneet tähän muotoon, joten kyse on ammatillisista ja sosiaalisista rutiineista. Journalistit noudattavat ammatillisia rutiineja, ja vastaanottajat ovat tottuneet lukemaan tekstityyppejä tietyllä tavalla. Esimerkiksi uutisen tapauksessa ihmiset tietävät tärkeimmän asian löytyvän tekstin alusta. (van Dijk 1985: 69-70.) Ajatusta voidaan viedä vielä syvemmällekin. Kun lukija alkaa lukea tekstiä, jonka esitystapa noudattaa kärjellään olevan kolmion mallia, hän tietää lukevansa uutista ja hänessä herää mielikuva todellisuuden objektiivisesta raportista, vaikka itse asiassa vaikutelma todenmukaisuudesta syntyykin journalistisen esitystavan ja tekniikoiden, esimerkiksi kärjellään olevan kolmion rakenteen, noudattamisesta (Connel & Mills 1985: 39; Pietilä 1995: 42, 96).

Tekstin pääaihe eli kärki on mahdollista päätellä lukemalla juttu läpi. Tämä perustuu ajatukseen, jonka mukaan kirjoittaja laatii tekstinsä pääaiheesta käsin eli hän etenee yläteemasta alateemoihin. Vastaanottajalle taas tekstin pääaihe avautuu vasta hänen luettuaan koko tekstin alateemoineen läpi, eli vastaanottaja etenee alateemoista yläteemaan. Jo yhden vastaanottajan on mahdollista löytää tekstin pääaihe lukemalla teksti läpi. (Saukkonen 2001: 42, 52–59.)

3.2 Diskurssit eli puhettavat

Diskurssi on puhe- tai kielenkäyttötapa. Se koostuu samansuuntaisista merkitysjärjestelmistä, joiden mukaan todellisuutta hahmotetaan eli merkityksellistetään tietyllä tapaa. Samasta asiasta voidaan puhua eri diskurssien sisällä, esimerkiksi lannoittamisesta voidaan puhua tehometsätalouden diskurssin ja luonnonsuojelun diskurssien sisällä. Toisaalta tietynlainen kielenkäyttötapa eli diskurssi määrittää osittain myös puheen sisältöä, sillä tietyn diskurssin sisällä voidaan puhua vain tietynlaisista asioista (Jokinen ym. 1993: 24–25; Valtonen 1998: 97–98) Esimerkiksi reseptien diskurssilla ei voida puhua lastenhoidosta ainakaan järjestelmällisesti. Tässä tutkielmassa tarkastellaan sekä viestintyyppien aiheita että diskursseja, mikä onkin mielekästä, sillä kielenkäyttötapa ja diskurssi määrittävät aiheita.

Diskurssit eivät ole kiinteitä merkitysjärjestelmiä, vaan ne ovat kontekstisidonnaisia, eli ne muuttuvat esimerkiksi tilanteen, ajan, paikan ja kielenkäyttäjän mukaan. Itse asiassa ne tuotetaan aina kussakin kielenkäyttötilanteessa. Samakin ihminen voi käyttää useita eri diskursseja tilanteesta ja muusta kontekstista riippuen (Suoninen 1993: 48–49, 112–113; Karvonen 1999: 48.) Olennaista on, että tekstissä on löydettävissä eräänlaisia alkuoletuksia, joiden mukaisesti lukijan, katsojan tai kuulijan oletetaan ajattelevan. Vastaanottajan persoonallisuudesta ikään kuin aktivoidaan tietty osa, jotta hän lukisi tekstiä tietynsuuntaisesti (Fairclough 1997: 140; Karvonen 1999: 53). Voidaan olettaa, että sama lukija lukee eri näkökulmasta metsäalan viestintä kuin valtakunnallista viestintä tai alueellista viestintä.

Diskurssit saattavat olla hyvinkin eri laajuisia. Niitä on useita päällekkäisiä, eivätkä ne muokkaa todellisuutta yksin, vaan suhteessa toisiin diskursseihin (Lehtonen 1996: 70). Joihinkin diskursseihin, kuten jo mainittuun reseptien diskurssiin, liittyy kiinteästi tietynlainen kielenkäyttötapa. Toiset diskurssit taas ovat hyvinkin monimutkaisia, useiden osadiskurssien kokonaisuuksia, joihin liittyy useita kielenkäyttötapoja. (Fairclough 1997: 101; Suoninen 1993: 112–113.) Fairclough (1997: 17) nimittää yhteisön kielenkäyttötapojen kokoa mistä diskurssijärjestykseksi. Esimerkiksi metsäalan viestimen tai muun viestintyyppin dis-

kurssin sisältä voidaan löytää pienempiä diskurssikokonaisuuksia. Tässä tutkielmassa paneudutaan juuri siihen, millaisia erilaisia ja erikokoisia diskursseja viestintyyppit käyttävät Metlaa koskevissa jutuissaan.

Paitsi että diskurssit ovat eri laajuisia ja monimutkaisia kokonaisuuksia, ne myös sekoittuvat toisiin diskursseihin. Mikään diskurssi ei pysty yksinään konstruoimaan todellisuutta, vaan diskurssit määräytyvät suhteessa toisiin diskursseihin: positiivisen ymmärtää positiiviseksi vasta kun tietää, mitä on negatiivinen. (Valtonen 1998: 99, Jokinen ym. 1993: 28.) Diskurssit myös viittaavat toisiin diskursseihin ja lainaavat merkityksellistämisen tapoja toisiltaan. Tällaista diskurssien läheistä liittymistä toisiin diskursseihin nimitetään *interdiskursiivisuudeksi* eli diskurssienväliseksi suhteeksi ja diskurssien sekoittumiseksi. Tässä tutkielmassa interdiskursiivisuus näkyy esimerkiksi siinä, kun verrataan Metlan tiedotteen ja eri viestintyyppien siitä kirjoittamien juttujen diskursseja ja katsotaan vaihtavatko viestimet diskurssia vai omaksuvat sen suoraan tiedotteesta. Diskurssien sekoittuminen voi näkyä jutuissa myös esimerkiksi niin, että talouden arvoja puolustetaan luonnonsuojelun diskursista lainatuilla käsitteillä.

Diskurssit voivat olla keskenään rinnakkaisia tai hierarkkisia. Rinnakkaiset diskurssit ovat keskenään samanarvoisia, eli ne saavat tekstissä yhtä suuren painoarvon. Usein jotkut diskurssit kuitenkin nousevat tietyissä sosiaalisissa käytännöissä, esimerkiksi viestintyyppien jutuissa, muita diskursseja hallitsevammiksi. Ne saattavat jopa saada totuuden aseman, jolloin vastakkaiset diskurssit saattavat jäädä jopa kokonaan huomiotta (Jokinen ym. 1993: 29; Jokinen & Juhila 1993: 76, 86–87.) Tässä tutkielmassa tuleekin esiin juuri se, millaiset diskurssit hallitsevat erilaisissa viestintyypeissä.

Sen vuoksi, että diskurssit ovat monimutkaisia ja sekoittuvat toisiin diskursseihin niiden etsiminen tekstistä ei ole yksiselitteistä, vaan se edellyttää tutkijalta luovaa harkintaa. Tutkimuksesta saadaan kuitenkin validi, kun perustellaan hyvin ne logiikat, joilla diskurssit on tekstistä löydetty (Suoninen 1993: 60). Tämä tapahtuu tässä työssä luvussa viisi.

4 VIESTIMIÄ KIINNOSTAVAT AIHEET

Tässä luvussa esittelen aluksi juttujen aiheuokittelun. Tämän jälkeen käyn lävitse, minkälaiset aiheet ovat tyypillisiä kullekin viestintyyppille. Samalla esittelen myös viestinten lähteiden käyttöä.

Metlaa koskevat jutut on luokiteltavissa aiheidensa perusteella tieteellisiksi aiheiksi ja ei-tieteellisiksi eli yleisiksi aiheiksi. Jutut, joiden aihe on tieteellinen, liittyvät Metlan tutkimustyöhön ja -tuloksiin. Ne on luokiteltavissa Metlan tutkimusaihepiireihin, jotka esiteltiin tutkimusmenetelmän yhteydessä luvussa 1.3.1. Yleiset aiheet taas edustavat jo nimensäkin mukaan yleistajuisempia asioita kuin tieteelliset aiheet. Jutut käsittelevät esimerkiksi Metlan organisaatiota tai toimintaa. Näitä aiheita ei voi luokitella Metlan tutkimusaihepiireihin, vaan luokat on muodostettu laadullisesti havainnoimalla aiheista yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Metlaa koskevien juttujen aiheiden luokittelun perusteella viestimet ovat määrällisesti eniten kiinnostuneita tieteellisistä Metlaa koskevista aiheista, mutta yleisaiheisia juttujakin julkaistaan runsaasti. Lokakuussa 2001 julkaistiin 146 tieteellisaiheista ja 70 yleisaiheista Metlaa koskevaa juttua.

Lokaakuussa 2001 julkaistut Metlaa koskevat tieteellisaiheiset jutut on luokiteltu aiheidensa mukaan taulukossa 2. Aiheet on esitetty suuruusjärjestyksessä sen mukaan, kuinka monta juttua aiheesta julkaistiin tutkimusajankohtana. Lokakuussa 2001 julkaistujen juttujen tieteelliset aiheet on luokiteltavissa 14:ään Metlan eri tutkimusaihepiiriin, vaikka Metlan tutkimusaihepiirejä on kaikkiaan 25. Tämä viittaa siihen, että viestimet eivät ole kiinnostuneista kaikista Metlan tutkimusaihepiireistä.

Taulukko 2. Tieteellisaiheiset Metlaa koskevat jutut.

Aihe	Juttujen lukumäärä
Metsäteollisuus ja sen tuotteet	55
Metsäluonnon monimuotoisuus	38
Metsätilastot	12
Valtakunnan metsien inventointi	10
Metsän kasvatus	7
Metsien terveydentila, taudit ja tuholaiset	7
Metsäpolitiikka	5
Metsäekosysteemi ja ympäristömuutokset	3
Metsämaa ja sen hoito	2
Metsän uudistaminen	2
Metsäsuunnittelu	2
Metsätalouden kannattavuus	1
Metsäteollisuuden pienyritykset ja työvoima	1
Metsägenetiikka ja metsänjalostus	1
Tieteelliset aiheet yhteensä	146

Lokakuussa 2001 julkaistut Metlaa koskevat yleisaiheiset jutut on luokiteltu aiheidensa mukaan taulukossa 3. Aiheet on esitetty suuruusjärjestyksessä sen mukaan, kuinka monta juttua aiheesta julkaistiin tutkimusajankohtana.

Taulukko 3. Yleisaiheiset Metlaa koskevat jutut.

Aihe	Juttujen lukumäärä
Organisaatiota käsittelevät jutut	26
- Metlan hallinnoimat metsät	(19)
- Organisaation hajasijoittaminen	(7)
Henkilöstöä koskevat jutut	11
- Metla työllistäjänä	(8)
- Henkilöhaastattelut	(3)
Viihteellinen tieto luonnosta	8
Tapahtuman tai toiminnan mainostaminen	6
Luonnonsuojelua käsittelevät jutut	5
Eläimiä käsittelevät jutut	3
+ Suhdannekatkaus-ennuste-jutut	4
+ muut jutut	7
Yleiset aiheet yhteensä	70

Metlaa koskevat yleiset aiheet on luokiteltavissa kuuteen aihekokonaisuuteen. Olen nimen-
nyt nämä aihepiirit niiden sisällön perusteella organisaatioita käsitteleviksi jutuiksi, henki-
löstöä koskeviksi jutuiksi, luonnonsuojelua käsitteleviksi jutuiksi, tapahtumaa tai toimintaa
mainostaviksi jutuiksi, eläimiä käsitteleviksi jutuiksi ja viihteellistä tietoa luonnosta tarjoa-
viksi jutuiksi. Organisaatioita koskevat jutut ja henkilöstöä koskevat jutut jakautuvat edel-
leen alaluokkiin.

Kuten taulukoista 2 ja 3 käy ilmi sekä lokakuussa 2001 julkaistuista tieteellisistä aiheista
että yleisistä aiheista oli löydettävissä selkeästi suosituimmat aiheet, joista julkaistiin eniten
juttuja. Erityisesti tieteellisissä aiheissa kahdesta suosituimmasta aiheesta julkaistiin selväs-
ti enemmän juttuja kuin muista tieteellisistä aiheista. Yleiset aiheet -luokassa suosituimpien
aiheiden ja muiden aiheiden juttumäärien välinen ero ei ollut aivan yhtä suuri kuin tieteelli-
sissä aiheissa, mutta suosituin aihe erottui kuitenkin selvästi.

Juttujen lähteitä tarkasteltaessa taulukosta 4 selviää, että viestimet käyttivät tieteellisissä ja
yleisissä aiheissa selvästi eri lähteitä. Tieteellisaiheisten juttujen lähteenä oli useimmiten
tiedote sellaisenaan tai tiedote STT:n kautta, kun taas yleisaiheiset jutut olivat useimmiten
viestimen omia aiheita.

Taulukko 4. Tieteellisaiheisissa ja yleisaiheisissa jutuissa käytetyt lähteet.

Lähteet:	Tieteelliset aiheet	Yleiset aiheet
Tiedote	97	9
(STT)	(62)	
Viestimen oma aihe	49	97

Taulukossa 5 selvitetään, miten paljon eri viestintyyppit käyttivät lähteenä Suomen tietotoi-
mistoa. STT oli tyypillinen lähde nimenomaan alueellisille viestimille. Valtakunnallisista
viestimistä lähinnä valtakunnalliset radiokanavat käyttivät STT:tä. Metsäalan viestimet
puolestaan eivät käyttäneet STT:tä lainkaan.

Taulukko 5. STT:n kautta läpimenneet Metlaa koskevat jutut viestintyypeittäin.

Viestintyyppi	Juttujen lukumäärä
Alueelliset viestimet	22
Valtakunnalliset viestimet	18
Metsäalan viestimet	—
Yhteensä	62

Kun luokitellaan Metlan lokakuussa julkaisemien tiedotteiden aiheet taulukossa 6, huomataan, että lokakuussa 2001 ilmestyi neljä tieteellisaiheista ja kolme yleisaiheista tiedotetta.

Taulukko 6. Metlan lokakuussa 2001 ilmestyneiden tiedotteiden aiheet.

Aihetyyppi	Tiedote	Aiheluokka
Tieteelliset aiheet	Luonnonmetsän piirteiden palauttamista Hämeeseen tutkitaan Hämeessä (26.9.)	Metsäluonnon monimuotoisuus
	Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle	Metsäluonnon monimuotoisuus
	Valtakunnan metsien 9. inventointi: Viime vuosien runsaista hakkuista huolimatta puuvaranto lisääntynyt runsaasti (22.10.)	Metsien inventointi
	Suhdannekatseus: Metsäsektorin näkymät paranevat vain hieman vuonna 2002 (24.10.)	Metsäteollisuus ja sen tuotteet
Yleiset aiheet	Tohtori Katri Kärkkäisestä Metlan historian ensimmäinen naisprofessori (28.9.)	Henkilöstö: nimitysuutinen
	Inhan jalanjäljillä Vienan Karjalassa – Viena-aiheinen valokuva- ja kansallispukunäyttely (1.10.)	Tapahtuman ja toiminnan mainostaminen
	Metla avannut uuden esittelypolun Ruotsinkylään: Suomen metsätalouteen voi tutustua metsässä (23.10.)	Tapahtuman ja toiminnan mainostaminen

Näyttäisikin siltä, että tieteellisaiheisia ja yleisaiheisia tiedotteita ilmestyy suurin piirtein yhtä paljon. Silti tieteellisaiheiset tiedotteet menivät läpi selkeästi useampaan viestimeen kuin yleisaiheiset tiedotteet (ks. taulukko 4).

4.1 Tieteelliset aiheet

Viestimiä kiinnostivat tieteellisistä aiheista ja samalla kaikista aiheista selvästi eniten *metsäteollisuus ja sen tuotteet* sekä *metsäluonnon monimuotoisuus* -aiheet. Lisäksi viestimissä julkaistiin melko yleisesti tieteellisistä aiheista *metsätilastoja*, *valtakunnan metsien inventointia* ja *metsien terveydentilaa, tauteja ja tuholaisia* käsitteleviä juttuja.

Metsäteollisuus ja sen tuotteet ja metsäluonnon monimuotoisuus -aiheiden suosio oli niin kiistaton, että niiden voidaan ajatella olevan suurta yleisöä kiinnostavia, todellisia massalevikkiaiheita (Bruun ym. 1986: 49–59; Fiske 1992: 98–99). Massalevikkiaihevaikutelmaa vahvistaa se, että nämä aiheet olivat suurelle yleisölle suunnattujen valtakunnallisten viestintien ylivoimaisesti suosituimmat aiheet. Mielenkiintoista näissä massalevikkiaiheissa on se, että näitä aiheita voidaan pitää toistensa vastakohtina. Metsäteollisuus- ja sen tuotteet -aihe liittyy talouteen, kun taas metsäluonnon monimuotoisuus -aihe on enemmänkin luonnonsuojelullinen. Näiden vastakkaisten aiheiden suosiota voidaan selittää suomalaisten ihmisten, kulttuurin ja yhteiskunnan läheisellä suhteella metsään. Toisaalta metsä edustaa suomalaisille tärkeää talouselämän perustaa, ja toisaalta se on osa suomalaisten kansallisromanttista identiteettiä. Nämä erilaiset suomalaisille tärkeät suhtautumistavat metsään näkyvät viestimissä samalla tavalla kuin metsäntutkimusperinteessä, jossa toisaalta painotetaan voimaperäistä metsätaloutta ja toisaalta luonnonmukaista metsänhoitoa. (Väliverronen 1996: 28–29.)

Taulukossa 7 on lueteltuna yleisimmät Metlaa koskevat tieteelliset aiheet, joita käsiteltiin viestimissä lokakuussa 2001. Taulukko tuo konkreettisesti esiin sen, kuinka ylivaltaisen suosittuja metsäteollisuus ja sen tuotteet -ja metsäluonnon monimuotoisuus -aiheet olivat.

Taulukko 7. Metlaa koskevat yleisimmät tieteelliset aiheet viestimissä.

Aihe:	Juttujen lukumäärä:
Metsäteollisuus ja sen tuotteet	55
Metsäluonnon monimuotoisuus	38
Metsätilastot	12
Valtakunnan metsien inventointi	10
Metsän kasvatus	7
Metsien terveydentila, taudit ja tuholaiset	7
Metsäpolitiikka	5

Jo aiemmin kävi ilmi, että viestimet käyttivät tieteellisissä aiheissa useimmiten lähteenä tiedotetta joko suoraan tai STT:n kautta (ks. taulukko 4). Metla julkaisikin metsäteollisuus ja sen tuotteet -ja metsäluonnon monimuotoisuus -aiheista tutkimusajankohtana tiedotteet, joista julkaistiin todella runsaasti juttuja viestimissä. Tämä saattaa antaa hiukan vääristyneen kuvan siitä, että viestimet olisivat ylivoimaisesti eniten kiinnostuneita juuri näistä kahdesta aihepiiristä. Toisaalta voidaan kuitenkin ajatella, että nämä tiedotteet menivät viestimiin läpi juuri kiinnostusta herättävän aihepiirinsä vuoksi. Muut tutkimusajankohtana julkaistut tiedotteet eivät menneet näin useisiin viestimiin läpi. Erityisen hyvin metsäteollisuus ja sen tuotteet ja metsäluonnon monimuotoisuus -aiheista julkaistut tiedotteet menivät läpi valtakunnallisiin viestimiin. Itse asiassa suurin osa valtakunnallisissa viestimissä julkaistuista jutuista oli saanut aiheensa näistä kahdesta tiedotteesta.

Tieteelliset aiheet olivat suosittuja kaikissa viestintyypeissä. Tämä selviää taulukosta 8, johon on eritelty tieteellisaiheisten juttujen läpimeno eri viestintyyppiin.

Taulukko 8. Metlaa koskevien tieteellisaiheisten juttujen läpimeno eri viestintyyppeihin.

Viestintyyppi:	Juttujen lukumäärä:
Valtakunnalliset viestimet	50
Alueelliset viestimet	67
Metsäalan viestimet	29
Yhteensä	146

Kun verrataan tieteellisaiheisten juttujen läpimenoa eri viestimiin ja sitä, kuinka monta Metlaa koskevaa juttua eri viestintyyppit julkaisivat kaiken kaikkiaan (ks. taulukko 1), huomataan, että tieteelliset aiheet olivat erityisen suosittuja valtakunnallisissa viestimissä. Valtakunnallisten viestinten kaikista 62 Metlaa koskevasta jutusta peräti 50 käsitteli tieteellistä aihetta. Tieteelliset aiheet olivat suosituimpia aiheita myös metsäalan viestimissä: 40 jutusta 29 käsitteli tieteellistä aihetta. Myös alueellisten viestinten jutuista yli puolet käsitteli tieteellistä aihetta.

Tämä toimii johdatuksena tieteellisiin aiheisiin eri viestimissä. Seuraavaksi paneudun yksityiskohtaisemmin taulukossa 7 lueteltuihin yleisimpiin tieteellisiin aiheisiin. Sen jälkeen luvussa 4.2 esitellään yleiset aiheet. Eri viestintyypeille tyypillisiin aiheisiin syvennytään tarkemmin luvussa 4.3.

4.1.1 Metsäteollisuus ja sen tuotteet

Metsäteollisuus ja sen tuotteet oli aiheena 55 Metlaa koskevassa jutussa lokakuussa 2001. Tähän luokkaan kuului myös Metlan jokavuotista suhdannekatsausta esittelevä tiedote *Metsäsektorin näkymät paranevat vain hieman vuonna 2002* (24.10.). Sitä oli käytetty lähteenä suurimmassa osassa tutkimusajankohtana julkaistuista jutuissa. Suhdannekatsaus-tiedotteesta aiheensa sai 54 eri juttua. Metlan jokavuotinen suhdannekatsaus osoittautui massalevikkiaiheeksi, mutta sen suosio on myös esimerkki siitä, että viestimet turvautuvat rutiininomaisesti virallisiin lähteisiin (Fairclough 1997: 58, 69; Mörä 1996: 107–109).

Suhdannekatsaus-tiedotteessa ja lähes kaikissa eli 52:ssa sen kautta läpimenneissä jutuissa aiheena oli metsäteollisuus ja sen tuotteet. Vain kuudessa suhdannekatsaus-tiedotteesta alkunsa saaneessa jutussa aiheena oli jokin muu kuin metsäteollisuus ja sen tuotteet. Näistä yhden aiheena oli metsäteollisuuden pienyritykset ja työvoima, yhden aiheena metsätilastot, ja neljän jutun aiheet eivät olleet lainkaan tieteellisiä aiheita, vaan kuuluivat yleiset aiheet -luokkaan (ks. luku 4.2.7).

Suhdannekatsauksen samoin kuin metsäteollisuus ja sen tuotteet -aiheen kiinnostavuus selittynee sillä, että metsätalous on merkittävä osa Suomen taloutta ja politiikkaa (Väliverronen 1996: 29). Suhdannekatsauksen kiinnostavuutta lisäänee myös se, että se on ennuste, jollaisia viestimet käyttävät pyrkimyksessään ajankohtaisuuteen ja jopa tulevaisuuden ennakoimiseen (Hemánus 1990: 14; Bruun ym. 1986: 48–49). Suhdannekatsaus-tiedotteesta läpimenneiden juttujen lisäksi metsäteollisuus- ja sen tuotteet -aihetta käsiteltiin kolmessa viestimen omana aiheena läpimenneessä jutussa.

4.1.2 Metsäluonnon monimuotoisuus

Metsäluonnon monimuotoisuus -aihe liittyy ympäristöarvoihin. Nimensä mukaisesti aiheena on se, kuinka monimuotoinen metsä on kaikkine lajeineen. Metsäluonnon monimuotoisuus oli lokakuussa 2001 aiheena 38:ssa Metlaa koskevassa jutussa.

Suomen metsäluonnon monimuotoisuutta kartoittaneen tutkimusryhmän loppuraportista kertova tiedote *Lahopuulla on suuri merkitys metsien lajistolle* (16.10.) synnytti 36 juttua viestimiin. Tiedote ja siitä läpimenneet jutut kuuluvat aiheensa perusteella metsäluonnon monimuotoisuus -luokkaan. Lahopuu-tiedote oli toiseksi eniten läpimennyt tiedote ja samalla toiseksi yleisin lähde. Tiedotteiden kautta läpimenneiden juttujen lisäksi metsäluonnon monimuotoisuutta käsiteltiin kahdessa viestimen omana aiheena syntyneessä jutussa.

Metsäluonnon monimuotoisuuden kanssa samansuuntainen aihepiiri on metsäekosysteemi ja ympäristömuutokset, joka oli aiheena kolmessa Metlaa koskevassa jutussa lokakuussa 2001. Tämä aihe kiinnosti kahta alueellista viestintä ja yhtä metsäalan viestintä. Ympäristöarvot ja ympäristönsuojelu tuntui kiinnostavan viestimiä myös yleisissä aiheissa, mikä selviää tarkemmin luvussa 4.2. Ympäristöarvot ja ympäristönsuojelu ovat nousseet viime vuosikymmeninä keskeisiksi aiheiksi niin tiedotusvälineissä kuin yhteiskunnallisessa keskustelussa yleensäkin (Väliverronen 1996).

4.1.3 Metsätilastot

Metsätilastot olivat aiheena 12 Metlaa koskevassa jutussa lokakuussa 2001. Suurin osa näistä oli viestimien omia aiheita. Ainoastaan yhdessä jutussa lähteenä käytettiin tiedotetta: *Metsäsektorin näkymät paranevat vain hieman vuonna 2002* -tiedotteesta (24.10.2001) syntyneen jutun aiheeksi oli nostettu metsätilastot.

Metsätilasto-aiheisille jutuille oli tyypillistä, että niiden pääaihetta ilmennettiin tilastona. Metlan luokittelun kannalta juttujen aiheet kuuluvat metsätilastot-luokkaan. Tilastoina ilmennettiin pääasiassa kotimaisen puukaupan vauhtia, puun vientiä ja tuontia sekä puun hintaa. Neljä metsätilastoja käsittelevää juttua poikkesi muista siinä, että Metla oli vain mainintana jutun yhteydessä esitetyn taulukon lähteenä. Jutun tiedot oli otettu Metlan taulukosta, vaikka Metlaa ei erityisemmin käsitelty tekstissä. Silti Metla oli juttujen varsinainen lähde, joten jutut oli tarpeellista sisällyttää tutkielman aineistoon.

Metsätilastot kiinnostivat alueellisia viestimiä ja metsäalan viestimiä, sillä molemmissa viestintyypeissä aiheesta julkaistiin useita juttuja. Valtakunnallisia viestimissä aiheesta ei ilmestynyt yhtään juttua. Tämä kertoo, että aihe on ennemminkin osayleisöä kuin suurta massaa kiinnostava aihe (Fiske 1992: 98–102). Metsäalan viestimiä aihe kiinnostaa, koska se tarjoaa tietoa erikoisalasta. Alueellisissa viestimissä syytä aiheen kiinnostavuuteen on vaikeampi etsiä. Aiheeseen oli monesti otettu paikallinen näkökulma ja kerrottu oman alu-

een metsätilastoista. Toisaalta aiheen suosiota voidaan selittää sillä, että alueellisten viestimien yleisön joukossa (=ilmestymisalueella) on paljon metsänomistajia, joita metsäaiheiset tilastot kiinnostavat.

Mielenkiintoinen yksityiskohta metsätilasto-aiheisiin juttuihin oli, että kolmessa niistä käsiteltiin Venäläistä puukauppaa tai Venäjän metsiä. Venäjä on Suomelle tärkeä puuntuojamaa ja kauppakumppani, mikä selittää kiinnostusta.

4.1.4 Valtakunnan metsien inventointi

Valtakunnan metsien inventointi (VMI) kuuluu Metlan viranomaistehtäviin. Metla selvittää 5–10 vuoden välein Suomen metsien puuston määrän, laadun, metsien omistussuhteet ja metsäluonnon monimuotoisuuden. Inventoinnin tuloksista tehdään tutkimusraportti ja tiedote. VMI:n säännöllisyyden vuoksi viestimet osaavat odottaa sen tuloksia, joten siitä on tullut ainakin osalle viestimistä rutiininomainen lähde. VMI:n tulokset kiinnostanevat, koska metsätaloudella ja metsillä on merkittävä sija Suomen taloudessa ja niille on perinteisesti annettu arvoa (Väliverronen 1996: 28–29). Suomessa on myös paljon pienmetsänomistajia, joita aiheen voidaan ajatella kiinnostavan.

Valtakunnan metsien inventointi (VMI) oli aiheena kymmenessä jutussa lokakuussa 2001. Metla julkaisi 22.10. aiheesta tiedotteen, *Valtakunnan metsien 9. inventointi Pohjois-Karjalassa: viime vuosien runsaista hakkuista huolimatta puuvaranto lisääntynyt runsaasti*. Tiedote meni läpi viiteen juttuun. Lisäksi Valtakunnan metsien inventointia käsiteltiin viestimen omana aiheena niin ikään viidessä jutussa. Tämän lisäksi kahdessa metsän kasvatus -aiheisessa jutussa mainittiin faktoja, joiden lähteenä kerrottiin olevan Metlan Valtion metsien Inventointi². Metlan VMI oli aiheena kaikissa viestintyyeissä. Se, että siitä julkaistiin juttuja kaikissa viestintyyeissä, kertoo aiheen olevan yleisesti kiinnostava ja viestimille

² Jutut on laskettu pääaiheensa perusteella metsän kasvatus -luokkaan kuuluvaksi.

tärkeä virallinen lähde (Bruun ym. 1986: 49–59; Fairclough 1997: 58, 69; Miettinen 1988: 82; Mörä 1996: 107–109).

4.1.5 Metsän kasvatus

Metsän kasvatus oli aiheena seitsemässä Metlaa koskevassa jutussa, jotka kaikki olivat viestimien omia aiheita. Kaikki tähän luokkaan kuuluvat jutut julkaistiin metsäalan viestimissä, eikä aihe kiinnostanut muita viestintyypppejä. Metsän kasvatus oli metsäalan viestimien suosituin aihe. Aihe edustaakin tyypillisesti erikoisalaa, joka edellyttää lukijaltaan etukäteistietoa (Fiske 1992: 102–103).

Metsän kasvatus -aihe liittyi jutuissa käytännön metsätalouteen. Jutuissa kerrottiin esimerkiksi lannoitusmenetelmistä. Muutkin käytännön metsänhoitoon liittyvät aiheet, kuten metsäekosysteemi- ja ympäristönmuutokset, metsämaa ja sen hoito ja metsän uudistaminen kiinnostivat vain metsäalan viestimiä. Näistä pikkuaiheista ilmestyi kustakin juttu tai kaksi metsäalan viestimissä.

4.1.6 Metsien terveydentila, taudit ja tuholaiset

Metsien terveydentila, taudit ja tuholaiset oli aiheena seitsemässä jutussa. Juttujen pohjana ei ollut tiedote, vaan ne olivat viestimen omia aiheita. Tämän tieteellisen aiheen nimi on harhaanjohtava, sillä pääasiassa täksi aiheeksi luokiteltavat jutut, kuusi seitsemästä, olivat myyräkantojen ennusteita. Niissä jutun kärjeksi nostettiin myyräkannan nousu ja myyrien määrä.

Metla julkaisee myyräennuste-tiedotteita säännöllisesti, mutta näiden juttujen lähteenä ei ollut käytetty tiedotetta, vaan ne olivat viestimen omia aiheita. Jutuissa oli haastateltu Metsäntutkimuslaitoksen kahta myyräasiantuntijaa. Kyse on kuitenkin säännöllisesti toistuvasta aiheesta, joten Metla oli tässä rutiininomainen, virallinen lähde (ks. Mörä 1996:107–109). Myyräennustejuttuja julkaistiin yhteensä kuusi lokakuussa 2001. Seitsemäs metsien tervey-

dentila, taudit ja tuholaiset -aiheinen juttu käsitteli tuhosieniennustetta ja se julkaistiin metsäalan viestimessä.

Myyräennusteissa viestimiä saattaa houkutella jonkin asian – tässä tapauksessa myyräkantojen – ennustaminen. Jutuissa, joissa myyräkuume oli nostettu kärjeksi, houkuteltiin lukijaa pelottavalla ja negatiivisella uutisella. Samaan pelotteluun pyrittiin myös esimerkiksi tuhosieniennuste-jutussa. Lisäksi eläimet tuntuvat olevan melko suosittu aihe. Myyräennusteiden lisäksi viestimet julkaisivat muitakin eläinaiheisia juttuja. Niitä käsitellään eittieteellisaiheisten juttujen yhteydessä luvussa 4.3.

Metsien terveydentila, taudit ja tuholaiset -aihe kiinnosti viestintyypeistä vain alueviestimiä ja metsäalan viestimiä. Myyräennusteet kiinnostivat alueviestimiä, ja pienemmät metsän tuholaiset, tuhosienet ja ekinokokit, metsäalan viestimiä. Metsäalan viestimissä aihe kiinnostanee erityisesti metsää hoitavaa yleisöä. Se vaatii yleisöltä erikoisalatieta, eikä se kuulu suuren yleisön kokemuspieriin (Fiske 1992: 102–103). Myyrät taas ilmeisesti kuuluvat alueviestimien yleisön kokemuspieriin enemmän kuin koko Suomen kansan.

4.1.7 Metsäpolitiikka

Metsäpolitiikka-aiheisia juttuja ilmestyi tutkimusajankohtana viisi, ja ne olivat kaikki viestimien omia aiheita. Metsäpolitiikka-aiheissa käsiteltiin metsien omistussuhteita ja metsien käyttöä poliittisesta näkökulmasta. Tämä aihe kiinnosti kaikkia viestintyypejä, eli siinä olisi ainesta massalevikkijutuksi (Bruun ym. 1986: 49–59; Fiske 1992: 98–99). Juttuja ilmestyi kuitenkin niin vähän, että aihetta ei voi vielä massalevikkiaiheeksi nimittää.

Metsäpolitiikka-jutut käsitelivät useimmiten metsänomistajia. Kiinnostus aiheeseen saattaa johtua siitä, että Suomessa suurimman osan metsästä omistavat pienomistajat. Aihe koskee siis tavallisia ihmisiä. Neljässä jutussa käsiteltiin kaupunkilaismetsänomistajien määrän kasvua. Yhdessä jutuista kerrottiin siitä, kuinka metsät ovat julkishyödykkeitä, jollaisena

niiden käyttöä tulisi säädellä julkisvallalla. Nämä aiheet kertovat suomalaisten perinteisesti läheisestä suhteesta metsään. Meillä on paljon metsää ja se on osa kulttuuri-identiteettiämme (Väliverronen 1996: 28).

4.2 Yleiset aiheet

Lokakuussa 2001 julkaistiin 70 juttua, joiden aihe ei liittynyt Metlan tieteelliseen tutkimukseen. Käytän tästä luokasta nimitystä yleiset aiheet tai ei-tieteelliset aiheet. Tämän luokan aiheet erottuvat tieteellisistä aiheista yksinkertaisesti siten, että niiden aihe ei liity Metlan tieteelliseen tutkimukseen, vaan aihe koskee Metlaa jollakin muulla tapaa.

Yleisistä aiheista suosituin oli Metlan organisaatio ja tarkemmin Metlan hallinnoimat metsät. Myös Metlan henkilöstö eli esimerkiksi nimitysuutiset kiinnostivat viestimiä. Yleisaiheisten juttujen aiheet vaihtelivat kuitenkin huomattavasti enemmän kuin tieteellisten juttujen aiheet. Joukosta ei löytynyt niin ylivoimaisia suosikkeja kuin tieteellisten aiheiden metsäteollisuus ja sen tuotteet sekä metsäluonnon monimuotoisuus -aiheet. Yleisaiheisissa jutuissa ei siis ollut niin useita massalevikkiaiheita kuin tieteellisissä jutuissa. Yleiset aiheet eivät tosin ole massalevikkiaiheita senkään takia, että niitä julkaisevat lähinnä alueelliset viestimet, jotka edustavat osayleisöä (ks. Perelman 1996: 21–25; Fiske 1992: 102).

Yleiset aiheet olivat tyypillisimpiä alueellisten viestinten jutuissa. Tämä selviää taulukosta 9, jossa on lueteltu Metlaa koskevien yleisaiheisten juttujen läpimeno eri viestintyyppiin lokakuussa 2001. Kun verrataan yleisaiheisten juttujen määrää eri viestimissä ja sitä, kuinka monta Metlaa koskevaa juttua eri viestintyyppi julkaisivat kaiken kaikkiaan (ks. taulukko 1), huomataan, että vain alueellisissa viestimissä julkaistiin lähes yhtä paljon yleisiä aiheita kuin tieteellisiä aiheita. Valtakunnallisissa ja metsäalan viestimissä yleiset aiheet jäivät selvästi tieteellisten aiheiden jalkoihin.

Taulukko 9. Metlaa koskevien yleisaiheisten juttujen läpimeno eri viestintyyppeihin.

Viestintyyppi:	Juttujen lukumäärä:
Alueelliset viestimet	47
Valtakunnalliset viestimet	12
Metsäalan viestimet	11
Yhteensä	70

Yleisaiheisten juttujen erikoispiirre oli se, että suurin osa niistä oli viestimien omia aiheita. Lokakuussa 2001 julkaistuista yleisaiheisista jutuista 97 oli viestimen omia aiheita ja vain yhdeksässä oli käytetty lähteenä tiedotetta (ks. taulukko 4). STT:n kautta viestimiin ei mennyt yhtään yleisaiheista juttua, mikä tarkoittanee sitä, että STT ei kiinnostunut Metlan yleisaiheista tiedotteista. Vaikka yleisaiheisia tiedotteita julkaistiin tutkimusajankohtana kolme, ne eivät juurikaan menneet läpi viestimiin. Se, että yleiset aiheet olivat useimmiten viestimen omia aiheita eivätkä yleisaiheiset tiedotteet menneet juurikaan läpi viestimiin, saattaa tarkoittaa, että viestimet ovat kiinnostuneita eri yleisistä aiheista kuin joista Metla julkaisee tiedotteita.

4.2.1 Metlan organisaatio

Lokakuussa 2001 julkaistuista Metlaa koskevistä yleisaiheisista jutuista suurin osa (26) käsittelee jollakin tapaa Metlan organisaatiota. Metlan organisaatiosta mediaa kiinnostivat tarkemmin Metlan hallinnoimat metsät, jotka olivat aiheena 19 jutussa ja Metlan organisaation hajasijoittaminen, joka oli aiheena seitsemässä jutussa.

Vaikka Metlan organisaatio -aiheesta ja erityisesti sen ala-aiheesta, Metlan hallinnoimat metsät, julkaistiin useita juttuja, aiheista ei oikein ole massalevikkiaiheiksi (ks. Bruun ym. 1986: 49–59; Fiske 1992: 98–99; Shoemaker & Reese: 1996: 114). Aiheista julkaisivat juttuja nimittäin yhtä juttua lukuun ottamatta vain alueelliset viestimet, joiden yleisö edustaa osayleisöä eikä koko Suomen kansaa (ks. Perelman 1996: 21–25). Se, että aihe ei kiinnostanut valtakunnallisia viestimiä, vähentää aiheen massalevikkisarvoa. Alueelliset viestimet

käsittelivät jutuissaan Metlan organisaatiota pääasiassa paikallisella tasolla, mikä on hyvin tyypillistä alueellisille viestimille (Hujanen 2000: 78–80). Jutuissa kirjoitettiin esimerkiksi viestimen ilmestymisalueella sijaitsevasta Metlan hallinnoimasta metsästä, tutkimusalueesta tai -alueesta.

4.2.1.1 Metlan hallinnoimat metsät

Metlan hallinnoimia metsiä käsittelevissä jutuissa, joita julkaistiin 19 lokakuussa 2001, Metla esitettiin luonnonsuojelualueiden, kansallispuistojen ja retkeilyalueiden hallinnoijana ja ylläpitäjänä. Yhdessätoista jutussa Metla oli kansallispuistoon liittyvän hankkeen tai retkeilyhankkeen toteuttaja, ja kahdeksassa jutussa Metla esitettiin metsien hallinnoijana tai omistajana. Viestimien kiinnostus valtion metsiin kertoo suomalaisten läheisestä suhteesta metsään (Väliverronen 1996: 28–29). Toisaalta Metlan metsät -aiheen suosio voi olla enemmänkin osoitus viestimien lähdekäytännöistä kuin kiinnostuksen kohteista, sillä yhtä juttua lukuun ottamatta Metlan metsistä kirjoittivat vain alueelliset viestimet, joille Metla paikallisena organisaationa on tyypillinen kiinnostuksen kohde ja tärkeä lähde (Hujanen 1998: 82).

Metlaa metsänomistajana käsittelevistä jutuista huomattava ryhmä eli viisi juttua käsittelee Metlan maiden luovuttamista Metsähallitukselle. Suurin osa Metlan metsistä siirtyi Metsähallituksen hallintaan vuonna 2008. Osa Metlan metsistä siirtyi Metsähallitukselle eduskunnan päätöksellä jo vuonna 2002. Tämä päätös ja sen seurausten spekulointi kiinnosti mediaa lokakuussa 2001. Aihe oli myös ainoa Metlan organisaatiota koskevista jutuista, joka ylitti massalevikkisen valtakunnallisen viestimen uutiskynnyksen, kun aiheesta kerrottiin Radio Suomen Ylen aikainen iltapäivä -ohjelmassa.

4.2.1.2 Metlan organisaation hajasijoittaminen

Metlan hajasijoittamista ja Joensuun tutkimuskeskusta käsitteleviä juttuja ilmestyi lokakuussa 2001 seitsemän. Hajasijoittaminen ja Joensuun tutkimuskeskus on niputettu yhdeksi aiheeksi, koska Joensuun tutkimuskeskus liittyy läheisesti hajasijoittamiseen. Metsäntutkimuslaitoksen organisaatio on jakautunut yhdeksään toimintayksikköön, joista kaksi on tutkimuskeskuksia. Joensuun tutkimuskeskusta kehitettiin vuonna 2001 voimakkaasti osana valtionhallinnon hajasijoittamista (Metsäntutkimuslaitos 2001).

Varsinaista hajasijoittaminen oli aiheena neljässä jutussa lokakuussa 2001. Niissä mainittiin Metlan Joensuun tutkimuskeskus hyvänä esimerkkinä valtionhallinnon hajasijoittamisesta. Tämä aihe liittyy politiikkaan ja valtionhallintoon, jotka kiinnostavat viestimiä paitsi yleisen merkittävyytensä vuoksi (Bruun ym. 1986: 49–50), myös siksi että viralliset lähteet – viranomaiset, johtohenkilöt ja näitä edustavat tiedottajat – ovat tyypillisiä viestinten käyttämiä lähteitä (Miettinen 1988: 82; Mörä 1996: 107–109).

Muuten kuin hajasijoittamisen yhteydessä Joensuun tutkimuskeskusta käsitellään kolmessa alueellisen viestimen jutussa. Niissä aiheena on Joensuun kaupungin rahoitusosuus Metlan Joensuun tutkimuskeskuksen uudisrakennuksesta. Aihe liittyy valtionhallinnon hajasijoittamiseen, mutta näkökulma jutuissa on paikallinen. Jutut ilmestyivät Joensuun seudun alueellisissa viestimissä. Hajasijoittamista ja Joensuun tutkimuskeskusta käsittelevät muutenkin vain alueelliset viestimet ja pääasiassa nimenomaan Joensuun seudun viestimet, mikä osoittaa jälleen oman alueen uutisten keskeisyyden alueellisissa viestimissä (Hujanen 2000: 78–79). Alueellisten viestinten lisäksi ainoastaan yhdessä metsäalan viestimessä oli yksi hajasijoittamista käsittelevä juttu.

4.2.2 Metlan henkilöstö

Metlan henkilöstöä koskevien juttujen joukossa oli Metlaa työllistäjänä käsitteleviä juttuja ja henkilöhaastatteluja. Yhteensä henkilöstöä koskevia juttuja ilmestyi 11 lokakuussa 2001.

4.2.2.1 Metla työllistäjänä

Metla työllistäjänä oli lokakuussa 2008 aiheena kahdeksassa jutussa. Nämä jutut olivat nimitysuutisia tai niissä kerrottiin yleisemmällä tasolla Metlasta työllistäjänä, kuten esimerkiksi Metlan tulevasta professuurista.

Puhtaita nimitysuutisia viestimissä ilmestyi lokakuussa 2001 viisi kappaletta. Suurin osa eli neljä niistä oli kirjoitettu Metlan tiedotteen *Tohtori Katri Kärkkäisestä Metlan historian ensimmäinen naisprofessori* (28.9.) perusteella. **Katri Kärkkäisen** nimitysuutinen ylitti valtakunnallisen viestimen uutiskynnyksen, eli sillä oli ainesta massalevikkiaiheeksi (Bruun ym. 1986: 49–59; Fiske 1992: 98–99). Samasta kertoo sekin, että tiedote oli mennyt alueellisiin viestimiin massalevikkiaiheita välittävän STT:n kautta. Viestimien kiinnostusta lisäsi luultavasti asian erityisyys eli se, että kyse oli ensimmäisestä Metlan naisprofessorista. Nimitysuutisten lisäksi kaksi metsäalan viestintä julkaisi Metlan tiedotteen innoittamana Katri Kärkkäisestä henkilöhaastattelun. Olen sijoittanut kyseiset jutut kuitenkin henkilöhaastattelu-aiheluokkaan, koska niissä pääaiheeksi eli kärjeksi nousee nimitetty henkilö eikä pelkkä nimityksen uutisoiminen.

Nimitysuutisten lisäksi Metlaa työllistäjänä käsitteleviä juttuja ilmestyi lokakuussa kolme kappaletta. Jutut ilmestyivät alueellisissa viestimissä, ja ne liittyivät Metlan alueelliseen organisaatioon. Jutuissa kerrottiin esimerkiksi, kuinka monta henkilöä oli hakenut Metlan Kannuksen tutkimusaseman johtajan virkaa ja kuinka eduskunnan kansliapäällikkö oli kehunut Metlan Sallan toimipisteen työjärjestelyjä. Metla työllistäjänä -aihe meni läpi alueel-

lisiin viestimiin, koska Metlan tapaiset paikalliset organisaatiot ja niihin liittyvät aiheet kiinnostavat alueellisia viestimiä (Hujanen 2000: 237–241).

4.2.2.2 Metlan työntekijöiden henkilöhaastattelut

Metlan työntekijöiden henkilöhaastatteluja ilmestyi lokakuussa 2001 kolme: kaksi professori Katri Kärkkäisen haastattelua metsäalan viestimissä ja yksi haastattelu Metlan professori **Eero Kubinista** hänen synnyinseutunsa aluelehdessä. Kubinin haastattelu on tyypillinen alueellisen viestimen paikallisuuteen liittyvä aihe.

Katri Kärkkäisen henkilöhaastatteluilla metsäalan viestimet osoittivat muita viestimiä suurempaa kiinnostusta Metlan nimitysuutisesta laatimaan tiedotteeseen. Kiinnostusta lisäsi luultavasti se, että kyse oli ensimmäisestä naisprofessorista ja siksi erikoisesta tapauksesta. Lisäksi molemmissa lehdissä syvennettiin henkilöhaastatteluja kertomalla haastateltavan professorin tutkimustyöstä ja tieteenalasta. Näin metsäalan viestimet ottivat haastatteluihinsa mukaan tieteellisen näkökulman³, jonka voidaan olettaa kiinnostavan erikoisalaviestimen yleisöä (Perelman 1996: 23).

4.2.3 Viihteellistä tietoa luonnosta tarjoavat jutut

Tähän melko sekalaiseen luokkaan kuului kahdeksan lokakuussa 2001 ilmestynyttä juttua. Luokan aihepiirit vaihtelevat jonkin verran, mutta kaikki jutut tarjoavat jonkinlaista tietoa luonnosta, esimerkiksi luonnonilmiöstä tai kasveista. Pääasiallinen yhdistävä tekijä on tekstin viihteellisyys, vaikka tarjotaankin tietoa, sitä ei tehdä tutkimuksen näkökulmasta, vaan popularisoidummin. Aihe kiinnosti kaikkia viestintyyppettä, joten siitä olisi ainesta massalevikkiaiheeksi (Bruun ym. 1986: 49–59; Fiske 1992: 98–99; Perelman 1996: 24). Aihe on kuitenkin laaja, eikä siitä ilmestynyt kovin montaa juttua, joten tällaista päätelmää on vai-

³ Huom. jutut on luokiteltu pääaiheensa mukaan henkilöhaastatteluiksi.

kea tehdä. Valtakunnallisten viestinten lisäksi metsäalan viestinten ja alueellisten viestinten olisi joka tapauksessa helppo ottaa tähän aiheeseen oman yleisönsä mukainen näkökulma.

Viihteellistä tietoa luonnosta tarjoavissa jutuissa haastateltiin useimmiten Metlan asiantuntijoita. Esimerkiksi Radio Suomen Ylen aikaisen iltapäivän lähetyksessä 10.10.2001 Metlan erikoistutkija kertoi ruskasta ilmiönä. Pohjolan Sanomien jutussa *Metsien suuret ja mahtavat* (7.10.2001) Metlan tutkijat taas kertoivat erityisen suurista puista. Viihteellinen tieto luonnosta –luokkaan kuului myös ainoa valtakunnallisessa yleisaikakauslehdessä lokakuussa 2001 ilmestynyt Metlaa koskeva juttu. Siinä Metlan professoria haastateltiin Hymylehden (10/01) lukijoille järjestetyn Suomen suurin koivunlehtikilpailun tuomarina ja asiantuntijana.

4.2.4 Tapahtumaa tai toimintaa mainostavat jutut

Metlan tapahtumista tai toiminnasta kerrottiin yhteensä kuudessa jutussa lokakuussa 2001. Kolme näistä meni läpi viestimiin kahden Metlan tiedotteen perusteella. *Metla avannut uuden esittelypolun Ruotsinkylään: Suomen metsätalouteen voi tutustua metsässä* -tiedote (1.10.2001) ja *Inhan jalanjäljillä Vienan Karjalassa – Viena-aiheinen valokuva- ja kansallispukunäyttely* -tiedote (23.10.2001) kertoivat Metlaa koskevista tapahtumista. Vaikka Metsätaloutta esittelevästä polusta tehdyn tiedotteen aihe meni läpi yhteen valtakunnalliseen viestimeen, kyse ei ollut massalevikkiaiheesta, sillä kaiken kaikkiaan tiedote noteerattiin viestimien keskuudessa kehnosti.

Loput Metlan tapahtumaa tai toimintaa käsittelevät jutut ilmestyivät metsäalan viestimissä. Metsäala viestinten kiinnostusta tähänkin aiheeseen selvittää se, että Metla erikoisalatieta tarjoavana organisaationa on metsäalan viestimille tyypillinen lähde (ks. Perelman 1996: 23). Tiedotteiden lisäksi metsäalan viestimet olivat tehneet kaksi oma-aiheista juttua Metlan tapahtumista ja toiminnasta.

4.2.5 Luonnonsuojelua käsittelevät jutut

Luonnonsuojelusta julkaistiin lokakuussa 2001 yhteensä viisi juttua eri viestimissä. Neljä jutuista oli sanasta sanaan yksi ja sama STT:n *Soiden suojelussa parantamisen varaa* – juttu, joskin otsikko hieman vaihteli eri viestimissä. Juttu kertoo Suomen ympäristökeskuksen Suomen soiden suojelua kartoittaneen tutkimuksen tuloksista. Metla oli kartoituksessa mukana, ja jutussa oli haastateltu Metlan tutkijoita. Aihe voidaan noteerata massalevikkiaiheeksi (ks. Bruun ym. 1986: 49–59; Fiske 1992: 98–99), koska STT on sen julkaissut. Vaikka kyseessä on saman jutun julkaiseminen neljässä eri viestimessä, osoittaa sen julkaiseminen näin monessa eri viestimessä, että luonnonsuojelu kiinnostaa viestimiä. Juttu julkaistiin kolmessa alueellisessa viestimessä ja yhdessä valtakunnallisessa viestimessä. Lisäksi yksi metsäalan viestin teki luonnonsuojeluaiheisen jutun omana aiheenaan.

Luonnonsuojelua koskevien juttujen yhteydessä kannattaa huomioida myös Metlan metsäluonnon monimuotoisuutta kartoittaneen tutkimuksen ja siitä kirjoitetun tiedotteen laaja näkyvyys (ks. luku 4.1.2). Vaikka metsäluonnon monimuotoisuus -aihe luokitellaankin tieteellisiin aiheisiin, tiedotteen suosio ja luonnonsuojeluaiheisten juttujen yleisyys kertovat ympäristöaiheiden olevan tapetilla yhteiskunnallisessa keskustelussa ja sitä kautta myös viestimissä (Väliverronen 1996: 28–29).

4.2.6 Eläimiä käsittelevät jutut

Metsän eläimet ja metsäeläintiede olivat aiheena kahdessa lokakuussa 2001 ilmestyneessä Metlaa koskevassa jutussa. Näiden juttujen sisällöllinen yhdistävä tekijä olivat eläimet. Eläimiä koskevissa jutuissa Metlan tutkijoita joko haastateltiin asiantuntijoina tai he olivat itse kirjoittaneet jutun. Esimerkkinä eläimiä koskevista jutuista mainittakoon Helsingin Sanomien juttu (2.10.2001), jossa haastateltiin Metlan tutkijaa, joka oli mukana nisäkkäille uusia nimiä pohtivassa työryhmässä.

Eläinaiheisia juttuja ilmestyi tutkimusajankohtana niin vähän, että on vaikea sanoa, mille viestintyyppille ne ovat ominaisia. Toisaalta kun mukaan huomioidaan metsien terveydentila, taudit ja tuholaiset –aiheeseen kuuluvat myyräennustejutut, joita ilmestyi lokakuussa 2001 yhteensä kuusi kappaletta, voidaan ajatella, että eläimiin liittyvissä aiheissa saattaisi hyvinkin olla ainesta suurta yleisöä kiinnostavaksi massalevikkiaiheeksi (ks. Bruun ym. 1986: 49–59; Fiske 1992: 98–99).

4.2.7 Suhdanekatsauksen luotettavuus -jutut

Neljä lokakuussa 2001 julkaistua Metlaa koskevaa yleisaiheista juttua erottuivat muista ja ansaitsevat siksi erillistä huomiota. Nämä jutut liittyivät Metlan suhdannekatsaukseen, mutta niiden lähteenä ei käytetty Metlan suhdannekatsauksesta tehtyä tiedotetta (*Suhdannekat-saus: Metsäsektorin näkymät paranevat vain hieman vuonna 2002*), eivätkä ne varsinaisesti kertoneet Metlan suhdannekatsauksesta tai kuuluneet metsäteollisuus ja sen tuotteet -aiheluokkaan, johon pääosa Metlan suhdannekatsausta käsittelevistä aiheista kuuluvat. Näitä juttuja ei voinut luokitella tieteellisiksi aiheiksi, vaan ne olivat yleisiä aiheita.

Juttujen aiheena oli Metlan suhdannekatsauksen luotettavuus. Jutuissa suurten metsäyhtiöiden johtajat kritisoivat Metlan suhdannekatsauksen luotettavuutta tai/ja Metlan pääjohtaja puolusti sitä. Juttujen lähteenä oli käytetty esimerkiksi metsäyhtiö UPM-Kymmene tiedotustilaisuutta ja Metlan pääjohtajan haastattelu, joten tässä tutkielmassa ne ovat viestimen omia aiheita. Vaikka jutut eivät ole tieteellisiä aiheita, ne kertovat osaltaan viestimien laajasta kiinnostuksesta Metlan suhdannekatsausta kohtaan (ks. luku 4.1.1), ja siksi ne on järkevää huomioida tässä tutkielmassa.

4.2.8 Aiheet joissa Metla vain mainintana

Lokakuussa 2001 ilmestyi yhteensä seitsemän sellaista juttua, joita ei ollut mahdollista luokitella. Jutut on laskettu kuuluvan ei-tieteellisiin aiheisiin, tätä tarkemmin niitä on kuitenkin

mahdoton luokitella. Juttujen aiheet koskevat jotakin muuta kuin Metlaa, mutta niissä mainitaan Metla ohimennen. Maininnan perusteella ei voida sanoa, että juttuja julkaisseet viestimet olisivat kiinnostuneita Metlaan liittyvästä aiheesta. Tämän vuoksi niitä ei ole järkevä yrittää sijoittaa mihinkään aiheluokkaan tai kehitellä uusia luokkia.

Esimerkkinä luokkaan sopimattomasta jutusta mainittakoon neljässä alueviestimessä ilmestynyt sama juttu, *Suomi on hyvä paikka avaruustutkimukselle*, jonka yhteydessä kerrotaan, että Otaniemessä tehtävästä avaruustutkimuksesta. Tutkimusta tehdään jutun mukaan yhteistyössä eri tieteellisten laitosten kesken. Eri tiedelaitosten luettelossa mainittiin myös Metla, mutta muuten juttu koski avaruustutkimusta. Luokkiin sopimattomia juttuja olivat myös korjaus Matti ja Liisa -lehdessä (18.10.2001) Metlan professori Eero Kubinia koskevaan henkilöhaastatteluun sekä Metlan professori **Matti Palon** mielipidekirjoitus Suomen Kuvalehdessä (41/01) sen puolesta, että Helsinkiin pitäisi perustaa talvisotamuseo.

4.3 Aiheet valtakunnallisissa viestimissä

Valtakunnalliset viestimet julkaisivat lokakuussa 2001 yhteensä 62 Metlaa koskevaa juttua. Valtakunnalliset viestimet ovat selkeästi kiinnostuneita tieteellisistä aiheista tiedotteiden kautta. Tämä tulee esiin taulukosta 10, jossa on luokiteltu valtakunnallisten viestintien juttujen aiheet, ja taulukosta 11, jossa on lueteltu valtakunnallisten viestintien eri aiheissa käytämät lähteet.

Valtakunnallisten viestintien kiinnostus Metlaa koskeviin aiheisiin on selvästi suppeampi verrattuna muihin viestintyyppeihin. Valtakunnalliset viestimet kiinnostuivat vain viidestä eri tieteellisestä aiheesta ja kahdeksasta eri yleisestä aiheesta (ks. taulukko 10). Huomiota herättävää oli, että kahdesta suosituimmasta aiheesta ilmestyi suurin osa valtakunnallisten viestintien jutuista. Valtakunnalliset viestimet ovat siis varsin yksimielisesti kiinnostuneita keskenään samoista aiheista, eli eri valtakunnallisten viestintien uutiskriteerit muistuttavat

toisiaan (Bruun ym. 1986: 49–50; Fiske 1992: 98–99). Tämä on loogista, sillä mitä suurempaa yleisöä tavoitellaan, sitä vähemmän sen jäsenillä on keskenään yhteistä, ja siksi suosittuja aiheitakin on vähemmän kuin pienempiä yleisöjä tavoittelevissa viestimissä (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 26, 31).

Taulukko 10. Aiheet valtakunnallisissa viestimissä.

<u>Aihe</u>	<u>Juttujen määrä</u>
Tieteelliset aiheet	50
Metsäteollisuus ja sen tuotteet	25
Metsäluonnon monimuotoisuus	19
Valtakunnan metsien inventointi	3
Metsäpolitiikka	3
Yleiset aiheet	12
Organisaatiota käsittelevät jutut:	1
- Metlan hallinnoimat metsät	1
- Organisaation hajasijoittaminen	-
Henkilöstöä koskevat jutut	2
- Metla työllistäjänä	2
- Henkilöhaastattelut	-
Viihteellinen tieto luonnosta	2
Tapahtuman/toiminnan mainostaminen	1
Luonnonsuojelu	1
Eläimet	1
Suhdannekatsauksen luotettavuus	3
Metla vain mainintana	1

Valtakunnallisissa viestimissä ilmestyi vain vähän yleisaiheisia juttuja, yhteensä 12 juttua. Silti yleisaiheisten juttujen aihevalikoima valtakunnallisissa viestimissä oli hiukan laajempi kuin tieteellisten juttujen aihevalikoima (ks. taulukko 10). Lokakuussa 2001 julkaistiin juttuja kahdeksasta eri yleisestä aiheesta. Valtakunnallisilla viestimillä ei siis ole selkeitä aihe-suosikkeja yleisaiheisissa jutuissaan, vaan kustakin yleisestä aiheesta ilmestyi juttu tai pari. Näin ollen on vaikea päätellä, mitkä yleiset aiheet kiinnostavat valtakunnallisia viestimiä. Valtakunnallisten viestinten uutiskriteerit yleisten aiheiden kohdalla eivät tunnukaan olevan

yhtä selkeät ja yhteneväiset kuin tieteellisissä aiheissa. Yleisesti voidaan kuitenkin sanoa, että valtakunnalliset viestimet eivät juurikaan kiinnostu yleisistä aiheista.

Valtakunnalliset viestimet käyttivät lähteenä tyypillisesti tiedotetta, mikä näkyy taulukossa 11. Suurimmassa osassa valtakunnallisten viestinten jutuista lähteenä oli käytetty *Suhdannekatseaus: Metsäsektorin näkymät paranevat vain hieman vuonna 2002* -tiedotetta (24.10.2001) ja *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* -tiedotetta (26.9.2001). Metsäteollisuus ja sen tuotteet -aiheisesta suhdannekatseaus-tiedotteesta valtakunnalliset viestimet julkaisivat 23 juttua ja metsäluonnon monimuotoisuus -aiheisesta lahopuu-tiedotteesta 19 juttua. Yhteenlaskettuna nämä tiedotteet olivat siis aiheina noin kahdessa kolmasosassa kaikista valtakunnallisissa viestimissä julkaistuista jutuista. Näiden vastakkaisten aiheiden suosio perustuu siihen, että metsällä on keskeinen sija suomalaisessa talouselämässä, politiikassa ja kulttuurissa ja että metsään on perinteisesti suhtauduttu toisaalta kovien talouden arvojen näkökulmasta ja toisaalta metsäomaisuutta suojelevasta näkökulmasta (Väliverro- nen 1996: 28–29). Se, että taloutta edustava metsäteollisuus ja sen tuotteet -aihe on valtakunnallisissa viestimissä näistä kahdesta aiheesta suositumpi, voi selittyä sillä, että talousjärjestelmällä on 1990-luvun laman jälkeen ollut yhä hallitsevampi asema suomalaisessa yhteiskunnassa (Kivikuru 2001b: 6).

Taulukko 11. Valtakunnallisten viestinten eri aiheissa käyttämät lähteet.

Lähde:	Tieteellinen aihe:	Yleinen aihe:	Yhteensä:
Tiedote	44 juttua	2 juttua	46 juttua
* STT	* 18 juttua		
Oma aihe	6 juttua	10 juttua	16 juttua
Yhteensä:	50 juttua	12 juttua	62 juttua

Valtakunnalliset viestimet käyttivät pääasiassa lähteenä tiedotetta (ks. taulukko 11). Tieteellisissä aiheissa, joita siis lähes kaikki valtakunnallisten viestinten jutut olivat, lähde oli

lähes poikkeuksetta tiedote. Kaiken kaikkiaan valtakunnallisissa viestimissä julkaistiin 46 juttua, joiden lähteenä oli tiedote, ja lähes kaikissa eli 44:ssä näistä aihe oli tieteellinen.

Tieteellisistä aiheista poiketen valtakunnallisten viestinten yleisaiheiset jutut olivat pääasiassa viestimen omia aiheita (ks. taulukko 11). Ainoastaan kaksi valtakunnallista viestintä käytti yleisaiheissa jutussaan lähteenä tiedotetta. Toinen teki jutun Metlan ensimmäisestä naisprofessorin nimityksestä ja toinen Ruotsinkylän metsätaloutta esittelevästä polusta. Muuten yleisaiheiset jutut, vaikka niitä vähän ilmestyykin, olivat valtakunnallisten viestinten omia aiheita. Jos otetaan huomioon, että Metla kuitenkin julkaisi lähes yhtä monta yleisaiheista ja tieteellisaiheista tiedotetta lokakuussa 2001, voidaan päätellä, että Metlan yleisaiheiset tiedotteet eivät juurikaan kiinnosta valtakunnallisia viestimiä.

Valtakunnallisista viestimistä suurimmat STT:n käyttäjät olivat sähköisiä viestimiä, pääasiassa radioita. Vaikka tutkielmani tavoitteena ei ollut vertailla sähköisiä ja painettuja viestimiä, tämä oli niin huomioita herättävää, että se on tarpeellista mainita. Sähköisten viestinten journalistisiin käytäntöihin mitä ilmeisimmin kuuluu vahvasti STT:n käyttö.

Tiedotteen käyttäminen pääasiallisena lähteenä kertoo valtakunnallisten viestimien käyttävän rutiininomaisesti virallisia lähteitä (Fairclough 1997: 58, 69; Mörä 1996: 107–109). Valtakunnallisilla viestimillä voisi kuvitella riittävän enemmän resursseja itse tuotettuihin aiheisiin, mutta virallisiin lähteisiin ja tiedotteisiin tukeutuminen erityisesti tieteellisissä aiheissa näyttää olevan niille tyypillinen journalistinen käytäntö.

4.4 Aiheet alueellisissa viestimissä

Alueellisissa viestimissä julkaistiin lokakuussa 2001 yhteensä 114 juttua. Alueelliset viestimet kirjoittivat pääasiassa tieteellisten tiedotteiden aiheista ja ei-tieteellisistä omista aiheistaan. Lokakuussa 2001 alueellisissa viestimissä julkaistiin 46 tieteellistä tiedotteen

kautta läpi mennyttä juttua ja 44 ei-tieteellistä oma-aiheista juttua. Alueellisten viestimien juttujen aiheet näkyvät taulukossa 12 ja alueellisten viestinten eriaiheisissa jutuissa käyttämät lähteet taulukossa 13.

Taulukko 12. Aiheet alueellisissa viestimissä.

Aihe	Juttujen lukumäärä
Tieteelliset aiheet	67
Metsäteollisuus ja sen tuotteet	28
Metsäluonnon monimuotoisuus	17
Metsätilastot	7
Valtakunnan metsien inventointi	4
Metsien terveydentila, taudit ja tuholaiset	6
Metsäpolitiikka	1
Metsäekosysteemi ja ympäristömuutokset	2
Metsäsuunnittelu	2
Yleiset aiheet	47
Organisaatiota käsittelevät jutut:	24
- Metlan hallinnoimat metsät	18
- Organisaation hajasijoittaminen	6
Henkilöstöä koskevat jutut	7
- Metla työllistäjänä	6
- Henkilöhaastattelut	1
Viihteellinen tieto luonnosta	5
Tapahtuman/toiminnan mainostaminen	2
Luonnonsuojelu	3
+ Luokkiin sopimattomat -jutut	6

Suurimmat aihesuosikit alueellisissa viestimissä olivat tieteellinen aihe metsäteollisuus ja sen tuotteet, josta ilmestyi 28 juttua, ja yleinen aihe Metlan organisaatiota käsittelevät jutut, joita ilmestyi 24 kappaletta. Kolmanneksi suosituin alueellisten viestinten aihe oli metsäluonnon monimuotoisuus. Metsäteollisuus ja sen tuotteet ja metsäluonnon monimuotoisuus -aiheiden suosion syyt ovat samat kuin valtakunnallisissa viestimissä, eli ne liittyvät suomalaisten metsään liittämiin talousarvoihin ja toisaalta metsien suojeluun liittyviin pehmei-

siin arvoihin (Väliverronen 1996: 28–29). Nämä aiheet edustivat alueellisissa viestimissä koko valtakuntaa koskevaa uutisointia, ja niissä käytettiin lähteenä lähes poikkeuksetta *Suhdannekatsaus: Metsäsektorin näkymät paranevat vain hieman vuonna 2002* ja *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* -tiedotteita tai tarkemmin STT:n juttua tiedotteista. Metlan organisaatio -aihe puolestaan on paikallinen ja eroaa kahdesta muusta alueellisten viestinten suosikkiaiheesta myös siinä, että aiheesta lokakuussa 2001 julkaistut jutut olivat viestimen omia aiheita. Alueellisia viestimiä kiinnostivat esimerkiksi metsien retkeilyreitit ja kansallispuistojen käyttösuunnitelmat. Erityisesti Kolin ja Pyhätunturin alueen viestimet olivat aktiivisen kiinnostuneita alueensa kansallispuistoista. Joensuun tutkimuskeskus ja sitä kautta Metlan organisaation hajasijoittaminen puolestaan puhuttivat Joensuun alueellisia viestimiä. Alueellisissa viestimissä kirjoitettiin myös Metlasta paikallisena työllistäjänä. Metlan organisaatiota koskevat uutiset liittyvät alueellisten viestinten tyyppilliseen tapaan raportoida alueellisesta kehityksestä ja paikallisten viranomaisten ja muiden virallisten tahojen toiminnasta ja suunnitelmista (Hujanen 2000: 196–203). Alueellisten viestimien kiinnostus Metlan metsistä kertonee myös metsien maisemallisesta ja kulttuurihistoriallisesta arvostuksesta alueellisten viestinten ja niiden yleisön keskuudessa (Hujanen 2000: 118).

Alueelliset viestimet erosivat selkeimmin valtakunnallisista viestimistä siinä, että ne julkaisivat hanakasti omia aiheita. Useimmiten nämä omat aiheet olivat nimenomaan yleisiä aiheita. Omien aiheiden julkaiseminen tukee käsitystä, jonka mukaan alueellisilta viestimiltä pienten yleisöjen viestiminä odotetaan yksilöllisyyttä (Fiske 1992: 102). Yleisten aiheiden suosio taas viittaa siihen, että metsäala kiinnostaa alueellisia viestimiä enemmän paikallisessa merkityksessä kuin tieteellisessä mielessä. Tätä tukee se, että paikallinen Metlan organisaatio -aihe on alueellisissa viestimissä niin suosittu. Lokakuussa 2001 alueellisissa viestimissä julkaistiin 44 yleisaiheista ja 21 tieteellistä oma-aiheista juttua. Kaiken kaikkiaan alueelliset viestimet siis julkaisivat 62 oma-aiheista juttua.

Vaikka alueelliset viestimet käyttivät runsaasti omia aiheitaan, oli niissäkin tiedote hiukan yleisempi lähde kuin oma aihe. Huomiota herättävää kuitenkin on, että alueelliset viestimet kiinnostuivat Metlan tiedotteista yleensä vasta STT:n kautta, mikä näkyy taulukossa 13.

Taulukko 13. Alueellisten viestinten eri aiheissa käyttämät lähteet.

Lähde:	Tieteellinen aihe:	Yleinen aihe:	Yhteensä:
Tiedote	46	3	49
* STT	(44)		
Oma aihe	21	44	65
Yhteensä:	67	47	114

Kaikkiaan 46 tiedotteesta alueelliseen viestimeen päätyneestä jutusta 44:ssä oli käytetty lähteenä STT:tä, ja ainoastaan viidessä jutussa tiedote oli lähteenä suoraan. Tässä suhteessa alueelliset viestimet eroavat valtakunnallisista viestimistä, jotka useimmiten käyttävät tiedotetta lähteenä suoraan eikä STT:n kautta. Alueelliset viestimet tuntuvat käyttävän STT:tä lähteenä tyypillisesti valtakunnallisissa massalevikkiaiheissa. Omat aiheet taas ovat sellaisia, joihin saadaan paikallinen näkökulma. Nämä havainnot tukevat Hujasen (2000: 80) ja Rinteen (1991: 26) tutkimuksia, joiden mukaan alueellisissa viestimissä valtakunnalliset aiheet hoidetaan pitkälle STT:n kautta ja paikalliset aiheet oman toimituksen resursseilla.

4.5 Aiheet metsäalan viestimissä

Metsäalan viestimissä ilmestyi lokakuussa 2001 yhteensä 40 Metlaa koskevaa juttua. Metsäalan viestimet ovat pääasiassa kiinnostuneita tieteellisistä aiheista, mutta eivät tiedotteiden kautta, vaan ne kehittelevät aiheensa pääsääntöisesti itse. Tämä käy ilmi, kun vertailee taulukkoa 14, jossa on lueteltu metsäalan viestinten juttujen aiheet, ja taulukkoa 15, jossa on lueteltu metsäalan viestinten eri aiheissa käyttämät lähteet.

Tieteelliset aiheet ja omien aiheiden kehittely tukee Fisksen (1992: 102–103) käsitystä, jonka mukaan erikoisalaviestimen yleisö odottaa uutta tietoa ja kokemuksia. Metsäalan viestimissä julkaistiin lokakuussa 2001 yhteensä 22 juttua, jotka olivat tieteellisiä viestimen omia aiheita.

Taulukko 14. Aiheet metsäalan viestimissä.

Tieteelliset aiheet	29
Metsän kasvatusta	7
Metsätilastot	5
Valtion metsien inventointi	3
Metsäteollisuus ja sen tuotteet	2
Metsäluonnon monimuotoisuus	2
Metsämaa ja sen hoito	2
Metsän uudistaminen	2
Metsien terveydentila, taudit ja tuholaiset	1
Metsäpolitiikka	1
Metsäekosysteemi ja ympäristömuutokset	1
Metsätalouden kannattavuus	1
Metsägenetiikka ja metsänjalostus	1
Metsäteollisuuden pienyritykset ja työvoima	1
Yleiset aiheet	11
Organisaatiota käsittelevät jutut	1
- Metlan hallinnoimat metsät	-
- Organisaation hajasijoittaminen	1
Henkilöstöä koskevat jutut	2
- Metla työllistäjänä	-
- Henkilöstöhaastattelut	2
Viihteellinen tieto luonnosta	1
Tapahtuman/toiminnanmainostaminen	3
Luonnonsuojelu	1
Oma-aiheiset suhdannekatsaus-jutut	1
Metla vain mainintana	

Metsäalan viestimet erosivat muista viestintyypeistä siinä, että niiden aihevalikoima oli laajin. Tieteellisistä tai ei-tieteellisistä aiheista ei ollut erotettavissa selkeitä suosikkeja, vaan aihevalikoima oli monipuolinen. Näin metsäalan viestimet pyrkivät erikoisalaviestiminä tarjoamaan monipuolista tietoa lukijoilleen (Fiske 1992: 102–103).

Hieman muita aiheita enemmän metsäalan viestimiä tuntuivat kiinnostavan tieteelliset aiheet metsän kasvatusta ja metsätilastoja. Metsän kasvatusta -aiheisia juttuja julkaistiin metsäalan viestimissä lokakuussa 2001 seitsemän kappaletta. Nämä jutut olivat kaikki viestimen omia aiheita, mikä kertoo viestimen omasta kiinnostuksesta aiheeseen eikä vasta tiedotteen kautta. Metsätilasto-aiheisia juttuja julkaistiin metsäalan viestimissä lokakuussa 2001 viisi kappaletta. Näistä kolme juttua oli puhtaasti viestimen omia aiheita, yhden metsätilastojutun lähteenä oli käytetty Metlan metsätilastotiedotetta ja yhden *Suhdannekatsaus: Metsäsektorin näkymät paranevat vain hieman vuonna 2002* -tiedotetta.

Metsäalan viestimet käyttivät eri viestintyypeistä kaikkein eniten omia aiheitaan (ks. taulukko 15). Tämä korostaa erikoisalaviestimille tyypillistä piirrettä tarjota uutta tietoa.

Taulukko 15. Metsäalan viestinten eri aiheissa käyttämät lähteet.

Lähde:	Tieteellinen aihe:	Yleinen aihe:	Yhteensä:
Tiedote	7	4	11
* STT			
Oma aihe	22	7	29
Yhteensä:	29	11	40

Metsäalan viestimissä lokakuussa 2001 ilmestyneestä 40 jutusta 29 oli viestimien omia aiheita. Silti metsäalan viestimet käyttivät tehokkaasti myös Metlan tiedotteita lähteenään. Itse asiassa kaikki lokakuussa 2001 ilmestyneet Metlan tiedotteet noteerattiin jossakin metsäalan viestimessä, eli Metlan tiedotteita voidaan pitää melko tyypillisinä metsäalan viestinten lähteinä. Sen sijaan STT:tä metsäalan viestimet eivät käyttäneet lainkaan.

Metsäalan viestimille oli tyypillistä, että ne ottivat oman näkökulman tiedotteen aiheeseen eli tarjosivat yleisölleen jotakin muuta kuin valtakunnalliset ja alueelliset viestimet, jotka julkaisivat tiedotteen tekstin sellaisenaan tai vain hiukan käsiteltynä. Esimerkiksi Katri Kärkkäisen nimityksestä professoriksi (tiedote 28.9.2001) tehtiin *Metsälehteen* (11.10.2001) ja *Luonnonvaraan* (5/01) henkilöhaastattelut, joissa käsiteltiin nimitysuutisen lisäksi Kärkkäisen tutkimusalaa. Käsitteilytapa on erilainen verrattuna alueellisiin viestimiin, joihin juttu oli mennyt STT:n kautta, tai valtakunnalliseen Helsingin Sanomiin, joka oli tehnyt jutun suoraan Metlan tiedotteesta. Metsäalan viestinten mukainen näkökulma tulee vielä paremmin esiin, kun tarkastelua syvennetään viestinten puhetapoihin luvussa 5.

5. VIESTINTYYPPIEN DISKURSSIEN VAIHTELEVUUS

Paneudun tässä luvussa viestintyyppien diskursseihin eli puhetapoihin. Diskurssianalyysin työläyden vuoksi ei ollut järkevä analysoida koko aineistosta, 216 juttua, vaan tunnistin diskursseja vain osasta jutuista. Diskurssianalyysi on kuitenkin hyödyllistä tehdä mahdollisimman monipuolisesta aineistosta (Suoninen 1993: 49–50). Tämän vuoksi analysoin sekä tiedotteen kautta läpimenneitä juttuja että viestimen omia aiheita. Painotin kuitenkin aineiston valinnassa luvun neljä perusteella sitä, minkälaiset jutut, aihevalinnat ja lähdekäytännöt olivat tyypillisiä kullekin viestintyyppille. Tunnistin aluksi diskursseja yhden tieteellisen tiedotteen kautta kaikkiin viestintyyppihin läpimenneistä jutuista. Sitten tunnistin diskursseja kuudesta alueellisten viestinten ei-tieteellisistä oma-aiheista jutusta, kolmesta metsäalan viestinten tieteellisestä oma-aiheisesta jutusta ja viidestä valtakunnallisten viestinten eriaiheisesta ja -lähteisestä jutusta.

Analysoin tieteellisistä tiedotteista Metlan metsäluonnon monimuotoisuus tutkimusohjelman loppuraportista kertovan *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* -tiedotteen (16.10.01) ja siitä kaikkiin viestintyyppihin läpimenneet jutut. Tämä siksi, että kyseinen tiedote oli aikajärjestyksessä ensimmäinen tiedote, joka meni laajasti läpi kaikkiin viestintyyppihin. Tiedotteen pohjalta julkaistiin 19 juttua valtakunnallisissa, 17 juttua alueellisissa ja kaksi juttua metsäalan viestimissä. Lisäksi Suomen tietotoimisto julkaisi aiheesta oman sähkönsä, jolla oli vaikutusta erityisesti alueellisten ja valtakunnallisten viestinten juttuihin. Siksi myös STT:n juttu kuuluu tässä tutkimusaineistoon. Tiedotteen eli lähteen diskurssin ja viestimen diskurssin vertailu antavat näkökulman viestimen tapaan omaksua ja käyttää lähteiden diskurssia (Fairclough 1997. 69, 80, 88–89).

Tiedotteen ja siitä läpimenneiden juttujen lisäksi analysoin kullekin viestintyyppille ominaisia juttuja. Alueellisille viestimille tyypillisimmät jutut olivat viestimen omia ei-tieteellisiä aiheita. Aiheista suosituimmaksi nousivat Metlan metsiä ja alueita käsittelevät jutut, joita

oli yhteensä 18. Näistä jutuista analysoin julkaisemisjärjestyksessä ja aineiston kylläntymisperiaatteella (ks. Seitamaa-Hakkarainen 2001) seuraavat kuusi juttua:

Kolin kansallispuiston runkosuunnitelma etenee. Vaarojen Sanomat (2.10.01)
 Kolin suunnittelu etenee. Lieksan Lehti (2.10.01)
 Köngäskierros yhdistää Paljakan ja Ukkohallan. Kainuun Sanomat (2.10.01)
 Köngäskierros –kesäretkeilyhanke viereille. Puolanka (2.10.01)
 Life-hanke hoidon ja käytön suunnitteluun ja luonto-opastukseen. Pyhä-Luoston kansallispuistoa valmistellaan. Lapin Kansa (3.10.01)
 Mätäkivenmäen metsät ovat Metlan lahja luonnossa liikkujalle. Keski-Uusimaa (7.10.01)

Metsäalan viestimet kirjoittivat pääasiassa omista tieteellisistä aiheista. Suosituin aihe oli metsän kasvatus. Analysoin metsän kasvatus -aiheisista jutuista julkaisemisjärjestyksessä aineiston kylläntymisperiaatteella seuraavat kolme juttua:

Haapa hakkaa muut puut kasvun nopeudessa (etusivun otsikko). Jalostettu haapa hakkaa muut tuottovertailussa (sisäsivun otsikko). Maaseudun Tulevaisuus (1.10.01)
 Kalinpuute uhkaa suometsiä. Suotyyppi ja turpeen paksuus kertovat ravinnetilanteesta. Metsälehti (11.10.01)
 Mahdollisuus koneyrittäjälle? Taimikonhoitotöiden koneellistaminen. Koneyrittäjä (6/01)

Valtakunnallisille viestimille ominaisten juttujen nimeäminen osoittautui hankalammaksi kuin alueellisille tai metsäalan viestimille ominaisten juttujen. Tämä siksi, että lähes kaikki valtakunnallisten viestinten jutut pohjautuivat kahteen Metlan tiedotteeseen, joista julkaistut jutut olivat lähes samanlaisia. Valtakunnallisissa viestimissä julkaistiin 23 juttua *Suhdannekatsoaus: Metsäsektorin näkymät paranevat vain hieman vuonna 2002* -tiedotteesta ja 19 juttua *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* –tiedotteesta, eli näistä tiedotteista julkaistujen juttujen osuus on valtava kaikista valtakunnallisten viestinten jutuista. Näiden aiheiden lisäksi valtakunnallisilla viestimillä ei ollut tyypillisiä aiheita, jotka erottuivat selkeästi joukosta. Tämän vuoksi päädyin analysoimaan monipuolisesti eri aiheisia valtakunnallisten viestinten juttuja aineiston kylläntymisperiaatteen pohjalta. Painotin juttuvalin-

noissa valtakunnallisille viestimille tyypillisiä aiheita ja niissä tyypillisesti käytettyjä lähteitä. Lisäksi pyrin ottamaan juttuja eri viestimistä, niin ettei yksittäinen lehti, radio- tai tv-kanava saisi liikaa painoarvoa. Lisäsin tutkimusaineistoa, kunnes sieltä tuli esiin samoja piirteitä. Näillä periaatteilla analysoitavaksi päätyivät seuraavat viisi juttua:

Etelä-Suomen korvet kaipaavat suojelua. Helsingin Sanomat 2.10.
 Metsät irti metsäteollisuudesta. Talouselämä 34/01
 Suurin koivunlehti Keski-Suomesta. Hymy 10/2001
 Metlan ennusteita ensi vuodelle. STT:n uutiset Radio Suomi/Ylen ykkönen 24.10.
 Metsäyhtiöt eivät usko Metlan ennusteisiin. TV 1 Viiden Talous 25.10.

Analysoitavien juttujen määrä vaihtelee hieman eri viestintyypeittäin, sillä eri viestintyyppien juttujen pituudet vaihtelivat. Alueellisten viestinten jutut olivat tyypillisesti lyhyitä, samoin suuri osa valtakunnallisten viestinten jutuista, joissa oli käytetty lähteenä tiedotetta. Metsäalan viestinten jutut puolestaan olivat tyypillisesti pitkiä.

Käsittelen luvussa 5.1 *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* -tiedotteen kautta läpi-
 menneiden juttujen diskursseja ja tarkastelen, miten tiedotteen diskurssi oli muuttunut pää-
 dyttyään tiedotteesta tai STT:n kautta viestimen jutuksi. Luvussa 5.2 käsittelen viestimille
 tyypillisten juttujen diskursseja. Keskityn diskurssien nimeämiseen ja niiden keskinäisiin
 suhteisiin. Luvussa 5.3 teen yhteenvedon valtakunnallisten, alueellisten ja metsäalan vies-
 tinten diskursseista.

Diskurssit esiintyvät eri puolilla tekstiä, joten tunnistin niitä lukemalla tekstiä tarkasti läpi
 ja tarkastelemalla, miten eri asioista ja aiheista teksteissä puhuttiin (Suoninen 1993: 50–51).
 Tunnistin diskursseja tekstin ilmaisu- ja sanatasolla, pohdin sanojen ja ilmaisu- ja sanatasojen
 ja tunnistin näin diskursseja (Potter & Wetherell 1987: 33). Raportoin tulkintani esimerk-
 kien avulla.

5.1 Diskurssit tiedotteen kautta läpimenneissä jutuissa

Tässä luvussa käsittelen eri viestintyyppien diskursseja jutuissa, joiden lähteenä oli käytetty *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* -tiedotetta. Lähes kaikissa jutuissa lähteenä oli käytetty STT:n tiedotteesta tekemää uutista, joten myös se kuuluu tutkimusaineistoon. Erittelen ensin Metlan tiedotteen ja STT:n uutisen diskursseja, minkä jälkeen siirryn viestintyyppien diskursseihin. Metlan tiedotteen diskurssit ja erityisesti STT:n diskurssi menivät suurimpaan osaan viestimistä läpi sellaisenaan.

5.1.1 Tiedotteen diskurssit

Metlan tiedotteessa *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* pyritään esittelemään metsäluonnon monimuotoisuus -tutkimusohjelman tuloksia mahdollisimman monipuolisesti. Tiedote ei erityisemmin noudata uutiselle tyypillistä kärjellään olevan kolmion rakennetta (ks. Bruun ym. 1986: 186; Miettinen 1988: 146; Pietilä 1995: 73), vaan siinä esitellään neljä melko erillistä aihekokonaisuutta tutkimusraportista. Tiedotteesta on löydettävissä kaksi diskurssia. Päädiskurssia nimitän **tutkimusta esitteleväksi diskurssiksi**. Sen lisäksi tekstistä on löydettävissä pienempi diskurssi, jota nimitän **luonnonsuojelun diskurssiksi**.

Metlan tiedotteessa hallitseva diskurssi on tutkimusta esittelevä diskurssi. Se pyrkii mahdollisimman neutraaleihin ja täsmällisiin ilmaisiin eli lähelle tieteellistä kieltä (ks. Gerbert 1989: 312). Tutkimusta esittelevää diskurssia edustavat myös pitkät lauseet ja suuri määrä numerotietoa. Esimerkkinä tästä kielenkäytöstä mainittakoon tiedotteen ensimmäinen lause, esimerkki 1.

Esim. 1 Valtakunnan metsien yhdeksännen inventoinnin (VMI9) tulosten mukaan metsälaissa määritellyt erityisen tärkeät elinympäristöt muodostavat 2,0 % eteläisen Suomen metsätalousmaan pinta-alasta.

Esimerkistä käy ilmi, miten tutkimusta esittelevä diskurssissa varotaan ottamasta kantaa, pitäydytään faktatiedossa ja pyritään täsmälliseen ilmaisuun. Siinä määritellään täsmällises-

ti, että tärkeällä elinympäristöllä tarkoitetaan metsälaissa määriteltyjä tärkeitä elinympäristöjä. Siinä myös kerrotaan, mistä esitetty tieto on peräisin: ”Valtakunnan metsien inventoinnin mukaan...” Tällaisella kielenkäytöllä pyritään täsmällisyyteen ja korostetaan luotettavuutta. Kyse voi olla myös siitä, että tutkimuksen kieli on sekoittunut tiedotteen kieleen (Valtonen 2004: 214). Tällainen kieli on ”kapulakielimäistä”. Asian olisi voinut ilmaista yksinkertaisemmin esimerkiksi näin: ”Kaksi prosenttia Etelä-Suomen talousmetsistä on erittäin tärkeitä elinympäristöjä.”

Tutkimusta esittelevän kielenkäytön tavoitteena tiedotteessa on esitellä tutkimustuloksia mahdollisimman monipuolisesti ja saada viestimet sitä kautta kiinnostumaan jostakin tiedotteesta esitellystä aiheesta sekä toisaalta antaa mahdollisimman kattava kuva laajan tutkimuksen tuloksista. Neutraaliudella ja täsmällisyydellä pyritään antamaan luotettava kuva Metlan tutkimuksesta.

Neutraaliuteen pyrkivästä kielenkäytöstä huolimatta tiedotteessa oli havaittavissa vähäistä kanta-aottavuutta, jota nimitän luonnonsuojelun diskurssiksi. Tämä diskurssi sai kuitenkin huomattavasti vähemmän tilaa kuin tutkimusta esittelevä diskurssi, ja siksi se oli alisteinen tutkimusta esittelevälle diskurssille. Luonnonsuojelun diskurssi vihjaa, että metsiä tulisi suojella nykyistä enemmän ja että metsiin tulisi jättää enemmän lahoppuuta, jotta metsien eliölajisto pysyisi mahdollisimman rikkaana. Lajien säilyttämistä pidetään itseisarvona. Luonnonsuojelun diskurssi näkyy esimerkissä 2:

Esim. 2 Suurin osa metsälakikohteista on niukkapuustoista, metsätaloudellisesti vähämerkityksellisiä luontotyyppisiä, kuten kallioita ja nevoja. **Vain** noin viidesosa lakikohteista on runsaspuustoisia korpia ja lehtoja.

Esimerkissä 2 **vain**-sana tuo esiin, että suurempi osa lain suojelemista metsäkohteista saisi olla runsaspuustoisia korpia ja lehtoja. Se ikään kuin kritisoi metsätalouden asettamista luonnonsuojelun yläpuolelle.

5.1.2 STT:n uutisen diskurssit

Suomen tietotoimiston uutisesta tiedotteesta tuttu neutraalius ja kapulakielimäisyys eli tutkimusta esittelevä diskurssi on kadonnut, ja STT:n uutisen päädiskurssiksi nousee **luonnonsuojelun diskurssi**. Lisäksi STT:n uutisessa vilahtaa luonnonsuojelulle vastakkainen **talouden diskurssi**.

Luonnonsuojelun diskurssi on STT:n uutisessa esillä paljon selkeämmin kuin Metlan tiedotteessa. Se nousee ylivoimaisesti päädiskurssiksi. STT:n kanta metsien suojeluun tulee ilmi heti jutun otsikossa ja kärjessä esimerkissä 3:

Esim. 3 Selvitys metsäluonnon monimuotoisuudesta: Luonnonmetsä **päihittää** talousmetsän (otsikko)

Talousmetsien merkitys Etelä-Suomen metsien suojelun edistämässä **näyttää jäävän vähäiseksi**. Metsäntutkimuslaitoksen tuoreesta tutkimuksesta ilmenee, että talousmetsissä on **liian vähän** metsäluonnon monimuotoisuutta hyödyttävää lahoppua.

Siinä missä Metlan tiedotteessa esiteltiin erilaisia tutkimustuloksia eikä otettu selkeästi kantaa metsien suojelun puolesta, STT:n uutisessa on nostettu kärjeksi Metlan tutkimustulokista nimenomaan talousmetsien vähäinen merkitys metsien suojelulle. Uutisen otsikko tuo selkeästi esiin, että luonnonmetsä on parempi kuin talousmetsä. **Päihittää**-sana liittyy kilpailuun. Julkisuudessakin on ollut esillä vastakkaisia mielipiteitä Etelä-Suomen metsien suojelun tarpeellisuudesta. STT:n uutisessa luonnonmetsälle on otsikossa annettu voittajan asema verrattuna talousmetsiin. **Talousmetsien merkitys** Etelä-Suomen metsien suojelun edistymisessä **näyttää jäävän vähäiseksi** -ilmaisu antaa ymmärtää, että Etelä-Suomen metsien suojelu on edistymässä tai ainakin sen pitäisi edistyä. Talousmetsät vain tuntuvat olevan suojelun edistymisen esteenä, tai ainakaan niillä ei ole juurikaan **merkitystä** metsien suojelun kannalta. STT:n uutisen kärjessä sanotaan myös Metlan tutkimukseen vedoten suorasanaisesti, että talousmetsissä on **liian vähän** lahoppua. Uutisessa pidetään monimuotoisuutta ja eliölaajien runsautta itseisarvona, koska lahoppua on liian vähän nimenomaan

niiden kannalta. Esimerkiksi metsätaloudelle lahopuu ei ole näin tarpeellinen, mutta tällainen luonnonsuojelulle vastakkainen diskurssi jää tässä jutussa huomioimatta lähes kokonaan. Tämä korostaa luonnonsuojelun diskurssin hallitsevaa asemaa (Valtonen 1998: 105).

STT oli haastatellut juttuansa varten metsäluonnon monimuotoisuus -tutkimushankkeessa mukana ollutta Metlan tutkijaa **Juha Siitosta**. Hän tuo päädiskurssille eli metsien suojelun diskurssille vastakkaisen diskurssin esille. Tämä näkyy esimerkissä 4:

Esim. 4 Siitonen ei ota kantaa siihen, miten suuri lahoppuulisäyksen pitäisi olla. **Määrään vaikuttavat** hänen mukaansa monimuotoisuustekijöiden lisäksi **taloudelliset kysymykset ja yhteiskunnalliset arvostukset**.

Siitosen kautta STT:n uutisessa tuodaan esiin, että lahopuu-keskustelua voisi käydä monimuotoisuuden ja metsien suojelun -näkökulman lisäksi **taloudellisesta näkökulmasta**. Näkökulma riippuu **yhteiskunnallisista arvostuksista**. STT:n jutussa on kuitenkin päädytty luonnonsuojelun diskurssiin, eikä talouden diskurssille anneta jutussa tätä mainintaa enempää tilaa. Jutussa ei tarkenneta mitenkään, mitä Siitosen mainitsemat taloudelliset kysymykset ja yhteiskunnalliset arvostukset voisivat olla.

Vaikka haastateltava tutkija tuo esiin luonnonsuojelulle vastakkaisen talouden diskurssin, hän myös käyttää jonkin verran luonnonsuojelun -diskurssia. Tämä vahvistaa metsien suojelun diskurssia STT:n jutussa entisestään, mikä tulee esiin esimerkeissä 5 ja 6.

Esim. 5 ”Lahoppuuta on talousmetsissä **lajiston kannalta liian vähän**, joten silloin **mikä tahansa lisäys on hyväksi**”, kommentoi tuloksia Juha Siitonen.

Tutkija Juha Siitonen tuo esiin, että lahoppuuta **on liian vähän** nimenomaan **lajiston kannalta**. Lahoppuuta pitäisi olla enemmän. Itse asiassa **mikä tahansa lisäys** olisi jo hyväksi, kunhan lahoppuun määrää vain lisättäisiin. Esimerkissä 6 on mielenkiintoista se, miten STT:n jutussa on kirjoitettu esiin se, että Siitonen noudattaa STT:n käyttämää luonnonsuojelun diskurssia:

Esim. 6 Hän [Siitonen] **myöntää**, **ettei** kahden prosentin osuus eteläisen Suomen metsätalousmaan pinta-alasta **helpota** Etelä-Suomen metsiin kohdistuvia **suojelupaineita**.

Siitonen **myöntää** toimittajan ja kaikkien suojelun lisäämistä kannattavien olevan oikeassa siinä, ettei kahden prosentin lisäys riitä. **Myöntää**-sana saattaa vihjata myös siihen, että Siitonen olisi vältellyt ottamasta näin suoraan kantaa toimittajan kysymykseen tai olisi jopa ollut hieman eri mieltä, mutta taipunut kuitenkin myöntämään olevansa toimittajan kanssa samaa mieltä. **Helpota**-sana ilmaisee, että Etelä-Suomen metsien tilanne on vaikea, sitä pitäisi helpottaa. Helpottaa-ilmaisua käytetään kuvaamaan myös vaikeuksien, esimerkiksi sairauden, päättymistä tai muuttumista parempaan suuntaan. **Suojelupaineet**-ilmaisua on myös vahva. Metsiin ikään kuin kohdistuu painetta, jotta voimakas negatiivinen tilanne (=lahopuun puute) purkautuisi. Paine-sanaa käytetään usein esimerkiksi kuvaamaan työelämän paineita ja stressiä, mikä lisää sanan voimaa.

5.1.3 Valtakunnallisten viestinten diskurssit tiedotteesta läpimenneistä jutuista

Valtakunnallisissa viestimissä ilmestyi 19 juttua, joiden aihe oli saatu Metlan *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* -tiedotteesta. Pääsääntöisesti näissä jutuissa on käytetty lähteenä STT:n uutista ja omaksuttu STT:n uutisen päädiskurssi sellaisenaan. Näin ollen valtakunnallisten viestinten päädiskurssi on STT:n päädiskurssin tapaan **luonnonsuojelun diskurssi**. Suurimmassa osassa valtakunnallisten viestinten juttuja ei edes mainita STT:n uutisen tapaan talouden diskurssia, jolloin luonnonsuojelun diskurssin asema korostuu entisestään. Erityisesti radioon ja televisioon STT:n päädiskurssi omaksuttiin tyypillisesti sellaisenaan.

Ainoastaan kolmessa valtakunnallisen viestimen jutussa on löydettävissä muitakin kuin luonnonsuojelun diskurssi. Nämä ovat **tutkimusta esittelevä diskurssi**, **talouden diskurssi** ja **ruotsinkielisen väestön huomioiva diskurssi**.

Se, että lähes kaikissa valtakunnallisissa viestimissä käytettiin samaa diskurssia, tukee käsitystä, jonka mukaan mahdollisimman suurta yleisöä tavoitellessa puhetapoja on vähän (Fiske 1992: 99–102). Silloin täytyy pitäytyä niissä asioissa, joista mahdollisimman monet ihmiset ovat samaa mieltä (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 26, 31). Toisaalta näin laaja STT:n käyttö ja erityisesti STT:n diskurssin omaksuminen suoraan ilman toimituksen omaa käsittelyä yllättävät, jos otetaan huomioon, että valtakunnalliset viestimet ovat yleensä niin suuria, että niiden taloudelliset resurssit riittäisivät myös omien uutisten tekoon (ks. Fairclough 1997: 60–62, 68). STT:n diskurssin omaksuminen sellaisenaan vaikuttaa valtakunnallisille viestimille ominaiselta journalistiselta käytännöltä.

Suurimmassa osassa valtakunnallisten viestintien jutuissa tyydytään pelkästään STT:n uutisesta omaksuttuun luonnonsuojelun diskurssiin. STT:n uutisessa esiintynyt pienempi diskurssi, talouden diskurssi, on jätetty pois. Vastakkaisen diskurssin puuttuminen kokonaan korostaa luonnonsuojelun diskurssin asemaa valtakunnallisissa viestimissä entisestään. Esimerkki 7 on uutinen, joka toistui sellaisenaan tai pienin muutoksin yhdeksän kertaa valtakunnallisissa viestimissä: viidesti radiossa, kahdesti televisiossa ja kahdesti Internet-sähkeenä. Huomiota herättävää olikin, että suuri osa STT:n uutisen ja diskurssin lähes sellaisenaan julkaisseista viestimistä oli sähköisiä viestimiä. Uutinen oli lähes sanasta sanaan STT:n jutun kärki.

Esim. 7 Talousmetsien merkitys Etelä-Suomen metsien suojelussa näyttää jäävän vähäiseksi. Metsäntutkimuslaitoksen tuoreesta tutkimuksesta ilmenee, että talousmetsissä on liian vähän monimuotoisuutta hyödyttävää lahopuuta. Luonnonmetsissä on lahopuuta keskimäärin kymmenen kertaa enemmän kuin talousmetsissä. Luonnonmetsä on tutkimuksen mukaan lajistoltaan selvästi rikkaampi kuin vanha talousmetsä.

Uutisessa toistuu STT:n jutun kärjen mukaan luonnonsuojelun diskurssi (ks. luku 5.1.2). Tällaisessa lyhyessä tekstissä luonnonsuojelun diskurssi tulee esiin korostuneesti, sillä sähkeessä ei ole tilaa väitteiden perustelemiselle tai vastakkaisille diskursseille. Uutisessa esimerkiksi mainitaan lahopuun määrä ainoana tekijänä, joka vaikuttaa metsän eliölajien mää-

rään. Näin tekstissä rakennetaan lahopuun määrän ja eliölajien rikkauden välille syy-seuraussuhde ja jätetään mainitsematta, että eliölajien määrään vaikuttavat muutkin seikat kuin lahopuun määrä.

Vain neljässä valtakunnallisen viestimen *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* - tiedotteesta saadussa jutussa ei käytetty lähteenä pelkästään STT:n tiedotetta. Nämä neljä juttua olivat samalla ainoat, joihin ei omaksuttu STT:n diskurssia suoraan. Niistä Yleisradion Internet-sivujen jutussa käytettiin lähteenä sekä STT:n uutista että Metlan tiedotetta. Sen sijaan Helsingin Sanomat, Helsingin Sanomien Internet-sivut ja Hufvudstadsbladet olivat ainoat valtakunnalliset viestimet, jotka eivät turvautuneet lainkaan STT:hen, vaan käyttivät Metlan tiedotetta suoraan. Helsingin Sanomissa varsinaisen lehden ja Internet-sivujen uutinen oli sama.

Ylen Internet-uutinen on muokattu STT:n uutisesta ja Metlan tiedotteesta. Siinä luonnonsuojelun diskurssi ei ole niin vahvasti esillä kuin STT:n uutisessa. Ylen Internet-uutisesta on esimerkiksi jätetty pois STT:n uutisen ensimmäinen lause ”Talousmetsien merkitys Etelä-Suomen metsien suojelun edistämisessä näyttää jäävän vähäiseksi”. Luonnonsuojelun diskurssi on kuitenkin nähtävissä tässäkin uutisessa. Tästä kertoo jo uutisen kantaottava otsikko esimerkissä 8:

Esim. 8 Etelän talousmetsissä **on liian vähän** lahopuuta.

Otsikossa otetaan kantaa metsien suojelun puolesta. Siinä todetaan, että lahopuuta **on liian vähän**. Sitä pitäisi olla enemmän. Mielenkiintoista on kuitenkin, että Yleisradion Internet-sivujen uutinen on ainoa valtakunnallinen viestintä, jossa STT:n uutista Metlan monimuotoisuusraportista on muokattu. Muut viestimet, jotka käyttivät STT:tä lähteenä, julkaisivat STT:n uutisen sellaisenaan tai lähes sellaisenaan. Yleisradion Internet-uutisessa luonnonsuojelun diskurssi on lievempi kuin suurimmassa osassa muissa valtakunnallisten viestintien jutuissa.

Hufvudstadsbladetin ja Helsingin Sanomien jutut eroavat STT:n juttuun perustuvista uutisista siinä, että niissä kerrotaan enemmän tutkimuksen taustatietoja eli käytetään Metlan tiedotteessa esillä ollutta tutkimusta esittelevää diskurssia. Tämä näkyy Helsingin Sanomien jutusta poimitusta esimerkistä 9.

Esim. 9 Erilaisia **lahopuulajeja on 4000–5000**. Niistä **noin tuhannen lajin kannalta** hakkuualoille jätetään liian vähän puuta lahoamaan, Siitonen arvioi.

Esimerkissä kerrotaan faktoina, kuinka paljon lahopuissa eläviä eliölajeja on ja kuinka suuri osa niistä on uhanalaisia. STT:n kautta viestimiin menneissä jutuissa puhutaan epämääräisesti uhanalaisista eliölajeista ja metsäluonnon monimuotoisuudesta tuomatta esiin, minkä kokoisesta ongelmasta on kyse.

Hufvudstadsbladetin jutussa tutkimusta esittelevä diskurssi on esillä vieläkin selvemmin kuin Helsingin Sanomissa. Siinä kerrotaan muita juttuja tarkemmin, miten Metlan tutkimus on tehty. Kuva laajasta ja perinpohjaisesta tutkimuksesta toimii perusteluna luonnonsuojelun diskurssille, joka on Hufvudstadsbladetissäkin lähes kaikkien valtakunnallisten viestinten tapaan hallitseva diskurssi. Tämä näkyy esimerkistä 10, jossa todetaan, että talousmetsä syrjii monia lajeja.

Esim. 10 Ekonomiskog med rader av jämnåriga träd **missgynnar** många arter.

Syrjiä-ilmaisu on vahva ja asettaa talousmetsän negatiiviseen valoon. Päädiskurssin eli luonnonsuojelun diskurssin lisäksi Hufvudstadsbladetin jutussa on lisäksi yksi diskurssi, jota ei muista viestimistä löydy, nimittäin **ruotsinkielisen väestön huomioiva diskurssi**. Puhuessaan metsälakikohteista (nyckelbiotoper) Hufvudstadsbladet ottaa huomioon ruotsinkielisen yleisönsä kertomalla, että suurin osa metsälakikohteista sijaitsee Ahvenanmaan ja rannikkoseudun metsäkeskuksien alueella eli alueilla, joilla asuu paljon ruotsinkielistä väestöä. Tämä voidaan tulkita esimerkiksi niin, että näiden seutujen metsänomistajia (ja samalla Hufvudstadsbladetin lukijoita) kohdellaan epäoikeudenmukaisesti, koska alueilla rajoitetaan

metsätaloutta. Toinen tulkintamahdollisuus on ylpeys siitä, että ruotsinkielisten alueella suojellaan metsää eniten koko maassa. Myös Hujasen (2000: 118) mukaan journalismissa alueellisuutta edustaa oman alueen luonnon erityisyys. Kummallekaan tulkinnalle ei kuitenkaan ole löydettävissä jutusta enempää perusteluita, joten nimitän diskurssia ainoastaan ruotsinkielisen väestön huomioivaksi diskurssiksi. Sen tarkoituksena on joka tapauksessa tuoda esiin oman ilmestymisalueen luonnon erityisyys, mikä edustaa journalismin alueellisuutta (Hujanen 2000: 118). Diskurssi antaa myös lukijalleen mahdollisuuden tulkita, mitä uutinen tarkoittaa ruotsinkielisen väestön kannalta. Se ikään kuin asemoi lukijansa näin (Karvonen 1999: 48, 53, 55).

Helsingin Sanomien – lehden ja Internet-uutisen – jutut eroavat diskursseiltaan eniten Metlan tiedotteesta, STT:n uutisesta ja muiden valtakunnallisten viestintien jutuista. Kyse on samasta Helsingin Sanomien jutusta, joka on julkaistu sekä lehdessä että Internetissä. Jutuissa hallitsevaksi diskurssiksi nousee luonnonsuojelun diskurssille vastakkainen talouden diskurssi, jonka mukaan metsien hyötykäyttö ja metsätalous ovat tärkeämpiä arvoja kuin metsien suojelu.

Metsätaloutta puolustetaan jutuissa tuomalla esiin, että metsien suojelu on kyllä hyvä asia, mutta metsätalous ottaa jo nyt huomioon metsien suojelun, joten nykyinen suojelu riittää. Näin luonnonsuojelun diskurssi alistetaan metsätalouden diskurssille ottamalla se osaksi metsätalouden diskurssia. Käytännössä tämä tapahtuu esimerkiksi niin, että jutuissa kerrotaan, että metsiin jätetään enemmän puuta kuin Metsätalouden kehittämiskeskus suosittelee. Näin metsätalous esitetään hyvässä valossa, luonnonsuojelijana. Vaikka jutussa tulee ilmi, että ikimetsien uhanalaiset lajit tarvitsisivat vähintään kaksinkertaisen määrän lahoppuuta kuin metsiin nyt jätetään, jutussa annetaan ymmärtää, että tämä olisi liian suuri vaatimus metsätaloudelle toteutettavaksi.

Talouden diskurssin keskeisyys Helsingin Sanomien lehden ja Internet-sivujen jutuissa tulee esiin esimerkiksi siinä, miten jutuissa käytetään Metlan tutkijan Juha Siitosen komment-

teja. Siinä missä STT:n uutisessa Siitosen suulla puolustetaan metsien suojelua ja luonnonsuojelun diskurssia, Helsingin Sanomissa hänen suullaan puolustetaan metsätalouden diskurssia, mikä tulee esiin esimerkistä 11.

Esim. 11 Siitonen sanoi, että **nykyisin** metsään **jätettävästä lahopuumäärästä on** kuitenkin **hyötyä** monille lajeille, jotka ovat luonnossa sopeutuneet esimerkiksi metsäpalojen, myrskyjen tai majavien patorakennelmien vaurioittamiin metsiin.

Esimerkkilauseessa todetaan, että Siitosen mukaan metsiin jo **nykyisin jätettävästä lahopuumäärästä on hyötyä**, mikä on hyvä asia ellei jopa riittävästi tehty. Metsätalous siis huomioi jutun mukaan jo nyt luonnonsuojelun. Tällä tavalla luonnonsuojelun diskurssista tulee osa metsätalouden diskurssia, mikä vahvistaa metsätalouden diskurssin hallitsevuutta tekstissä. Tämä näkökulma on hyvin erilainen kuin STT:n uutisessa ja sitä kautta muihin valtakunnallisiin viestimiin läpimenneissä jutuissa. Esimerkissä 11 metsätalouden toimenpiteet myös rinnastetaan luonnon omiin tuhoihin: metsäpaloihin, myrskyihin ja majaviin. Näin metsätaloudesta tehdään osa luontoa. Se ei aiheuta sen kummempaa tuhoa kuin luonnon omatkaan aikaansaannokset.

Helsingin Sanomissa toistuu muista jutuista tuttu ajatus, jonka mukaan metsälakikohteista vain viidennes on runsaspuustoista. Ajatusta käsitellään kuitenkin talouden diskurssin eikä metsien suojelun diskurssin näkökulmasta, kuten muissa valtakunnallisten viestinten jutuissa.

Esim. 12 Niistä [metsälakikohteista] pääosa on niukkapuustoista, kunnon metsää kasvaa **vain** viidenneksessä kohteissa. Niinpä erityisen tärkeiden elinympäristöjen suojelu **ei ole kovin kallista**.

Helsingin Sanomien jutussa se, että metsälakikohteista vain viidenneksessä kasvaa kunnon metsää, on hyvä asia, koska tällöin lakikohteiden suojelu ei ole kallista. Suojelu on siis hyväksyttävää, koska se ei ole kallista. Tämä alistaa metsien suojelun diskurssin talouden diskurssille.

Olemalla sortumatta samankaltaiseen STT:n rutiininomaiseen kopioimiseen kuin muut valtakunnalliset viestimet Helsingin Sanomat pitää kiinni saavuttamastaan vahvasta asemasta suomalaisessa journalismissa (Suhonen 1994: 70–71). Tähän vaikuttanee myös se, että Helsingin Sanomien taloudelliset ja toimitukselliset resurssit ovat suuret verrattuna moniin muihin valtakunnallisiin viestimiin, mikä vaikuttaa siihen, kuinka paljon juttuihin panostetaan (Fairclough 1997: 60–62, 68). Toisaalta luonnonsuojelun diskurssin alistaminen talouden diskurssille herättää kysymyksen, kuinka yleinen tällainen talouden diskurssin hegemonia on Helsingin Sanomissa ja johtuuko se Helsingin Sanomien tuottamisen kontekstista vai onko tällainen ajattelutapa yleinen lehden lukijoiden keskuudessa.

5.1.4 Alueellisten viestinten diskurssit tiedotteesta läpimenneissä jutuissa

Alueellisissa viestimissä julkaistiin 17 juttua, joiden aihe oli saatu *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* -tiedotteesta. **Luonnonsuojelun diskurssi** oli hallitseva diskurssi alueellisten viestimien jutuissa, ja **talouden diskurssi** esiintyi pienempänä diskurssina. Tämä johtuu siitä, että alueelliset viestimet julkaisivat lähes poikkeuksetta STT:n uutisen sellaisenaan. Ainoastaan yksi alueellinen viestintä ei käyttänyt STT:tä vaan Metlan tiedotetta lähteenään. Tässä yhdessä jutussa päädiskurssi on tiedotteesta omaksuttu **tutkimusta esittelevä diskurssi**. Tässäkin jutussa esiintyy kuitenkin luonnonsuojelun diskurssi pienempänä diskurssina, aivan kuten Metlan tiedotteessakin.

STT:n juttu julkaistiin sellaisenaan peräti 11 alueellisessa viestimessä. Luonnonsuojelun diskurssi oli hallitseva ja talouden diskurssi mainittiin. Kahdessa ruotsinkielisessä jutussa käytettiin lähteenä STT:n (FNB:n) ruotsinkielistä sähköttä, jossa niin ikään toteutui metsien suojelun diskurssi.

Palvelulehti Itäväylän juttu poikkesi muista alueellisten viestimien jutuista siinä, että se ei käyttänyt lähteenään STT:n juttua, vaan kirjoitti jutun suoraan Metlan tiedotteen pohjalta. Juttu on kuitenkin lähes sanasta sanaan tiedotteen kopio, joten siinä käytetään **tutkimusta**

esittelevää diskurssia ja sen lisäksi **luonnonsuojelun diskurssia** vaikkakin lievempänä kuin STT:n kautta julkaistuissa jutuissa. Tiedotteen tutkimusta esittelevästä diskurssista oli karsittu pisimmät lauseet ja osa numerotiedosta pois samalla, mutta tutkimusta esittelevä diskurssi oli silti säilynyt.

Alueelliset viestimet toistivat jutuissaan STT:n uutisen diskurssit, ja yksi viestin toisti Metlan tiedotteen diskurssit sellaisenaan. Erityisesti STT:n uutisen julkaisemista sellaisenaan voidaan pitää alueellisille viestimille tyypillisenä journalistisena käytäntönä, joka vaikuttaa keskeisesti journalismin sisältöön (Mörä 1996: 106). Koko maata koskevissa valtakunnallisissa jutuissa, jollaista *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* -tiedote edustaa, alueelliset viestimet turvautuvat aiemmankin tutkimuksen mukaan tyypillisesti STT:hen (Rinne 1991: 26; Hujanen 2000: 80).

5.1.5 Metsäalan viestinten diskurssit tiedotteesta läpimenneissä jutuissa

Metsäalan viestinten jutut *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* -tiedotteesta eroavat selkeimmin muiden viestintyyppien jutuista. Metsäalan viestimet eivät käyttäneet lähteenään STT:tä, eivätkä ne omaksuneet tiedotteen diskursseja niin selkeästi kuin muut viestintyyppit. Metsäalan viestimissä ilmestyi yhteensä kaksi juttua koskien tiedotetta, toinen Maa-seudun Tulevaisuudessa ja toinen Metsälehdessä. Molemmissa jutuissa päädiskurssiksi nousi **talouden diskurssi**. Muita pienempiä diskursseja olivat **luonnonsuojelun diskurssi** ja **erikoisaladiskurssi**.

Suurin ero metsäalan viestinten jutuissa verrattuna muihin viestintyyppeihin on se, että niiden päädiskurssi ei ole luonnonsuojelun diskurssi, vaan sille vastakkainen **talouden diskurssi**. Jutuissa talouden diskurssin tavoitteena on antaa kuva, jonka mukaan metsätalous on tärkeämpää kuin metsien suojele. Se, että kumpikin metsäalan viestin oli käsitellyt Metlan tiedotetta niin, että jutun päädiskurssiksi nousi talouden diskurssi, korostaa tämän diskurssin asemaa metsäalan viestimissä. Tämä kertoo metsäalan viestinten yleisön intresseistä

(Jokinen & Juhila 1993: 96–105). Voidaan olettaa, että metsäalan viestinten yleisön intressinä on saada mahdollisimman suuri tuotto metsätaloudesta ja että metsäalan viestinten yleisö on tästä asiasta yksimielinen (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 32; Perelman 1996: 24).

Talouden diskurssin asemaa korostaa entisestään se, että sille vastakkainen luonnonsuojelun diskurssi esitetään alisteisena talouden diskurssille. Tämä tapahtuu samaan tapaan kuin valtakunnallisista viestimistä Helsingin Sanomissa eli ottamalla luonnonsuojelun diskurssi osaksi talouden diskurssia. Metsäalan viestimissä kerrotaan, että metsätalous huomioi metsien suojelun ja että tämänhetkinen metsien suojeleminen on riittävää. Metsätalouden diskurssi on erityisen vahva Maaseudun Tulevaisuuden jutussa, josta on esimerkki 13.

Esim. 13 Lahopuun **määrä kasvaa tulevaisuuden talousmetsissä**, kun hakkuissa säästetyt puut kuolevat. Puuta on **jätetty lahoamaan** suosituksia **paljon reilummin** eli parin kuution sijasta 6–7 kuutiota.

Maaseudun Tulevaisuus tuo esiin, että metsien lajiston suojelemiseksi on jo tehty jotain, ja siksi lahopuun määrä **tulee kasvamaan** tulevaisuudessa. Sanomalla, että puuta on jätetty lahoamaan suosituksia paljon reilummin, korostetaan, että asialle itse asiassa tehdään enemmän kuin yleisten suositusten mukaan olisi tarve. Siihen ristiriitaan, että tämäkään ei ole uhanalaisten lahopuulajien kannalta tarpeeksi, Maaseudun Tulevaisuuden jutussa ei puututa. Jutussa kuitenkin mainitaan, että uhanalaisia lajeja alkaa satunnaisesti esiintyä vasta, kun lahopuuta on vähintään 20 kuutiota hehtaarilla ja säännönmukaisesti 50 kuutiosta alkaen. Vaikka lahopuita siis jätetään parin kuution suositusten sijasta metsään 6–7 kuutiota, sillä ei ole vaikutusta uhanalaisiin lajeihin. Tähän ristiriitaan jutussa ei kuitenkaan tartuta, joten päällimmäiseksi jää käsitys, että puita jätetään metsiin suosituksia enemmän. Luonnonsuojelun diskurssi alistetaan metsätalouden diskurssille metsäalan viestimissä korostamalla, että metsiä suojellaan enemmän kuin aiemmin on tiedetty. Tämä näkyy myös esimerkistä 14, joka on Maaseudun Tulevaisuudesta:

Esim. 14 Tutkimus tarjoaa uutta tietoa metsälakikohteista, joiden **pinta-ala on aiemmin arvioitua suurempi**. Ne **kattavat** Etelä-Suomessa keskimäärin kaksi prosenttia, kun Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion selvityksessä määrä on jäänyt noin puoleen prosenttiin.

Se, että metsälakikohteiden **pinta-ala on aiemmin arvioitua suurempi** tuo esiin, että metsää suojellaan aiemmin luultua enemmän. **Kattavat**-ilmaisu antaa jopa vaikutelman suuresta määrästä. Voitaisiin kysyä, kuinka suuren alueen kaksi prosenttia voi kattaa. Jutun mukaan Metlan tutkimuksen metsälakikohteiden määrä on kasvanut verrattuna Metsätalouden kehittämiskeskuksen Tapion aiempaan selvitykseen, mutta myöhemmin jutussa huomauteetaan, että ero voi johtua siitä, että Tapio ja Metla käyttävät kartoituksessaan erilaisia kriteereitä. Tapion kriteereitä ei kuitenkaan ole juttua varten tarkistettu, joten käsitys, että metsiä suojellaan aiemmin luultua enemmän, jää elämään.

Mielenkiintoinen huomio on se, miten Maaseudun Tulevaisuus tuo esiin lakikohteiden määrän aivan eri tavalla kuin Metlan tiedote, STT:n juttu ja sen versiot eri viestimissä. Tämä tulee ilmi vertaamalla niitä Maaseudun Tulevaisuudesta poimittuun esimerkkiin 15.

Esim. 15 Lakikohteista on viidesosa lehtoja ja muita runsaspuustoisia metsiä. Loput ovat niukkapuustoisia metsiä.

Kun tiedotteessa sanotaan, että lakikohteista **vain** viidesosa on lehtoja ja runsaspuuisia metsiä, Maaseudun tulevaisuus on jättänyt vain-sanana pois ja yksinkertaisesti toteaa, että lakikohteista viidesosa on runsaspuuisia alueita. Näin jutussa ei oteta kantaa, onko määrä liian pieni tai suuri. Esimerkki tukee jutussa esiin tulevaa käsitystä, jonka mukaan nykyinen metsien suojeleminen on riittävää.

Metsälehdessä jutussa päädiskurssi on Maaseudun Tulevaisuuden jutun tapaan talouden diskurssi. Metsälehdessä jutussa annetaan kuitenkin enemmän tilaa ja painoa myös luonnonsuojelun diskurssille. Tämä tulee esiin esimerkistä 16.

Esim. 16 Metsäntutkimuslaitoksessa on tutkittu metsäluonnon monimuotoisuutta laajassa tutkimusohjelmassa, jonka loppuraportti ilmestyi viime viikolla. Se **vahvistaa entisestään** käsitystä, jonka mukaan lahoppu on metsien monimuotoisuuden lisäämisessä **avainsana**.

Sanomalla, että Metlan tutkimus vahvistaa entisestään käsitystä, jonka mukaan lahoppu on metsien monimuotoisuuden lisäämisessä avainsana, jutussa tuodaan esiin luonnonsuojelun diskurssi. **Avainsana**-ilmaisu korostaa lahoppuun tärkeyttä. Samalla luonnonsuojelun diskurssi kuitenkin otetaan osaksi metsätalouden diskurssia. **Vahvistaa entisestään** ilmaisu tuo esiin, että tämän me lukijat, metsätalouden ammattilaiset, olemme tienneet jo aikaisemmin. Myöhemmin jutussa luonnonsuojelun diskurssin sisällyttäminen osaksi metsätalouden diskurssia vahvistuu. Tämä näkyy esimerkistä 17.

Esim. 17 Lahoppuun määrää **on jo ruvettu lisäämään**. Sekä Hyvän metsänhoidon suosituksissa, että metsäsertifioinnin kriteereissä uudistusaloille neuvotaan jättämään vähintään viisi puuta

Esimerkissä 17 tuodaan esiin, että **metsätaloudessa on jo ryhdytty toimiin**, mikä tarkoittaa, että metsien suojele huomioidaan jo metsätaloudessa. Metsien suojele ei itsessään ole kirosana, vaan ihan hyvä asia, kunhan se tapahtuu metsätalouden ehdoilla.

Sen lisäksi että metsäalan viestinten jutuissa päädiskurssi on talouden diskurssi, eroavat metsäalan viestimien jutut muiden viestintyyppien jutuista myös siinä, että niissä kerrotaan melko yksityiskohtaisesti tutkimuksen menetelmästä ja tuloksista. Tämä on yksityiskohtaisempaa eikä tyyllillisesti niin neutraaliin ilmaisuun pyrkivää kuin Metlan tiedotteessa esiintyvä tutkimusta esittelevä diskurssi, joten nimitän tätä diskurssia **erikoisaladiskurssiksi**. Esimerkissä 18 näkyy, miten yksityiskohtaisesti metsäalan viestimissä tutkimuksen menetelmästä kerrottiin:

Esim. 18 Talousmetsien koalat olivat 95–120- ja luonnonmetsien yli 150-vuotiaita.

Erikoisladiskurssilla lukijalle annetaan ikään kuin mahdollisuus itse arvioida tutkimusta. Samalla myös oletetaan, että metsäalan viestinten lukijat ymmärtävät aiheesta niin paljon, että he osaavat sitä arvioida. Lukijan on esimerkiksi osattava arvioida, onko talousmetsän ja luonnonmetsän iät sopivat ja vertailukelpoiset. Erikoisladiskurssia edustavat myös erikoiskieliset sanat ja ilmaukset, joita ei sen kummemmin selitetä, vaan oletetaan, että lukija ymmärtää ne. Tällaisia esiintyy kuitenkin vain niukasti *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* -tiedotteesta aiheensa saaneissa metsäalan viestinten jutuissa. Palaan tähän metsäalan viestinten erikoisladiskurssiin tarkemmin luvussa 5.2.3.6. Erikoisladiskurssi edellyttää yleisöltään muita diskursseja enemmän etukäteistietoa ja yhteistä tietopohjaa, joka on tullut koulutuksen ja/tai kokemuksen kautta (Perelman 1996: 23; Laurén 1993: 12–13; Fiske 1992: 102–103).

5.2 Diskurssit eri viestintyypeille ominaisissa jutuissa

Tässä luvussa keskityn diskurssien nimeämiseen ja niiden keskinäisiin suhteisiin kullekin viestintyyppille ominaisissa jutuissa. Tarkoitus on laajentaa diskurssianalyysia muihinkin kuin tiedotteista läpimenneisiin juttuihin, ettei kuva viestimien diskursseista jäisi yksipuoliseksi. Tutkimusaineistona on kuusi alueellisten viestinten ei-tieteellistä oma-aiheista juttua, kolme metsäalan viestinten tieteellisestä oma-aiheisesta juttua sekä viisi valtakunnallisten viestinten eriaiheista ja -lähteistä juttua.

5.2.1 Diskurssit valtakunnallisille viestimille ominaisissa jutuissa

Tiedotteen kautta läpimennyt tieteellinen aihe oli valtakunnallisten viestinten tyypillisin juttutyyppeiksi. Pääosa valtakunnallisten viestinten jutuista pohjautui kahteen tiedotteeseen, joista julkaistut jutut olivat keskenään lähes identtisiä. Tämä kertoo kuitenkin enemmän valtakunnallisten viestinten lähdekäytännöistä kuin diskursseista. Jotta saisin kattavamman kuvan valtakunnallisten viestinten diskursseista, analysoin monipuolisesti sekä tiedotteen

kautta aiheensa saaneita että viestintien omana aiheena läpi menneitä eri aiheisia valtakunnallisten viestintien juttuja aineiston kylläntymisperiaatteen pohjalta. Näin aineistoksi valikoitui seuraavat viisi juttua:

Helsingin Sanomat 2.10. Etelä-Suomen korvet kaipaavat suojelua HS
 Talouselämä 34/01 Metsät irti metsäteollisuudesta TE
 Hymy 10/2001 Suurin koivunlehti Keski-Suomesta H
 STT:n uutiset Radio Suomi/Ylen ykkönen 24.10. ”Metlan ennusteita ensi vuodelle” RS/YY
 TV 1 Viiden Talous 25.10. Metsäyhtiöt eivät usko Metlan ennusteisiin TV1

Valtakunnallisten viestintien päädiskurssi on **talouden diskurssi** ja sen osadiskurssi **metsäteollisuuden diskurssi**. Ne esiintyvät hallitsevina useimmissa jutuissa, joten valtakunnallisten viestintien yleisö on ilmeisesti hyväksynyt Metlaa koskevassa uutisoinnissaan talouden ja erityisesti metsäteollisuuden diskurssin arvot (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 26, 31).

Toisaalta myös talouden diskurssille vastakkaisella **luonnonsuojelun diskurssilla** on vahva asema valtakunnallisissa viestimissä. Se on hallitseva diskurssi Helsingin Sanomien Etelä-Suomen korpien suojelua käsittelevässä jutussa ja samoin valtaosassa tiedotteen kautta läpimenneistä valtakunnallisten viestintien jutuista. Kun otetaan vielä huomioon, että valtakunnallisten viestintien suosituimmat aiheet olivat talousaihe metsäteollisuus ja sen tuotteet ja luonnonsuojeluaihe metsäluonnon monimuotoisuus, vahvistuu käsitys, jonka mukaan talous ja luonnonsuojelu ovat Metlaa koskevissa jutuissa valtakunnallisten viestintien vaikiintuneet vaikkakin toisilleen vastakkaiset diskurssit (ks. Kivikuru 2000: 43; Valtonen 2000: 73–74). Tällainen käytäntö esittää yksi näkökulma totuutena yhdessä jutussa ja toinen näkökulma totuutena toisessa jutussa on tyypillinen journalistinen käytäntö (Väliveronnen 1996: 208). Useiden vaihtoehtoisten näkökulmien tuottamista pidetään jopa journalistisena ihanteena (Moring 2000b: 166).

Kaiken kaikkiaan valtakunnallisissa viestimissä on vähän puhetapoja, mikä on tyypillistä koko kansaa yleisöksi tavoittelevalle viestintyyppille (Fiske 1992: 99–102). Talouden dis-

kurssin ja luonnonsuojelun diskurssin ohella valtakunnallisissa viestimissä esiintyvät talouden diskurssin osadiskurssit **metsäteollisuuden diskurssi** ja **metsätalouden diskurssi**. Muut pienemmät diskurssit ovat **asiantuntijuuden diskurssi** ja **suomalaisuuden diskurssi**. Seuraavaksi siirryn erittelemään valtakunnallisten viestintien diskursseja tarkemmin.

5.2.1.1 Talouden diskurssi valtakunnallisissa viestimissä

Talouden diskurssi esiintyy valtakunnallisissa viestimissä hyvin voimakkaana. Talouden diskurssin mukaan kaikesta on saatava taloudellista tuottoa ja kaiken on kannatettava. Valtakunnalliset viestimet eivät talouden diskurssillaan niinkään puhu rahasummista kuten alueelliset viestimet ja metsäalan viestimet, vaan taloudellisesta tuottavuudesta, kasvusta, pörsistä, yhtiöittämisestä, voitosta ynnä muista. Esimerkki 19 kertoo talouden kasvun keskeytydestä valtakunnallisissa viestimissä:

Esim. 19 ”Metla arvioi metsäteollisuuden tuotannon ja viennin kasvavan **vain** hie-man.” (Radio Suomi ja Ylen Ykkönen, STT:n uutiset 24.10.)

Vain-sana esimerkissä 51 ilmaisee, että metsäteollisuuden tuotannon ja viennin tulisi kasvaa enemmän. Pieni kasvu on huono asia. Esimerkistä 51 tulee esiin myös se, että valtakunnallisissa viestimissä talouden diskurssi näkyy ennen kaikkea metsäteollisuuden osadiskurssina, jossa näkökulma ja ääni ovat voimakkaasti metsäteollisuusyhtiöiden. Sitä pienemmäksi talouden diskurssin osadiskurssiksi jää metsätalouden osadiskurssi, jossa näkökulma on metsänomistajien ja metsänkasvattajien.

5.2.1.2 Metsäteollisuuden diskurssi valtakunnallisissa viestimissä

Talouden diskurssi valtakunnallisissa viestimissä esiintyy pääasiassa metsäteollisuuden osadiskurssina. Sen ensisijainen sanoma on, että metsän tulee tuottaa metsäteollisuuden kautta taloudellista voittoa. Metsiä kasvatetaan ja hoidetaan metsäteollisuuden tarpeisiin, tuottamaan voittoa metsäyhtiöille eikä esimerkiksi metsänomistajille.

Metsäteollisuuden diskurssi näkyy valtakunnallisissa viestimissä ennen kaikkea niin, että jutuissa puheenvuoro annetaan metsäteollisuuden edustajille tai aiheita käsitellään muuten heidän näkökulmastaan. Näin on kolmessa jutussa viidestä. Kahdessa muussa analysoitavassa jutussa ei talouden diskurssia esiinny lainkaan. Metsäyhtiöiden näkökulman korostaminen näkyy Talouselämän 34/2001 artikkelista, esimerkistä 52.

Esim. 20 ”Metsäyhtiön osakkeenomistajien **tuotto-odotukset ja sijoituksesta koituvat riskit kohtaavat paremmin**, jos yhtiöt irrottavat metsät liiketoiminnastaan”, jatkaa Vainio [UPM-Kymmene metsäpääällikkö **Hannu Vainio**].

Esimerkin mukaan metsäyhtiön tulee olla ennen kaikkea pörssiyhtiö, jolle tärkeintä on tuottaa rahaa osakkeenomistajilleen ja sijoittajilleen ja huolehtia, että **heidän tuotto-odotuksensa ja riskinsä kohtaavat**. Perinteisesti metsäyhtiöt ovat omistaneet metsää, koska ne tarvitsevat sitä raaka-aineeksi erityisesti sellaisina aikoina, kun puukauppa käy hiljaisena. Esimerkissä sanotaan metsäyhtiön suulla, että nykyään metsäyhtiöiden on tärkeämpää olla puhdasoppisia pörssiyhtiöitä, joiden liiketoimintaa hitaasti tuottava metsänomistaminen ei rasita. Myöhemmin Talouselämän jutussa kerrotaan, etteivät metsäyhtiöt kuitenkaan voi myydä metsiään kenelle tahansa ulkopuoliselle, sillä metsäyhtiöille täytyy jäädä oikeus hakata tällä hetkellä omistuksessaan olevia metsäalueita raaka-aineeksi jatkossakin. Metsäyhtiöt eivät siis voikaan olla puhdasoppisia pörssiyhtiöitä, jotka huolehtivat vain taseestaan, vaan niiden täytyy huolehtia myös raaka-aineen saamisesta. Tätä ristiriitaa jutussa ei kuitenkaan tuoda esille, vaan pidetään itsestään selvänä, että metsäyhtiöiden on pyrittävä olemaan puhdasoppisia pörssiyhtiöitä. Jutussa tarjotaan ratkaisuksi ristiriitaan erillisten metsänomistajayhtiöiden perustamista. Tämä olisi edullisinta metsäyhtiöille, sillä näin metsät eivät rasittaisi niiden tasetta, ja niillä säilyisi oikeus hakata metsiä, joita ne eivät enää varsinaisesti omistaisi.

Metsäteollisuuden diskurssi on valtakunnallisissa viestimissä hallitseva verrattuna muihin diskursseihin. Esimerkissä 21 metsäteollisuuden diskurssi jättää jalkoihinsa vaihtoehtoisen näkökulman:

Esim. 21 Eilen Metsäntutkimuslaitos Metla ennakoi paperin hintojen laskevan reippaasti. **Metsäyhtiöiden mielestä** Metlan ennusteet **eivät ole kovin merkittäviä**. **Viime vuonna Metlaa haukkui** Stora Enson johto, **tänään vuorossa oli** UPM-Kymmenen toimitusjohtajansa Juha Niemelän suulla. (TV1 Viiden Talous 25.10.2001)

Esimerkissä 21 Metlan vaihtoehtoinen mielipide jää kokonaan perustelematta. Kun suunvuoro annetaan vain metsäyhtiöiden edustajille, elämään jää käsitys, että Metlan ennuste ei pidä paikkaansa. Jutussa ei perustella mitenkään, miksi metsäyhtiöt ovat sitä mieltä, etteivät Metlan ennusteet pidä paikkaansa. **Metsäyhtiöiden mielestä** ilmaus lieventää hiukan tätä vaikutelmaa, koska sillä tuodaan esiin, ettei väite ole itsestään selvä totuus, vaan se on jonkun mielipide. **Viime vuonna Metlaa haukkui...** ja **tänä vuonna vuorossa oli** ilmaukset kuitenkin korostavat, että Metlaa on hakututtu. Haukkujen korostaminen, se, että metsäyhtiöiden esittämien väitteiden perustelut puuttuvat, ja Metlan näkökannan puuttuminen jättävät elämään käsityksen, etteivät Metlan ennusteet ole kovin luotettavia. Näin metsäyhtiöiden perustelematon mielipide asetetaan tekstissä Metlan tieteellisen ennusteen yläpuolelle. Metsäteollisuuden edustajien näkökulma ja samalla metsäteollisuuden diskurssi hallitsee sillä, että vaihtoehtoinen näkökulma vaietaan. Tällainen vaihtoehtoinen diskurssi voisi olla esimerkiksi tutkimusta esittelevä diskurssi. Vaihtoehtoisen diskurssin puuttuminen korostuu jutun jatkuessa UPM-Kymmenen toimitusjohtajan **Juha Niemelän** kommentilla esimerkissä 22:

Esim. 22 ”**Haluaisinkin kaikkien ymmärtävän**, että se [Metlan ennuste] **ei ole Suomen metsäteollisuuden laatima** ennuste. **Sillä ei siis ole tältä osin relevanssia**.”

Esimerkissä asetetaan selvästi metsäteollisuus Metlan tekemän tieteen yläpuolelle. Ennusteella **ei ole relevanssia**, koska **se ei ole metsäteollisuuden laatima**. Metlan perustelut tieteelliselle työlleen puuttuvat kuitenkin edelleen, joten metsäteollisuuden diskurssi on todella hallitseva. **Haluaisinkin kaikkien ymmärtävän** ilmaisu painottaa voimakkaasti, että kaikkien tulee ymmärtää metsäyhtiöiden totuus. Antamalla puheenvuoron jutussa näin tottaalisesti vain yhdelle lähteelle toimittaja ikään kuin antaa tosiasioiden puhua puolestaan (Hujanen 1998: 92).

5.2.1.3 Metsätalouden diskurssi valtakunnallisissa viestimissä

Metsätalouden diskurssi on talouden diskurssin osadiskurssi. Metsien ensisijainen tarkoitus tässäkin diskurssissa on tuottaa taloudellista voittoa. Metsäteollisuuden ja metsätalouden diskursseilla on kuitenkin eri näkökulmat. Kun metsäteollisuuden diskurssissa näkökulma on metsäyhtiöiden, metsätalouden diskurssissa näkökulma on metsänomistajien.

Metsätalouden diskurssissa metsät ovat metsänomistajille ennen kaikkea tulonlähde. Metsätalouden diskurssi on kuitenkin valtakunnallisissa viestimissä huomattavasti pienempi diskurssi kuin metsäteollisuuden diskurssi. Metsätalouden diskurssi esiintyy vain Talouselämän 34/2001 artikkelissa, ja siinäkin se jää alakynteen hallitsevalle metsäteollisuuden diskurssille. Tämä käy ilmi esimerkistä 23:

Esim. 23 Tutkija [Metsäntutkimuslaitoksen vanhempi tutkija **Simo Hanelius**] näkee, että Forestian metsäliittolainen tausta tuo puun hinnanmuodostukseen uskottavuutta. Tämä siksi, että Metsäliitossa päättäjät ovat metsänomistajia ja heille puusta saatava hinta on tärkeä siinä missä teollisuuden puuhuoltokin.

Esimerkistä tulee esiin ensinnäkin metsätalouden diskurssin perusväittäjä, jonka mukaan metsänomistajille tärkeää on saada metsistään rahaa. Metsätalouden diskurssin rinnalle yhtä tärkeäksi asiaksi nostetaan kuitenkin metsäteollisuuden diskurssi sanomalla, että yhtä tärkeää kuin puusta saatava hinta on myös metsäteollisuuden puuhuolto, siis metsäteollisuuden kannattavuus. Tämä metsäteollisuuden diskurssi vahvistuu jutussa myöhemmin hallitsevaksi diskurssiksi.

Metsätalouden diskurssissa metsänhoitoa pidetään talouden arvojen ohella tärkeänä. Sen mukaan metsänomistajien ja metsäyhtiöiden tulisi olla rahan lisäksi kiinnostuneita myös metsänhoidosta. Tämä tulee esiin Talouselämän (34/2001) artikkelista poimitusta esimerkistä 55:

Esim. 24 UPM-Kymmene ja Stora Enso ovat ilmoittaneet, että metsien omistaminen ei kuulu niiden ydinliiketoimintaan. Metsä ei tuota tarpeeksi ja se on saatava pois yhtiöiden tasetta rasittamasta. **Samat yhtiöt huolehtivat julkisuudessa metsien hoidon tasosta.**

Esimerkin kaksi ensimmäistä lausetta edustavat puhdasta metsäteollisuuden diskurssia, mutta viimeinen lause tuo esiin ristiriidan metsäyhtiöiden toiminnassa. Näin esimerkki on tulkittavissa kritiikiksi metsäteollisuuden diskurssia kohtaan. Yhtiöt huolehtivat julkisuudessa metsien hoidon tasosta, mutta eivät ole valmiit itse hoitamaan metsiä, koska metsä ei tuota tarpeeksi. Näin jutussa tullaan sanoneeksi, että metsiä pitää hoitaakin, jotta niistä saadaan tuottoa. Tässä esimerkissä tulee esiin, että metsätalouden diskurssi on lähellä suomalaista identiteettiä, jolla on maalaisjuuret (Moring 2000a: 92). Kaiken kaikkiaan metsänhoito jää kuitenkin metsätaloudenkin diskurssissa sivuseikaksi talouden arvojen rinnalla, sillä metsätalouden diskurssin mukaan metsien hoidosta pitää olla kiinnostunut ja niitä pitää hoitaa sen vuoksi, että niistä saataisiin taloudellista tuottoa.

5.2.1.4 Luonnonsuojelun diskurssi valtakunnallisissa viestimissä

Nimensä mukaan luonnonsuojelun diskurssissa tärkeää on luonnonsuojelu. Siinä missä talouden diskurssissa luontoa käytetään hyväksi, jotta siitä saataisiin taloudellista voittoa, luonnonsuojelun diskurssissa luontoa on suojeltava talouden hyväksikäytöltä. Lisäksi luonnon monimuotoisuutta ja eri lajien säilyttämistä pidetään tärkeänä, jopa itseisarvona.

Luonnonsuojelun diskurssin juuret lienevät agraariyhteiskunnan arvoissa (Valtonen 2000: 92), joihin kuuluu luonnon arvostaminen. Luonnonsuojelu alkoi muutenkin puhuttaa ihmisiä vuosituhanteen vaihteen aikoihin (Väliveronen 1996). Myöhemmin aihe on puhuttanut ihmisiä ja viestimiä yhä enemmän.

Luonnonsuojelun diskurssi esiintyy valtakunnallisista viestimistä Helsingin Sanomien (34/2001) artikkelissa *Etelä-Suomen korvet kaipaavat suojelua* ja Talouselämän (34/2001) artikkelissa *Metsät irti metsäteollisuudesta*. Helsingin Sanomien artikkelissa luonnonsuoje-

lun diskurssi nousee päädiskurssiksi. Talouselämän artikkelissa taas luonnonsuojelun diskurssi esiintyy alisteisena talouden ja metsäteollisuuden diskursseille.

Helsingin Sanomien artikkelissa luonnonsuojelun diskurssi on voimakas. Sen mukaan Etelä-Suomen soita on suojeltava nykyistä enemmän. Luonnonsuojelun diskurssi korostuu Helsingin Sanomien jutussa talouden diskurssin puuttumisella ja talouden arvojen kritisoinnilla. Tämä käy ilmi esimerkistä 25:

Esim. 25 Suomen suoluontoa on hyödynnetty **raskaalla kädellä** erityisesti viimeisten 40 vuoden aikana. **Kun vielä** 1950-luvulla ojittamatonta korpea oli yli kaksi miljoonaa hehtaaria, sitä on **nyt alle** 800 000 hehtaaria. Erityisesti metsätalouden ojitukset ja turpeen nosto ovat muuttaneet suoluontoa.

Esimerkin **raskaalla kädellä** ilmaus tuo esiin, että suoluonnon hyödyntämisestä on ollut haittaa. Jos esimerkiksi lapsia kasvatetaan raskaalla kädellä, tarkoittaa se kovaa kuria. **Kun vielä** ja **nyt alle** vertailu korostaa, että ennen korpia oli paljon, mutta taloudellisen hyödyntämisen seurauksena niitä on nykyään enää vain vähän. Ilman **kun vielä** ja **nyt alle** vertailua lukijan olisi nykyistä vaikeampi arvottaa, onko kahden miljoonan hehtaarin vähentyminen 800 000 hehtaariin paljon vai vähän. Esimerkin viimeisessä virkkeessä syypääksi soiden vähenemiseen nimetään metsätalous. Luonnonsuojelun diskurssille vastakkaista talouden diskurssia tai talouden näkökohtia muutenkaan jutussa ei tuoda esiin.

Talouselämän artikkelissa luonnonsuojelun diskurssi on hyvin pieni, lähes sivuhuomautus, ja se jää talouden diskurssin varjoon. Artikkelissa leikitellään ajatuksella, että Suomeen perustettaisiin valtion metsäyhtiö, joka toimisi enemmän talouden ehdoilla kuin valtion liikelaitos Metsähallitus, joka tällä hetkellä omistaa valtion metsät. Jutussa Metsähallituksen kehittämisjohtaja **Esko Nenola** tyrmää kuitenkin ajatuksen ja sanoo, että valtion metsät säilyvät edelleen liikelaitoksena. Luonnonsuojelun diskurssi tulee jutussa esiin Nenolan suulla, mikä käy ilmi esimerkistä 26:

Esim. 26 Nenolan mukaan Metsähallituksen päätökseen vaikutti valtion **luonnonsuojellinen ja metsien monikäyttöisyyttä korostava näkökulma**.

Jutussa tuodaan esiin, että valtio ottaa enemmän huomioon **luonnonsuojelun ja metsien monikäyttöisyyden** kuin talouden arvoilla toimivat metsänomistajayhtiöt. Lisäksi luonnonsuojelullista ja metsän monikäyttöisyyttä korostavaa näkökulmaa pidetään niin tärkeänä, että se toimii perusteena sille, että valtion metsät säilyvät edelleen liikelaitoksena. Luonnonsuojelun diskurssi jää artikkelissa kuitenkin ainoastaan tämän esimerkin mukaiseksi maininnaksi. Muuten artikkelin päädiskurssi on metsäteollisuuden diskurssi. Vastakkaisen näkökulman mainitseminen kuitenkin edustaa luonnonsuojelun diskurssia.

5.2.1.5 Asiantuntijoiden diskurssi valtakunnallisissa viestimissä

Asiantuntijoiden diskurssia valtakunnallisissa viestimissä edustaa asiantuntijoihin luottaminen. Lähes kaikissa valtakunnallisten viestinten jutuissa asiantuntija on nostettu auktoriteetin asemaan. Tämä voi edustaa journalistista käytäntöä, jonka mukaan henkilölähteet ovat käytetyimpiä lähteitä (Fairclough 1997: 58, 69; Miettinen 1988: 82; Mörä 1996: 107–109). Hymyn 10/2001 *Suurin koivunlehti Keski-Suomesta* -jutussa asiantuntijan arvostaminen tulee hyvin esiin (ks. esimerkki 27):

Esim. 27 ”Koska kysymyksessä oli kuitenkin virallinen kilpailu, piti koivunlehti viedä asiantuntijalle tunnustettavaksi.”

Esimerkin mukaan kilpailusta tekee virallisen vasta se, että siinä käytetään asiantuntijaa. Tämä on itsestäänselvyys ja yleisesti hyväksytty tosiasia. Samalla ajattelutapa vahvistaa käsitystä, jonka mukaan asiantuntijat ovat auktoriteetteja. Myöhemmin jutussa asiantuntija neuvoo lukijoita tunnistamaan eri lehtiä. Asiantuntijan diskurssiin kuuluukin ihmisten opastaminen ja uuden tiedon tarjoaminen.

5.2.1.6 Suomalaisuuden diskurssi valtakunnallisissa viestimissä

Suomalaisuuteen valtakunnallisissa viestimissä ei juurikaan viitata. Ainoastaan Hymyn jutussa *Suurin koivunlehti Keski-Suomesta* suomalaisuuteen viitataan suoraan vaikkakin hyvin lyhyesti, kuten esimerkiksi 28 näkyy:

Esim. 28 Professori Kurkela antaa myös helpon vinkin, jolla **jokainen pulliainen** tunnistaa, onko kysymyksessä todellakin koivunvesa. ”Hieraisee hieman lehteä ja haistaa sitä. Koivun tuoksun **pitäisi olla jokaisen tunnistettavissa.**”

Esimerkissä **jokainen pulliainen** ilmaus viittaa kaikkiin suomalaisiin ja antaa kuvan tavallisista ja maanläheisistä ihmisistä. Se, että koivun tuoksun **pitäisi olla jokaisen tunnistettavissa**, kertoo suomalaisten olevan sen verran luontokansaa, että jokainen tunnistaa tuoksusta koivunlehden. Toisaalta aikaisemmin samassa Hymyn jutussa naureskellaan ajatukselle, että suomalaiset eivät olekaan niin luontokansaa kuin luulevat. Kun käy ilmi, että suurin koivunlehti kilpailuun lähetettyjen ehdotusten joukossa on haavan lehtiä, jutussa todetaan:

Esim. 29 Kuinka tämä on mahdollista, meitä suomalaisia kun pidetään ”**koivukansana**”.

Esimerkissä **kuinka tämä on mahdollista** päivittely osoittaa, että suomalaisten pitäisi olla, tai ainakin me luulemme olevamme, **koivukansaa**, minkä voidaan ajatella tarkoittavan luontokansaa yleisesti. Jutussa siis määritellään suomalaiset jonkinasteiseksi luonnonläheiseksi kansaksi, mutta naureskellaan samalla sille, että suomalaiset eivät kuitenkaan ole niin luonnonläheisiä kuin kuvittelevat olevansa tai sitten he ovat vieraantuneet luonnosta.

Hymyn jutun lisäksi valtakunnallisten viestinten Metlaa koskevissa jutuissa ei viitata suomalaisiin ihmisiin. Sen sijaan joissakin valtakunnallisten viestinten jutuissa suomalaisuus näyttäytyy talouden diskurssiin sekoittuneena omien puolien pitämisenä. Tämä tukee Morningin (2000b: 166) käsitystä, jonka mukaan valtakunnallisessa journalismissa kotimaa ja

suomalaisuus esitetään yleensä valtion, talouden ja politiikan tapahtumina, eikä suomalaista ihmistä juurikaan määritellä. Talouselämän (34/01) artikkelista poimitusta esimerkistä 30 suomalaisuuden diskurssi vilahtaa talouden diskurssiin sekoittuneena.

Esim. 30 Assidomän [Ruotsin valtion metsänomistajayhtiö] **kärkkyy** metsänhoitoyhtiöksi Suomeen.

Kärkkyy-ilmaisu on negatiivinen ja antaa Ruotsin metsänomistajayhtiöstä kuvan maidenvaltaajana. Samalla esimerkissä tullaan sanoneeksi, että metsänhoitobisneksen olisi parempi säilyä suomalaisilla. Myöhemmin tekstissä tämä kuva vahvistuu. Suhtautumalla ruotsalaisiin negatiivisesti jutussa erotetaan meidät suomalaiset meidän apajillemme ”kärkkyyvistä” ruotsalaisista, siis muista (Bauman 1997: 70). Suomalaisuus määrittyy tässä omien puolien pitämiseksi talouselämässä. Samalla esimerkistä käy ilmi, että suomalaisuudesta puhutaan hyvin valtiovetoisesti, ei niinkään yksilöiden tasolla (Moring 2000b: 160–161).

5.2.2 Diskurssit alueellisille viestimille ominaisissa jutuissa

Alueellisille viestimille tyypillisimmät jutut olivat viestimen omia ei-tieteellisiä aiheita. Aiheista suosituimmaksi nousivat Metlan metsiä ja alueita käsittelevät jutut, joita oli yhteensä 18. Tämän perusteella analysoin Metlan metsiä ja alueita käsittelevistä jutuista julkaisemisjärjestyksessä ja aineiston kylläntymisperiaatteella (ks. Seitamaa-Hakkarainen 2001) seuraavat kuusi juttua:

- Kolin kansallispuiston runkosuunnitelma etenee. Vaarojen Sanomat (2.10.01)
- Kolin suunnittelu etenee. Lieksan Lehti (2.10.01)
- Köngäskierros yhdistää Paljakan ja Ukkohallan. Kainuun Sanomat (2.10.01)
- Köngäskierros –kesäretkeilyhanke viereille. Puolanka (2.10.01)
- Life-hanke hoidon ja käytön suunnitteluun ja luonto-opastukseen. Pyhä-Luoston kansallispuistoa valmistellaan. Lapin Kansan (3.10.01)
- Mätäkipenmäen metsät ovat Metlan lahja luonnossa liikkujalle. Keski-Uusimaa (7.10.01)

Alueellisissa viestimissä hallitsevin diskurssi oli **talouden diskurssi**. Se on periaatteessa sama talouden diskurssi kuin valtakunnallisissa viestimissä, mutta näyttäytyy hieman eri tavalla. Suurin ero on se, että alueellisissa viestimissä talouden diskurssilla on eri osadiskurssit kuin valtakunnallisissa viestimissä. Alueellisissa viestimissä talouden diskurssin osadiskursseja ovat **matkailun edistämisen diskurssi** ja **markkinoinnin diskurssi**. Erityisesti matkailun edistämisen diskurssi nousi hallitsevaksi alueellisissa viestimissä. Siinä missä valtakunnallisten viestintien yleisö on yksimielinen talouden ja metsäteollisuuden diskurssien arvoista, on alueellisten viestintien yleisö yksimielinen talouden ja matkailun edistämisen arvoista (ks. Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 26, 31). Alueellisilla viestimillä on valtakunnallisten viestintien tapaan melko vähän puhetapoja ja paljon samoja puhetapoja kuin valtakunnallisissakin viestimissä. Tämä voi kertoa median nykykehityksestä, jossa eri viestimet ovat sisällöiltään ja puhetavoiltaan hyvin samanlaisia keskenään (Perko 1998: 17–22).

Talouden diskurssin ja sen osadiskurssien matkailunedistämisen diskurssin ja markkinoinnin diskurssin ohella alueellisten viestimien osadiskursseja ovat **luonnonsuojelun diskurssi** ja **paikallisuuden diskurssi**. Paikallisuuden osadiskurssin sisällä on havaittavissa erityinen **oman alueen kehumisen diskurssi**.

5.2.2.1 Talouden diskurssi alueellisissa viestimissä

Talouden diskurssi nousee valtakunnallisten viestintien tapaan myös alueellisissa viestimissä keskeisimmäksi diskurssiksi, jonka arvoista alueellisen viestimen yleisö on yhtä mieltä (Perelman 1996: 18). Sen tarkoituksena on hyödyttää oman alueen taloutta. Alueellisille viestimille on tyypillistä ajaa teksteissään oman alueensa etua (Hujanen 1998: 80–84, 91–92). Tämän tutkielman valossa oman edun ajaminen näyttää ennen kaikkea alueen talouden kehittämisenä.

Talouden diskurssi näyttäytyy alueellisten viestimien jutuissa ensinnäkin talous- ja raha-asioiden keskeisyytenä. Niille annettiin jutuissa suuri tila ja painoarvo. Raha nostettiin jutussa yleensä kärjeksi tai ainakin lähelle kärkeä, keskeiseksi taustatiedoksi.

Suurin osa alueellisten viestimien Metlan metsiä ja alueita käsittelevistä jutuista kertoi uudesta tai käynnissä olevasta kansallispuistohankkeesta. Talouden diskurssi näkyi esimerkiksi niin, että jutuissa nostettiin keskeiseksi se, paljonko hanke tulee maksamaan ja ketkä toimivat sen rahoittajina. Talouden diskurssin keskeisyyttä alueellisissa viestimissä edustaa myös se, että mitä paikallisemmasta asiasta jutussa kerrotaan, sitä tarkemmin siihen liittyviä raha-asioita jutussa eritellään. Tämä tulee hyvin esille, kun verrataan Puolanka-lehden (esim. 31) ja Kainuun Sanomien (esim. 32) jutuista poimittuja esimerkkejä samasta Könkäskierroksen retkeilyhankkeesta.

Esim. 31 Kustannusarvio koko hankkeelle on noin 1,1 mmk ja toteuttajina olisivat Ympäristökeskus, joka toimii rahoituksen hakijana, Metsähallituksen luonto-osasto, Metla sekä Hyrynsalmen ja Puolangan kunnat. **Rahoituksesta kuntien osuus olisi yhteensä 200 000 mk** ja loppuosa rahoituksesta olisi kansallista ja EU-rahaa. (Puolanka 3.10.01.)

Esim. 32 Koko hankkeen kustannuksien on arvioitu nousevan yli miljoonaan markkaan. Rahoitukseen osallistuvat Puolangan ja ympäristökeskuksen lisäksi Metsähallituksen luonto-osasto, Metla ja Hyrynsalmen kunta. (Kainuun Sanomat 2.10.01.)

Siinä missä Kainuun Sanomissa Puolangan ja Hyrynsalmen kunnat mainittiin vain yksinä hankkeen rahoittajista, eriteltiin Puolanka-lehdessä tarkasti, mikä on Puolangan ja Hyrynsalmen **kuntien osuus rahoituksesta**. Puolanka-lehdessä myös ilmoitettiin hankkeen kokonaiskustannukset tarkemmin kuin Kainuun Sanomissa luultavasti siksi, että hanke koskettaa enemmän Puolanka-lehden yleisöä kuin Kainuun Sanomien yleisöä. Tällä tavalla lehti ikään kuin määrittelee, ketkä kuuluvat meihin, ja puhuttelee oman alueensa yleisöä (Bauman 1997: 70; Fiske 1992: 102).

5.2.2.2 Matkailun edistämisen diskurssi alueellisissa viestimissä

Talouden diskurssi näkyy selkeimmin alueellisten viestinten jutuissa matkailun edistämisen osadiskurssina. Tässä yhteydessä huomautan, että pääasiassa Pohjois-Suomen alueelliset viestimet julkaisivat juttuja Metlan metsät ja alueet -aiheesta. Niille matkailuelinkeino on ilmestymisalueensa vuoksi on tyypillinen aihe (Moring 2000a: 95–97). Matkailun edistämisen diskurssi ei varmastikaan ole yhtä yleinen diskurssi kaikissa alueellisissa viestimissä. Tässä työssä on tarkoitus kuitenkin ennen kaikkea vertailla eri viestintyyppien puhetapoja Metlaa koskevissa jutuissa, jolloin tärkeää ei ole vertailla eri alueellisten viestinten diskursseja. Matkailun edistämisen diskurssin yleisyys kertoo alueellisista viestimistä yleisesti sen, että alueen talous on keskeinen teema alueellisissa viestimissä. Sama tulee esiin Moringin (2000a: 96) mukaan maakuntalehtien pääkirjoituksista.

Matkailun edistämisen diskurssissa matkailuelinkeinoa pidetään tärkeämpänä kuin luonnonsuojelua, luonnon monimuotoisuutta tai muita arvoja, joita metsiin ja luontoon voitaisiin liittää. Matkailuelinkeino nostetaan kansallispuistojen tärkeimmäksi tehtäväksi. Näin ollen talouden arvot nostetaan luontoarvoja tärkeämmiksi. Myös Hujasen (2000: 118–119) tutkimuksessa maakuntalehdissä puhuttiin usein luonnosta käyttäen talouden diskurssia ja luonnon arvostaminen kytkettiin usein juuri matkailuun.

Matkailun edistämisen diskurssi näkyy siten, että jutuissa suhtaudutaan suopeasti matkailun tukemiseen. Matkailun rahallista tukemista pidetään itsestäänselvyytenä eikä sitä kritisoida. Tämä käy ilmi Kainuun Sanomista (2.10.) poimitusta esimerkissä 33, jossa todetaan kriittömästi kunnan maksavan matkailuhanketta vetävälle kyläyhdistykselle väliaikaisrahoitusta.

Esim 33 Kolmen kylän, Askan, Joukonkylän ja Suolijärven, kyläyhdistykset saavat väliaikaisrahoitusta [Puolangan kunnalta] hankkeidensa eteenpäin viemistä varten. Varsinainen rahoitus tapahtuu projektin omien rahoitussuunnitelmien mukaisesti, mutta **kunnan rahoitusta voidaan käyttää** siihen asti, kunnes varsinaiset hanketuet saadaan käyttöön.

Kunnan rahoitusta voidaan käyttää toteamus ikään kuin antaa siunauksen sille, että rahojen käyttäminen tähän tarkoitukseen on hyväksyttävää. Jutussa ei puututa esimerkiksi siihen, miksi projektin omat rahoitussuunnitelmat eivät toimi tai mitä nämä rahoitussuunnitelmat ovat ja milloin ne toteutuvat. Kriittinen suhtautuminen matkailuhankkeiden rahoittamiseen puuttui yhtä juttua lukuun ottamatta kaikista alueellisten viestintien Metlan metsiä ja alueita käsittelevistä jutuista.

Lähes kaikista alueellisten viestintien jutuista puuttivat oikeastaan kokonaan matkailun edistämisen diskurssille vaihtoehtoiset diskurssit. Näin matkailun edistämisen diskurssin asema korostuu, ja siitä tulee itsestäänselvyys (Valtonen 2000: 73–74). Mikäli vaihtoehtoisia diskursseja esiintyi, ne esitettiin alisteisina matkailun edistämisen diskurssille. Lapin Kansan jutussa esimerkissä 34 esitetään matkailun edistämisen diskurssille vastakkainen **luonnonsuojelun diskurssi**. Aluksi luonnonsuojelun diskurssi esitetään tekstissä matkailun edistämisen diskurssin rinnalla. Myöhemmin jutussa matkailun edistämisen diskurssi saa kuitenkin hallitsevan aseman.

Esim 34 Erikoissuunnittelija Pekka Sulkavan mukaan tarkoitus on suunnitella ja ohjata Luoston ja Pyhätunturin maankäyttöä siten, että **sekä luonnonsuojelulliset että alueen matkailulliset tavoitteet** saadaan sovitetuksi yhteen.

Jutussa siis sanotaan, että sekä luonnonsuojelulliset että matkailulliset tavoitteet on hyvä ottaa huomioon. Tämän jälkeen jutussa ei kuitenkaan varsinaisesti kerrota, mitä nämä luonnonsuojelulliset tavoitteet ovat tai paneuduta siihen, miten ne voisi sovittaa yhteen matkailun tavoitteisiin. Näin luonnonsuojelun diskurssi vain mainitaan ja sen jälkeen siitä vaivataan. Esimerkin jälkeen jutussa siirrytään matkailun edistämisen diskurssiin, ja tässä diskurssissa pysytään läpi koko loppujutun. Alueellisissa viestimissä luonnonsuojelu jääkin sanahelinäksi, maininnaksi. Mainitsemalla luonnonsuojelu tekstissä se sisällytetään matkailun edistämisen diskurssiin. Näin tullaan sanoneeksi, että luonnonsuojelu on hyvä asia, mutta sen tulee tapahtua matkailun edistämisen ehdoilla tai jopa matkailunedistämistarkoituksessa. Tämä näkyy myöhemmin jutussa selkeästi, esimerkissä 35.

Esim. 35 Luontoarvojen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on matkailullekin tärkeää. Saarinen muistuttaa, että **matkailu tuotteistaa juuri luonnon monimuotoisuutta. ”Omaa oksaa ei matkailun kannata sahata.”**

Esimerkissä sanotaan suoraan, että luontoa kannattaa suojella nimenomaan siksi, että sillä saadaan edistettyä matkailua. **Tuotteistaminen** on hyvin markkinointihenkinen sana, ja sillä **luonnon monimuotoisuudesta** tehdään matkailun materiaalia. Haastateltava muotoilee saman asian konkreettisemmin ja kansanomaisemmin huomauttamalla, että **omaa oksaa ei kannata sahata**. Näin luonnonsuojelu sisällytetään matkailuun ja otetaan luonnonsuojelun diskurssi osaksi matkailun edistämisen diskurssia. Se, että luonnonsuojelun diskurssi edes vilahtaa alueellisissa viestimissä, kertoo alueellisten viestinten yleisön identiteetin olevan maaseudulla ja luonnossa (Moring 2000a: 107). Hallitseva diskurssi alueellisissa viestimissä on kuitenkin matkailun edistämisen diskurssi. Tämä kertoo siitä, että alueellisten viestinten yleisölle tärkeintä on oman alueen talouskehitys (Moring 2000a: 96), joka tässä tapauksessa on matkailuelinkeino.

5.2.2.3 Markkinoinnin diskurssi alueellisissa viestimissä

Markkinoinnin diskurssi on alueellisten viestinten teksteissä osa talouden diskurssia, mutta se sekoittuu myös osaksi matkailun edistämisen diskurssia. Kyse on diskurssien sekoittumisesta eli interdiskursiivisuudesta (Jokinen jne. 1993: 28). Markkinoinnin diskurssissa matkailusta puhutaan kaupallisella markkinoinnin kielellä. Diskurssin tavoitteena on pitää taloudelliset arvot päätöksenteon tärkeimpänä perusteena. Markkinointia pidetään matkailun edistämisen diskurssin tavoin itsestäänselvytenä, eikä sen tarpeellisuutta kyseenalaisteta tai tuoda esiin vastakkaisia diskursseja.

Markkinoinnin diskurssissa puhutaan tuotteistamisesta, tuotenimestä, esitteiden laatimisesta ynnä muista myynninedistämistoimista. Niiden tarpeellisuutta pidetään teksteissä itsestäänselvytenä ja alueellisissa viestimissä suhtaudutaan hyväksyvästi siihen, että markkinointi-

toimiin satsataan rahaa ja voimia. Tämä tulee esiin Puolanka-lehden (3.10.01) jutusta (Esim. 36)

Esim. 36 Puolangan kunta myönsi hyrynsalmelaiselle Puuhalla Oy:lle 100 000 markan markkinointiavustuksen käytettäväksi esitekuvastoon ja Paljakka-Ukkohalla alueen markkinointiin. (Puolanka 3.10.01.)

Esimerkissä todetaan itsestäänselvyytensä Puolangan kunnan myöntäneen rahaa matkailuhankkeen markkinointiin. Matkailua pidetään kunnalle niin tärkeänä elinkeinona, että kunnan antamaa markkinointiavustusta ei kritisoida. Alueellisista viestimistä puuttuu yleensäkin kritiikki, kun puhutaan kunnan myöntämistä avustuksista matkailuhankkeisiin. Markkinoinnin diskurssi edustaa alueellisille viestimille tyypillistä tapaa pitää talouselämäänsä hyvin keskeisenä (Moring 2000a: 96).

5.2.2.4 Luonnonsuojelun diskurssi alueellisissa viestimissä

Kolmessa alueellisten viestinten analysoidusta jutusta kuudesta esiintyy talouden diskurssille vastakkainen luonnonsuojelun diskurssi. Luonnonsuojelun diskurssi nostaa alueellisissa viestimissä samaan tapaan kuin valtakunnallisissakin viestimissä tärkeiksi arvoiksi luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja luonnonsuojelun. Lisäksi alueellisissa viestimissä luonnonsuojelun diskurssiin kuuluvat luonnon maisemallisten arvojen ja luonnon virkistyskäytön arvostaminen, joilla korostetaan oman alueen erityisyyttä (Hujanen 2000: 118). Luonto tuntuukin olevan keskeisemmällä sijalla alueellisten viestinten yleisön kokemuspörrissä kuin valtakunnallisten viestinten yleisön keskuudessa (Moring 2000a: 86–87), sillä valtakunnallisissa viestimissä luonnosta puhutaan yleisemmällä tasolla luonnonsuojelun kannalta menemättä luonnon arvostamisen yksityiskohtiin.

Luonnonsuojelun diskurssi jää alueellisissa viestimissä yhtä poikkeusta lukuun ottamatta selvästi alakynteen verrattuna talouden diskurssiin, joka muodostui hallitsevaksi diskurssiksi (ks. Jokinen ym. 1993: 29; Jokinen & Juhila 1993: 76, 86–87). Luonnon arvostamisen ja

luonnonsuojelun diskurssien alakynteen jääminen on samansuuntainen tulos kuin Hujasen (2000: 118) tutkimuksen vuoden 1987 aineistossa, jonka mukaan maakuntalehdet käyttivät luonnonmaisemasta puhuttaessa talouden diskurssia.

Tyypillisesti alueellisissa viestimissä luontoarvot esitettiin tärkeinä talouden arvojen rinnalla tai osana talouden arvoja. Näin ne ikään kuin sisällytettiin talouden diskurssiin ja turvattiin talouden diskurssin hallitseva asema. Esimerkiksi Lapin Kansan jutussa (3.10.01) luonnonsuojelun diskurssi näkyy paikoin voimakkaana, mutta loppujen lopuksi se jää alisteiseksi talouden diskurssille. Esimerkki 37 edustaa luonnonsuojelun diskurssia jutussa:

Esim. 37 Kestävästä matkailusta puhutaan. Saarisen mukaan Pyhä-Luoston alueella tälle **käsitteelle etsitään nyt sisältöä.**

Esimerkissä ikään kuin kritisoidaan sitä, että aikaisemmissa matkailuhankkeissa luontoarvot on jätetty sanahelinän tasolle. Tällä kertaa toimeen todella tartutaan ja **käsitteelle etsitään sisältöä.** Jutussa ei kuitenkaan puututa sanallakaan siihen, mitä tämä kestävä matkailu voisi olla tai miten luontoarvot tullaan ottamaan tekstin aiheena olevassa matkailuhankkeessa huomioon. Juttu siis sortuu omaan kritiikkiinsä, ja kestävä matkailu jää siinäkin puheen tasolle. Näin talouden diskurssiin, tarkemmin matkailun edistämisen osadiskurssiin, on sisällytetty luonnon arvostamisen diskurssi.

Poikkeus alueellisten viestinten joukossa tuntui olevan Keski-Uusimaa -lehti, joka antoi luonnonsuojelun diskurssille hallitsevan aseman artikkelissaan *Mätäkiivenmäen metsät ovat Metlan lahja luonnossa liikkujalle* (7.10.01). Luontoarvoja perusteltiin jutussa maiseman kauneudella ja luonnon virkistyskäytöllä. Jutussa suoranaisesti myös kritisoitiin luonnonsuojelun diskurssille vastakkaista talouden diskurssia. Nämä asiat näkyvät esimerkissä 38.

Esim. 38 Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) hallinnoiman Mätäkiivenmäen ympäristössä **voi kuka tahansa liikkua ympäri vuoden, ilmaiseksi.** Juuri käyttö tutkimustarkoituksiin on estänyt sen, **ettei asutus ole nakertanut Mätäkiivenmäen metsiä pala palalta pienemmäksi.**

Kertomalla, että **kuka tahansa voi liikkua** Mätäkivenmäen metsässä **ilmaiseksi** korostetaan luonnon antamaa tasa-arvoista mahdollisuutta ilmaiseen liikuntaan. Artikkelissa puhutaan myös luonnossa liikkumisen puolesta verrattuna keinotekoisempiin vaihtoehtoihin kuten kuntosaliin. **Ympärivuotisuutta** ja **ilmaisuutta** käytetään argumentteina luonnon puolesta. Luonnonarvojen vastakohtia talouden valtaa ja kaupungistumista kritisoidaan esimerkiksi viimeisessä lauseessa. Mikäli metsiä ei olisi käytetty tutkimustarkoituksiin, olisivat taloudelliset argumentit ja kaupungistuminen painaneet päätöksenteossa niin paljon, että metsät olisi hakattu asutuksen tieltä. **Nakertaa pala palalta** -ilmaus vastustaa voimakkaasti kaupungistumiskehitystä.

Myöhemmin tekstissä ei puhuta enää pelkästään luonnon virkistys- ja liikuntakäytön puolesta, vaan siirrytään sitä voimakkaampaan luonnonsuojelun -diskurssiin. Tämä näkyy esimerkeissä 39 ja 40:

Esim. 39 Marjojen ja sienten keruuseen tosin löytyisi **ilmansaasteiden vähemmän saastuttamia seutuja** kauempaa.

Esim. 40 Nykyään tutkimuksen kohteena on saasteiden, etenkin raskasmetallien, vaikutus kasvillisuuteen. Moottoritien halkoma ja Helsinki-Vantaan lentokentän välittömässä läheisyydessä oleva alue sopiikin tähän paremmin kuin hyvin.

Esimerkkilauseissa kritisoidaan kaupungistumista, teknologiaa, liikennettä eli laajemmin talouden valtaa. Esimerkissä 39 huomautetaan, että luontoalue on saastunut, kauempaa löytyy **vähemmän saastuneita** alueita, joista voisi poimia marjoja ja sieniä. Esimerkissä 40 taas käytetään ironiaa saman asian esille tuomiseksi. Alue sopii saastetutkimukseen, koska sitä ympäröi saastuttava infrastruktuuri. Jutussa luonnonsuojelun diskurssi sekoittuu paikallisuuden diskurssiin. Tätä sekoittumista käsittelem tarkemmin seuraavassa luvussa 5.2.2.5.

5.2.2.5 Paikallisuuden diskurssi alueellisissa viestimissä

Paikallisuuden diskurssilla alueelliset viestimet ottavat huomioon paikallisen yleisönsä. Paikallisuuden diskurssin tavoitteena on pitää esillä paikallisia asioita ja aiheita. Lisäksi paikallisuuden diskurssi nojaa yhteiseen kokemukseen ja pyrkii näin muodostamaan yleisönsä yhtenäisyyttä, me-henkeä (Moring 2000a: 86–87). Paikallisuuden diskurssi muistuttaa Hujasen (2000: 101–103) maakuntajournalismista tunnistamia alueellisen erityisyyden ja yhteisöllisyyden diskursseja. Paikallisuus näkyy alueellisten viestien teksteissä paikallisinä aiheina, oman yhteisön kuvaamisena ja oman alueen kehumisena.

Paikallisuuden diskurssi ei ole alueellisissa viestimissä hallitseva diskurssi, vaikka se onkin nimenomaan se diskurssi, joka ottaa selkeimmin huomioon paikallisen yleisön. Valtakunnallisissa ja kansainvälisissä aiheissa ei alueellisissa viestimissä edes esiinny paikallisuuteen viittaavaa diskurssia. Tämä tukee Hujasen (2000: 80) käsitystä, jonka mukaan maakuntalehtien sisällöstä sellaisten juttujen osuus, joissa esiintyy paikallisuuteen viittaavia diskursseja, vaihtelee eri maakuntalehdissä vajaasta kolmanneksesta hieman yli puoleen maakuntalehtien koko sisällöstä. Pienimmissä paikallislehdissä paikallisuus on yleisempää (Rautio 1990: 17). Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan erotella maakuntalehtiä ja paikallislehtiä, vaan tarkastellaan alueellisia viestimiä kokonaisuutena. Alueellisissa viestimissä paikallisuuden diskurssi elää hallitsevan talouden diskurssin rinnalla. Usein nämä diskurssit myös sekoittuvat.

Alueellisuus on hyvin instituutiovetoista, ei niinkään paikallisia ihmisiä edustavaa (Hujanen 1998: 82). Paikallisuutta alueellisissa viestimissä edusti ensinnäkin se, että juttujen aiheina olleet metsät ja alueet sijaitsivat viestinten ilmestymisalueella. Itse asiassa alueen sijainti määriteltiin teksteissä viestimen ilmestymisalueen mukaan. Tämän voi huomata vertailemalla esimerkiksi Kainuun Sanomien (3.10.01) ja Ylä-Kainuu -lehden (5.10.01) tekstejä, jotka kertovat samasta kesäretkeilyhanke Kängäskierroksesta. Laajemmalla alueella ilmestyvässä Kainuun Sanomissa Kängäskierros määriteltiin Kainuun ympäristökeskuksen

hallinnoimaksi kesäretkeilyhankkeeksi. Pienemmässä Ylä-Kainuu -lehdessä taas Köngäs-kierros määriteltiin tarkemmin Puolangan Hepokönkään ja Hyrynsalmen Komulankönkään välille sijoittuvaksi reitiksi. Kumpikin viestin sijoitti retkelyhankkeen omalle ilmestymis-alueelleen. Tällä tavalla alueellisissa viestimissä tarkasteltiin aihetta viestimen ilmestymis-alueen perspektiivistä ja nojattiin viestimen yleisön yhteiseen kokemukseen ja tietoon (Morning 2000a: 86–87).

Paikallisuuden diskurssissa lukijalta odotetaan jonkinlaista taustatietoa paikallisista aiheista ja asioista. Tässä mielessä alueellisissa viestimissä yleisö on erikoistuneempi ja siis osayleisö verrattuna valtakunnallisten viestinten yleisöön (Fiske 1992: 102). Tämä ilmeni alueellisissa viestimissä esimerkiksi niin, että niiden jutuissa puhuttiin pelkästä kunnanhallituksesta otsikosta alkaen läpi koko jutun. Tällä tavalla pidettiin itsestään selvänä, että lukija tietää tai osaa päätellä, että kyseessä on Puolangan kunnanhallitus. Vaarojen Sanomien (2.10.01) otsikko *Kolin kansallispuiston runkosuunnitelma etenee* (2.10.01) puolestaan edellytettiin, että suurin osa lukijoista tiesi, mikä on runkosuunnitelma. Eteneminen-ilmaisu vihjaakin, että runkosuunnitelmasta on puhuttu lehdessä aikaisemmin. Yleisö tarvitsee taustatietoa myös, kun alueellisissa viestimissä kerrotaan jostakin uudesta sen yleisölle tutun asian kautta. Näin tekevät Kainuun Sanomat, Puolanka ja Ylä-Kainuu kertoessaan uudesta kesäretkeilyhankkeesta esimerkissä 41.

Esim. 41 Ympyrälänkin pituus on 57 kilometriä, ja se pyrkii yhdistämään **Kuusamon Karhunkierroksen tapaan** yhden tuotenimen alle moninaisen palveluverkon.

Kuusamon Karhunkierroksen oletetaan olevan yleisölle sen verran tuttu, että siihen vertaamalla voidaan selvittää, mistä uudessa hankkeessa on kyse. Paikallisille lukijoille näin varmasti onkin.

Vaikka paikallisuuden diskurssi keskittyi alueellisissa viestimissä pääasiassa alueen instituutioihin, kuvattiin muutamassa tekstissä myös paikallista yhteisöä. Mielenkiintoista on, että paikalliset yhteisöt kuvattiin omia etujaan valvovina ja yhteiseen päätöksentekoon ak-

tiivisesti osallistuvina. Tämä tulee hyvin esiin Puolanka-lehden jutusta poimitusta esimerkistä 42:

Esim. 42 Avustuksen **ehtona** on se, että Hyrynsalmen kunta myöntää samansuuruisen avustuksen ja että **Puolangan kunta hyväksyy** esitteeseen oikovedoksen sekä markkinoinnin käytännön toteutuksen. Samoin Puolangan **kunnan edustajalla tulee olla läsnäolo- ja puheoikeus** Puuhalla Oy:n hallituksen kokouksissa. Puolanka 3.10.01.

Puolanka-lehdessä tuodaan esiin kunta etujaan valvovana yhteisönä. Kunta ei myönnä noin vain ilman **ehtoja** rahaa matkailuhankkeeseen. Naapurikunnan, joka myös hyötyy hankkeen toteuttamisesta, on myös osallistuttava hankkeen kustannuksiin. Näin kunta valvoo, että oikeudenmukaisuus toteutuu ja ettei kuntaa ainakaan käytetä hyväksi. Kunta myös esitetään aktiivisena rahankäytön ja muun toiminnan valvojana: se **hyväksyy** markkinointimateriaalin, ja kunnalla tulee olla **edustaja** hankkeen kokouksissa. Kunta esitetäänkin ihannekuvana aktiivisesta ja omia etujaan valvovasta yhteisöstä.

Kun viestimen yleisö esitetään positiivisessa valossa, kerrotaan, että me, viestimen yleisön jäsenet, olemme erityisiä. Samalla nostatetaan me-henkeä. Esimerkistä 42 käy ilmi myös se, miten alueellisuus ja me-henki esitetään tyypillisesti alueen instituutioiden kautta ja alueellisena päätösvaltana, ei niinkään yksittäisen ihmisen näkökulmasta (Hujanen 1998: 93–94). Tässä tapauksessa alueellisuutta edustaa alueellinen instituutio kunta.

5.2.2.6 Oman alueen kehumisen diskurssi alueellisissa viestimissä

Paikallisuuden diskurssista erottuu omaksi osadiskurssikseen oman alueen kehumisen diskurssi. Siinä missä paikallisuuden diskurssi vaatii lähinnä etukäteistietoa yleisöltään ja huomioi alueelliset asiat, oman alueen kehumisen diskurssin tavoitteena on nostattaa yleisön paikallista itsetuntoa, tuoda esiin oman alueen tai paikallisten ihmisten erityisyys yltyen jopa kehumiseen. Tämä diskurssi muistuttaa Hujasen (2000: 107–114) määrittelydiskurssia, jolla maakuntalehdet määrittelevät alueellista omaleimaisuuttaan. Mielestäni oman alueen

kehumisen diskurssi on kuitenkin nimenä kuvaavampi kuin määrittelydiskurssi. Lisäksi kyse on suppeammasta diskurssista kuin Hujasen määrittelydiskurssi.

Viestimessä käytetään oman alueen kehumisen diskurssia, kun kirjoitetaan esimerkiksi perinnemaisemien hoidosta puiston **monilla ahoilla** (Vaarojen Sanomat 2.10.01 ja Lieksan Lehti 2.10.01). Hieman runollinen ilmaisu **monilla ahoilla** korostaa, että meillä on paljon ahoja, olemme siksi erityisiä. Myös Hujasen (2000: 118) journalismin maakunnallisuutta kartoittaneessa tutkimuksessa tulee esiin samanlainen omaleimaisuuden ilmaiseminen oman alueen luonnonpiirteinä.

Keski-Uusimaa -lehti (7.10.01) käytti jutussaan *Mätäkiivenmäen metsät ovat Metlan lahja luonnossa liikkujalle* alueellisista viestimistä eniten oman alueen kehumisen diskurssia. Oman alueen kehumisen diskurssi sekoittui tekstissä luonnonsuojelun diskurssiin. Tämä tulee esiin jo jutun otsikossa. **Lahja**-ilmaus, joka on hyvin positiivinen ja kertoo Mätäkiivenmäen metsien olevan jotakin todella erityistä. Toisaalta lahja on osoitettu nimenomaan **luonnossa liikkujalle**, mikä tuo esille luonnon arvostamisen tärkeyden. Myös Hujasen (2000: 118) tutkimuksessa oman maiseman kehumisen ja luonnon arvostaminen sekoittuivat toisiinsa samaan tapaan kuin Keski-Uusimaa-lehden artikkelissa.. Oman alueen kehumisen liittäminen luontoon ja maisemaan kertoo siitä, että alueellisten viestinten yleisön jäsenet ovat kiinnittyneempiä paikalliseen seutuun (Moring 2000a: 107), maaseutuun ja luontoon kuin valtakunnallisten viestinten yleisön jäsenet, joilla ei samalla tavalla ole tiettyä yhteistä kokemusta Suomen luonnosta (ks. Moring 2000a: 86–87).

5.2.3 Diskurssit metsäalan viestimille ominaisissa jutuissa

Metsäalan viestimet kirjoittivat pääasiassa omista tieteellisistä aiheista. Suosituin aihe oli metsän kasvatusta. Tällä perusteella analysoin metsän kasvatusta aiheisista jutuista julkaisemisjärjestyksessä aineiston kylläntymisperiaatteella seuraavat kolme juttua:

Haapa hakkaa muut puut kasvun nopeudessa (etusivun otsikko), Jalostettu haapa hakkaa muut tuottovertailussa (sisäsivun otsikko). Maaseudun Tulevaisuus (1.10.01)
 Kalinpuute uhkaa suometsiä (pääotsikko). Suotyypit ja turpeen paksuus kertovat ravinnetilanteesta. Metsälehti (11.10.01).
 Mahdollisuus koneyrittäjälle? Taimikonhoitotöiden koneellistaminen. Koneyrittäjä (6/01)

Metsäalan viestimissä ehdottomasti hallitsevin diskurssi oli muiden viestintyyppien tapaan **talouden diskurssi**. Sen osadiskursseista nousee hallitsevimmaksi **metsätalouden diskurssi**. Muita talouden diskurssin osadiskursseja ovat **metsäteollisuuden diskurssi**, **tehokkuuden ja tuottavuuden diskurssi** sekä **taloudellisuuden diskurssi**. Talouden diskurssin ja sen osadiskurssien rinnalla pienehköinä diskursseina metsäalan viestimistä löytyi **erikoisalan diskurssi** ja sen osadiskurssi **maalaisjärjen käytön diskurssi** sekä **suomalaisuuden diskurssi**.

5.2.3.1 Talouden diskurssi metsäalan viestimissä

Metsäalan viestimissä päädiskurssiksi muodostui muiden viestintyyppien tapaan talouden diskurssi. Talouden diskurssi nousi kaikkien viestintyyppien Metlaa koskevissa jutuissa keskeiseksi diskurssiksi. Tämä kertoo, että erilaisissa ja eri yleisöille suunnatuissa viestimissä toistellaan samoja puhetapoja (Perko 1998: 9–36). Metsäalan viestimissä talouden diskurssi ilmenee samaan tapaan kuin alueellisissa viestimissäkin eli talouden ja rahan nostamisena jutuissa keskeiseksi. Rahasta puhutaan paljon, ja rahalla pyritään mittaamaan lähes kaikkea. Tämä käy ilmi esimerkistä 43:

Esim. 43 Holm laskee, että kantorahoiksi muutettuna jalostettu haapa **tuottaa** pelolle viljeltyinä 400 markkaa vuodessa hehtaarilta. Rauduskoivu **yltää** 310 markkaan ja kuusen **tuotto jää** 250 markkaan. (Maaseudun Tulevaisuus 1.10.01.)

Esimerkki 43 osoittaa rahalla mittaamisen keskeisyyden. Rahan **tuottaminen** on keskeistä, ja suurimman rahallisen tuoton tarjoava puulaji paras. Rauduskoivu **yltää**- ja kuusen tuotto **jää** -ilmaisut antavat mielikuvan jalostetun haavan paremmuudesta. Haapa on parempi kuin muut puulajit, jotka eivät **yllä** yhtä suuriin tuottoihin ja **jäävät** sen taakse.

Kaikissa viestintyyeissä on kyse samasta talouden diskurssista, jonka tavoitteena on edesauttaa metsien ja luonnon käyttöä kaupallisiin tarkoituksiin. Talouden diskurssi esiintyy kuitenkin eri viestintyyeissä hieman erilaisina osadiskursseina (ks. luvut 5.2.1 ja 5.2.2). Alueellisissa viestimissä talouden diskurssin hallitseva osadiskurssi on matkailun diskurssi. Metsäalan viestimissä talouden diskurssin osadiskurssit taas ovat melko pitkälle samat kuin valtakunnallisissakin viestimissä, mutta siinä missä valtakunnallisissa viestimissä talouden diskurssin hallitseva osadiskurssi on metsäteollisuuden diskurssi, metsäalan viestimissä talouden diskurssin hallitseva osadiskurssi on metsätalouden diskurssi. Metsäalan viestimissä ääni on siis metsänomistajien, ei metsäyhtiöiden, kuten valtakunnallisissa viestimissä. Tämä on loogista, koska metsäalan viestintien lukijoiden joukossa voidaan olettaa olevan paljon metsänomistajia. Lisäksi metsäalan viestimissä esiintyy talouden osadiskursseina tehokkuuden ja tuottavuuden diskurssi ja taloudellisuuden diskurssi, joita ei muissa viestintyyeissä esiinny.

5.2.3.2 Metsätalouden diskurssi metsäalan viestimissä

Metsätalouden diskurssi on talouden diskurssin osadiskurssi. Sen mukaan metsien tarkoitus on tuottaa ennen kaikkea taloudellista voittoa. Metsät ovat metsänomistajille ennen kaikkea tulonlähde. Tämä käy hyvin ilmi Koneyrittäjän (6/01) jutusta esimerkistä 44:

Esim. 44 Viime vuonna hyväksytyn Kansallisen metsäohjelman (KMO) eräänä tavoitteena on **lisätä nuoren metsän hoidon määrä** tasolle 250 000 ha/v, **jotta** tulevaisuuden **hakuumahdollisuudet eivät vaarantuisi**.

Esimerkki tuo esiin metsätalouden diskurssille tyypillisesti sen, että metsänhoidon tarkoituksiperät ovat taloudelliset. Metsien hoitoa lisätään, jotta metsiä voitaisiin hakata myyntiin tulevaisuudessakin.

Metsätalouden diskurssissa keskeisintä on se, että metsän kasvatus talouskäyttöön on muita metsään liittyviä tavoitteita ja arvoja, kuten luonnon monimuotoisuutta, metsien virkistys-

käyttöä ja maisemallisia arvoja, tärkeämpää. Metsätalouden diskurssi on hallitseva metsäalan viestimissä, joten metsäalan viestinten yleisö tuntuu hyväksyvän hyvin yksimielisesti metsätalouden diskurssiin liittyvät arvot (ks. Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 26). Usein metsätalouden diskurssille vaihtoehtoiset näkökulmat puuttuivat kokonaan.

Esim 45 Esittelykohde köyliöläinen nuori kasvatuskusikko, on ojitettu 1960-luvulla. Se oli **alun perin varsinaista sarakorpea** (...) Kuusikosta löytyy paikoin selviä kalinpuutosoireita. Viimeisimmän vuosikasvun neulaset ovat vihreitä, mutta aiemmat neulaskerrat ovat alkaneet kellertää. Heikentynyt vesitalous voi pahentaa oireita.

Metsälehdessä (11.10.01) jutusta oli jätetty pois vaihtoehtoinen luonnonsuojelun diskurssi. Jutusta poimitussa esimerkissä 45 todettiin, että sarakorpi on ojitettu aikoinaan metsätalouden tarpeisiin. Vaihtoehtoinen luonnonsuojelun diskurssi olisi voinut esittää, että juuri ojitaminen eli metsän käsittely metsätalouden tarpeisiin on aiheuttanut puuston rappeutumisen. Tämä näkökulma jää kuitenkin huomioimatta ja tekstissä palataan hallitsevaan metsätalouden diskurssiin. Myöhemmin tekstissä etsitään keinoja kalinpuutteen parantamiseksi, jotta metsää voitaisiin käyttää metsätalouden tarpeisiin jatkossakin.

5.2.3.3 Metsäteollisuuden diskurssi metsäalan viestimissä

Metsäteollisuuden diskurssi on talouden osadiskurssi metsäalan viestimissä. Sen ensisijainen sanoma on, että metsän tulee tuottaa metsäteollisuudelle taloudellista voittoa. Metsäteollisuuden diskurssi eroaa metsätalouden diskurssista siinä, että sen näkökulma on metsäteollisuudessa ja metsäyhtiöissä, kun taas metsätalouden diskurssissa näkökulma on enemmän metsänkasvattajien ja -omistajien. Metsäteollisuuden diskurssi houkuttelee näin lukijaa hieman erilaiseen vastaanottajapositioniin kuin metsätalouden diskurssi (Suoninen 1993: 61). Metsäteollisuuden diskurssin mukaan puuta kasvatetaan metsäteollisuuden tarpeisiin, tuottamaan voittoa metsäyhtiöille. Kuitenkin metsätalouden ja metsäteollisuuden diskurssit sekoittuvat tyypillisesti toisiinsa metsäalan viestinten teksteissä, ja ne ovat saman talouden diskurssin osadiskursseja.

Maaseudun Tulevaisuuden jutussa *Haapa hakkaa muut puut kasvun nopeudessa* (1.10.01) käytetään metsäteollisuuden diskurssia. Ensisilmäyksellä artikkelissa käytetään metsätalouden diskurssia ja tehokkuuden ja tuottavuuden diskurssia. Jutussa keuhetaan, että jalostetun haavan tuotos peittoaa muut puut metsityksessä ja että kantorahoiksi muutettuna jalostettu haapa tuottaa vuositason paremmin kuin muut puulajit. Tekstin voidaan ajatella edustavan metsätalouden diskurssia, jossa näkökulma on metsänomistajan, puhutaanhan tekstissä nimenomaan rahoista, jotka metsänomistaja tulee saamaan. Tällä tavalla nojaamalla tuttuun tekstissä puhutellaan metsänomistajia ja -kasvattajia (ks. Karvonen 1999: 53). Lopulta metsäteollisuuden diskurssi on kuitenkin tekstissä hallitsevampi, mikä käy ilmi esimerkistä 46:

Esim. 46 Metsäliitto **edistää** haavan viljelyä sopimuksin, joilla **se takaa** metsänomistajille haavasta 80 prosenttia kuusikuitupuun kantohinnasta. Metsäliitto tarvitsee haapaa M-Realin Kirkniemen ja Joutsenon tehtailla. Täydessä käytössä tehtaot syövät miljoona kuutiota haapaa vuodessa... Toistaiseksi **tehtaot saavat vain osan tarvitsemastaan** haavasta.

Esimerkki paljastaa, että nimenomaan metsäteollisuus, tässä tapauksessa Metsäliitto, tarvitsee haapaa. Se, että Metsäliitto **edistää** haavan viljelyä, viittaa siihen, että metsänomistajat eivät viljele tarpeeksi haapaa metsäteollisuuden tarpeisiin. Vaihtoehtoinen metsänomistajan näkökulma eli se, miksi metsänomistajat eivät haapaa viljele, puuttuu. Juttu voidaan ymmärtää jopa tekstimainontana, jonka tarkoituksena on haapaa kehumalla saada metsänomistajat viljelemään sitä metsäteollisuuden tarpeisiin. Viestin tehokkuutta sanomalla, että tehtaot saavat **vain osan tarvitsemastaan** haavasta, ikään kuin tehtailla olisi tarpeita. Metsäliiton luotettavuutta keuhetaan sanomalla, että **se takaa** metsänomistajalle kannattavan maksun. Tällä tavalla vaihtamalla ja sekoittamalla diskursseja tekstissä suostutellaan metsäalan viestimen yleisöä metsäteollisuuden diskurssiin.

Koneyrittäjän (6/01) jutussa esimerkissä 47 metsätalouden ja metsäteollisuuden diskursseja ei voi erottaa toisistaan. Esimerkki tuo esiin sen, kuinka muut kuin metsänomistajan – joka voi olla metsätalousyrittäjä tai teollisuusyrittäjä – näkökulmat jätetään järjestelmällisesti huomioimatta.

Esim 47 Kansallinen metsänhoito-ohjelma kantaa erityistä huolta metsänhoitotöissä käytettävän työvoiman vähenemisestä. Työvoimapulan on aiheuttanut metsurien vähentyminen puunkorjuun koneellistumisen myötä, eikä metsuriyrittäjyys ole lisääntynyt toivotulla tavalla. Metsänhoitotöissä yleisesti käytettävän tilapäisen työvoiman saanti on myös vaikeutunut. Koneyrittäjä 6/01

Esimerkissä puhutaan metsänhoitotöissä käytettävästä työvoimasta. Näkökulma on kuitenkin työnantajan eli metsänomistajien. Metsuriyrittäjyys ei ole lisääntynyt toivotulla tavalla nimenomaan heidän näkökulmastaan, ja nimenomaan he kärsivät työvoimapulasta. Sen sijaan työntekijöiden näkökulma puuttuu. Tekstissä pidetään itsestään selvänä, että työntekijöiden tulisi tehdä tilapäistyötä, koska se on metsänomistajille edullisinta. Vastakkaisten diskurssien puuttuminen ja itsestään selvänä pitäminen ovat merkki hegemonisesta diskursista (Jokinen & Juhila 1993: 81). Metsäalan viestimien jutuissa näkökulma onkin metsään jollakin tavalla taloudellisesti sitoutuneiden ihmisten ja tahojen.

5.2.3.4 Tehokkuuden ja tuottavuuden diskurssi metsäalan viestimissä

Talouden diskurssin yksi osadiskursseista on tehokkuuden ja tuottavuuden diskurssi. Sen mukaan tärkeimpiä ovat taloudellinen tuottavuus ja kannattavuus ja mahdollisimman tehokkaat ja nopeat tulokset. Tehokkuuden ja tuottavuuden diskurssi on osittain päällekkäinen metsätalouden ja metsäteollisuuden diskurssien kanssa, tai paremminkin metsätalouden ja metsäteollisuuden diskurssit lainaavat tehokkuuden ja tuottavuuden diskurssia (ks. Jokinen ym. 1993: 28; Parker 1992: 12–14). Näin ollen tehokkuuden ja tuottavuuden diskurssin tehtävänä on tukea metsätalouden, metsäteollisuuden ja talouden diskursseja. Tämä tulee esiin esimerkissä 48:

Esim 48 Jalostetun haavan **tuotos peittoaa** muut puut metsityksissä. Haavan kasvatuksen **kannattavuus** perustuu sen **nopeuteen**. Haavikon ehtii päätehakata kolme kertaa kuusen kiertoajan sisällä. Maaseudun Tulevaisuus 1.10.01.

Esimerkissä 48 metsätalouden diskurssi sekoittuu tehokkuuden ja tuottavuuden diskurssiin. Jalostettu haapa on paras puulaji, koska se kasvaa ja siten tuottaa nopeimmin taloudellista

voittoa metsänomistajille ja metsäteollisuudelle. **Tuotos-, kannattavuus- ja nopeus-** ilmaisut ovat tyypillisiä tehokkuuden ja tuottavuuden diskurssille. Kilpailussakin käytettävä ilmaus **peittoaa** lisää vaikutelmaa siitä, että tehokkuus ja tuottavuus ovat tärkeitä. Jalostettu haapa esitetään tässä muiden puulajien voittajana. Tehokkuuden ja tuottavuuden diskurssissa käytetään muitakin kilpailuun, urheiluun ja kamppailuun liittyviä metaforisia ilmaisuja. Puhutaan esimerkiksi **kilpailukyvyistä** ja sanotaan, että haapa **hakkaa**, siis voittaa, muut puut kasvun nopeudessa.

Tehokkaan taloudellisen tuotannon lisäksi tehokkuuden ja tuottavuuden diskurssiin kuuluu ajatus kehityksestä. Tehokkaan tuotannon turvaamiseksi on jatkuvasti kehitettävä uusia menetelmiä ja välineitä, mikä tulee esiin Koneyrittäjän 6/01) jutusta, esimerkistä 49.

Esim. 49 Taimikonhoidossa **työn tuottavuus ei ole merkittävästi muuttunut** siten 1970-luvun, jolloin raivaussahat yleistyivät. Vaikka myös raivaussahoissa **on tapahtunut myönteistä kehitystä**, verrattuna puunkorjuun koneellistumiseen, **metsänhoitotöihin soveltuvan konekaluston kehitys on polkenut paikallaan**. Koneyrittäjä 6/01.

Teksti presupponoi, että taimikonhoitotöiden tuottavuuden tulisi kasvaa. **Työn tuottavuus ei ole merkittävästi muuttunut** sitten 1970-luvun -ilmaus antaa kuvan, että muutos olisi pitänyt jo tapahtua. Vielä voimakkaammin samaa asiaa ilmaisee negatiivissävytteinen **kehitys on polkenut paikoillaan** -sanonta. Raivaussahoissa **tapahtunut myönteinen kehitys** tarkoittaa mitä ilmeisimmin tehokkuuden lisääntymistä. Lisäksi esimerkissä on havaittavissa pientä sarkasmia: puunkorjuu on koneellistunut runsaasti, mutta metsiä hoidetaan edelleen periaatteessa samoilla välineillä kuin 1970-luvulla.

Tehokkuuden ja tuottavuuden diskurssi näkyy metsäalan viestimissä muun muassa lannoituksen ja koneellistumisen puolesta puhumisena. Lannoitus ja koneet takaavat mahdollisimman tehokkaan tuotannon ja siten taloudellisen voiton. Metsäalan viestimien mukaan metsät tarvitsevat lannoitusta ja koneiden käyttöä tulisi lisätä, koska koneet ovat tehok-

kaampia kuin ihmistyövoima. Metsälehdessä (1.10.01) jutun esimerkki 50 puhuu lannoittamisen ja Koneyrittäjän (6/01) jutun esimerkki 51 koneiden puolesta.

Esim 50 Kalin ja fosforin **puute vaivaa** erityisesti Lounais-Suomen paksuturpeisia suometsiä, jotka ovat olleet alun perin saraisia soita.

Esimerkkilause 50 presupponoi, että metsät tarvitsevat lannoitusta. Kali- ja fosforilannoitteet tarjoavat lääkkeen **puutteeseen** ja **vaivaan**. Tekstissä alkuperäistä, luonnollista suotyyppiä pidetään ikään kuin syyllisenä siihen, että metsää vaivaa nyt puutostila. Metsin talouskäyttöä pidetään jutussa niin itsestään selvänä, että mahdolliset vastakkaiset diskurssit unohdetaan. Vaihtoehtoinen diskurssi voisi esimerkiksi tuoda esiin, millaisia seurauksia suon muuttamisella metsätalouskäyttöön on ollut lajiston kannalta.

Esim. 51 Viime vuonna hyväksytyt Kansallisen metsäohjelman (KMO) eräänä tavoitteena on lisätä nuoren metsän hoidon määrää tasolle 250 000 ha/v, jotta tulevaisuuden hakkuumahdollisuudet eivät vaarantuisi. **Tavoitteen saavuttamista hankaloittavat kasvaneet taimikonhoitokustannukset ja työvoimapula. Ratkaisun tähän voi tarjota taimikonhoidon koneellistaminen**, jota koskeva tutkimus on käynnistetty Metsäntutkimuslaitoksessa.

Koneyrittäjän (6/01) jutussa esimerkissä 51 puhutaan koneellistamisen puolesta. Metsätalouden diskurssia tekstissä edustaa se, että tulevaisuuden hakkuumahdollisuuksien turvaamista pidetään tärkeänä. Tehokkuuden ja tuottavuuden diskurssia edustaa se, miten koneellistamista tarjotaan ratkaisuksi työvoimapulaan ja korkeisiin taimikonhoitokustannuksiin, jotka hankaloittavat tätä keskeistä metsätalouden diskurssin tavoitetta. Muita vaihtoehtoisia ratkaisuja ei edes spekuloida. Tekstissä pidetään itsestään selvänä, että työn tehokkuus on tärkeämpää kuin esimerkiksi ihmisten työllistäminen. Tavoitteena ei ole työntekijöiden määrän lisääminen, vaan mahdollisimman suuri hyöty mahdollisimman pienillä kustannuksilla. Huomionarvoista on, että aiemmin samassa Koneyrittäjän jutussa (ks. esimerkki 47) tuotiin esiin, että metsätöiden koneellistuminen on ollut syynä metsäalan työvoimapulaan. Jutussa ei kuitenkaan tuoda esiin tätä ristiriitaa, jolloin tehokkuuden ja talouden diskursseista tulee hegemonisia (ks. Suoninen 1993: 51). Tekstissä pidetään itsestään selvänä, että

työn tehokkuus on tärkeämpää kuin ihmisten työllistäminen tai työntekijöiden asema. Tavoitteeksi ei aseteta työntekijöiden määrän lisäämistä, vaan tavoiteltavaa on töiden tekeminen yhä enenevässä määrin koneella, jolloin työntekijöitä tarvitaan yhä vähemmän.

Teknologian ihannoiminen ja kehitys kuuluvat suomalaiseen identiteettiin (Kivikuru 2000: 29–31). Vahvimmin tämä ihannointi näkyy metsäalan viestimissä verrattuna valtakunnallisiin tai alueellisiin viestimiin. Tämä kertoo siitä, että metsäalan viestinten yleisöä yhdistää taloudellinen sitoutuminen metsään. Joukossa on paljon myös yrittäjiä, joille talouden diskurssi, metsätalouden diskurssi ja tehokkuuden ja tuottavuuden diskurssi ovat tuttuja.

5.2.3.5 Taloudellisuuden diskurssi metsäalan viestimissä

Taloudellisuuden diskurssi on talouden diskurssin osadiskurssi. Tämä diskurssi puhuu rahoista huolehtimisen ja säästäväisyyden puolesta. Investointien tulee olla kannattavia, eikä rahoja saa ”haaskata”. Näin ollen taloudellisuuden diskurssi liittyy läheisesti tehokkuuden ja tuottavuuden diskurssiin. Tällainen taloudellisuuden arvostaminen kuuluu suomalaiseen identiteettiin (Kivikuru 2000: 30), mutta korostuu viestintyypeistä eniten metsäalan viestimissä. Metsälehdessä (1.10.01) jutusta poimitusta esimerkissä 52 tulee, esiin taloudellisuuden diskurssin perusajatus: rahoilleen on saatava vastinetta ja siksi rahan käytössä on oltava tarkka.

Esimerkki 52 Lounais-Suomessa yksityiset metsänomistajat saavat terveyslannoitukseen valtion tukea 40–55 prosenttia lannoituskustannuksista. Fosforikalilannoituksella hehtaarikustannukset **nousevat** yhteensä noin 1300 markkaan, eli **metsänomistajan piikkiin jää** 600–700 markkaa.

Esimerkkitekstissä keskeisintä on ensinnäkin raha, se mitä lannoittaminen maksaa metsänomistajalle ja miten paljon siihen saadaan valtion tukea. Taloudellisuuden diskurssin avulla tuodaan esiin ajatus, että metsänomistajalta menee paljon tai oikeammin liikaa rahaa metsän kasvattamiseen. Kun sanotaan, että kustannukset **nousevat**, korostetaan, että kusan-

nukset ovat suuret. Samaa asiaa ilmaiseva **metsänomistajan piikkiin jää** -toteamus on negatiivissävytteinen. Sillä tuodaan esiin, että metsänomistaja joutuu maksamaan liikaa: valtion tulisi avustaa enemmän.

Taloudellisuuden diskurssin mukaan metsänkasvattamisen on oltava taloudellisesti kannattavaa metsänomistajalle. Huomionarvoista on, että ajatus on ristiriidassa metsäalan viestimissä hallitsevan talouden diskurssin kanssa, jonka mukaan kaiken pitäisi olla kannattavaa. Jos noudatettaisiin oikeaoppista talouden diskurssia, ei pitäisi hyväksyä sitä, että valtio joutuu tukemaan metsänomistajia. Metsäalan viestimissä valtion tukea pidetään kuitenkin itsestään selvänä, vaikka talouden diskurssiin kuuluvia kovia kaupallisia arvoja ei kritisoidakaan, vaan niitä käytetään itsekä. Talouden diskurssin hegemoniallisuutta vahvistaa tämän ristiriidan vaikeneminen (ks. Suoninen 1993: 51; Jokinen & Juhila 1993: 81). Metsäalan viestimissä tämä ristiriita on ratkaistu siten, että talouden diskurssiin sisällytetään taloudellisuuden diskurssin avulla ajatus, että metsänhoidon on oltava taloudellisesti kannattavaa metsänomistajille. Näin valtion tuen välttämättömyys tulee perusteltua diskurssien sekoittumisen eli intertekstuaalisuuden avulla (Jokinen ym. 1993: 28).

Koneyrittäjän jutussa (6/01) tulee esiin taloudellisuuden diskurssille keskeinen säästävyyssyys. Esimerkki 53 osoittaa, että jutussa pidetään hyvänä sitä, että mahdollisimman pienellä lisäinvestoinnilla saadaan mahdollisimman paljon hyötyä ja tehokkuutta.

Esim. 53: Koska puunkorjuun ja taimikonhoidon työhuiput osuvat osaksi eri vuodenaikoihin, voi hakkuukoneiden käyttäminen kesäaikaan taimikonhoitotöissä olla varteenotettava vaihtoehto. Tällöin kaluston **käyttöastetta on mahdollista nostaa pienellä lisäinvestoinnilla.**

Esimerkissä taloudellisuuden diskurssi sekoittuu tehokkuuden diskurssiin: koneille on hyvä saada mahdollisimman paljon käyttöä, jolloin tehokkuus maksimoidaan. **Pienellä lisäinvestoinnilla** -ilmaisu edustaa puhtaasti taloudellisuuden diskurssia. Se tuo esiin, ettei tehokkuuden maksimointi ole kallista, mikä toimii perusteluna koneiden käytön lisäämiselle.

5.2.3.6 Erikoisaladiskurssi metsäalan viestimissä

Erikoisaladiskurssi näkyy metsäalan viestimissä erikoiskielenä ja omaan alaan liittyvänä tiedottamisena. Erikoisaladiskurssi edellyttää etukäteistietoa alasta eli lähinnä sanaston ja ilmaisujen ymmärtämistä (Laurén 1993: 15–16). Erikoisaladiskurssi metsäalan viestimissä tarjoaa myös uutta alaan liittyvää tietoa, jota osayleisö ja erikoisalaviestimen yleisö kaipaavat (Perelman 1996: 23; Fiske 1992: 102–103).

Erikoissanasto on hyvin tyypillistä metsäalan viestimissä. Jutuissa käytetään sellaisia sanoja kuin **päätehakata, kuusen kiertoaika, vesasyntyinen, neulasanalyysi, metsien PK, suhteellinen taimikonhoitokustannus** ja **korkea maavara**. Sanaston tuntemisen lisäksi myös jotkut metsäalan viestimien ilmaisut edellyttävät usein etukäteistietoa, mikä on tyypillinen erikoisalaviestinnän piirre (Laurén 1993: 15–16). Tällaiset sanat ja ilmaukset puuttuvat valtakunnallisista ja alueellisista viestimistä, jotka pyrkivät mahdollisimman yleistajuiseen kielenkäyttöön (Bruun ym. 1986: 50; Fiske 1992: 98–101).

Uuden tiedon tarjoaminen erikoisalasta on tyypillinen erikoisalan diskurssin muoto (Fiske 1992: 102–103). Tämä piirre näkyi kaikista analyysissa mukana olleissa metsäalan viestinten jutuissa. Maaseudun Tulevaisuuden juttu valistaa jo otsikkotasolla, että haapa on tuottoisa puu, ja Metsälehdessä juttu tiedottaa uudesta lannoitusmenetelmästä. Koneyrittäjän jutussa taas kerrotaan, että puunkorjuutyössä käytettävät hakkuukoneet voivat soveltua taimikonhoitotöihin ja että taimikonhoitotöiden urakointi voi olla mahdollisuus uutta toimeentuloa etsivälle koneyrittäjälle.

5.2.3.7 Maalaisjärjen käytön diskurssi metsäalan viestimissä

Metsäalan viestinten erikoisaladiskurssiin kuuluu erikoiskielisten ilmaisujen ja uuden tiedon lisäksi myös se, että asiat ja niiden taustat selvitetään selkeästi ja konkreettisesti. Nimitän tätä erikoisaladiskurssin osadiskurssia maalaisjärjen käytön diskurssiksi. Maalaisjärjen

käytön diskurssia edustaa metsäalan viestimissä se, että asiat selvitetään konkreettisten, käytännönläheisten esimerkkien avulla. Tätä diskurssia edustaa myös se, että kun jutuissa käsitellään tutkimustietoa, niissä kerrotaan usein muita viestintyyppisiä seikkaperäisemmin, miten tutkimus on tehty. Lukija voi ikään kuin itse arvioida, pitävätkö tutkimuksen väittämät paikkansa. Asioiden konkreettista esittämistä edustaa myös havainnollistava grafiikka, jota käytetään metsäalan viestimissä runsaasti. Maalaisjärjen käytön diskurssi on tyypillinen nimenomaan metsäalan viestimille. Muissa viestimissä ei tätä diskurssia juurikaan käytetä, vaan asiat otetaan enemmänkin annettuina. Maalaisjärjen käytön diskurssi edustaakin erikoisalaviestintää, sillä se vaatii lukijaltaan etukäteistietoa, jotta hän voi ymmärtää ja arvioida tekstin väittämiä (Laurén 1993: 15–16). Maalaisjärjen käytön diskurssi tulee esiin esimerkissä 54, joka on otettu Maaseudun Tulevaisuuden (1.10.01) jutusta.

Esim. 54 Metsäntutkimuslaitoksen laskelmien mukaan haavikosta irtoaa kantorahatuloa 400 markkaa hehtaaria kohti. Vastaavan rauduskoivun tuotos jää 310 markkaan ja kuusikon 250 markkaan. Laskelmissa kolmen haapasukupolven kiertoaikana on käytetty yhteensä 65 vuotta ja korkokantana 3 prosenttia. Maaseudun Tulevaisuus.

Esimerkissä 54 uusi asia eli haavan tuottavuus on kerrotaan vertaamalla sitä metsänkasvatustajalle tutumpien puiden tuottavuuteen. Tuottavuutta selvitetään konkreettisesti puhumalla tietyistä summista. Varsinaista maalaisjärjen käytön diskurssia edustaa esimerkin viimeinen lause, jossa selitetään perusteet, miten laskutuloksiin on päästy. Näin lukija voi itse arvioida, onko laskelmat tehty oikein ja onko haapa todellakin tuottavampi kuin koivu ja kuusi.

Maalaisjärjen käytön diskurssiin kuuluu myös se, että paikoin teksteissä suhtaudutaan kriittisesti teoreetikoihin ja teorioihin. Maalaisjärjen käytön diskurssin mukaan metsänomistajan on tärkeä käyttää omaa järkeään. Tämä tulee selkeästi esiin Metsälehdestä (1.10.01) otetusta esimerkissä 56:

Esim. 56 (...) maanomistajat ovat ylipäättään selvästi aiempaa kriittisempiä **eivätkä usko sokeasti metsäammattilaisten esityksiin** siitä, mihin markkoja kannattaa investoida.

Eivät usko sokeasti -ilmaisu tuo esiin vähättelyä metsäammattilaisten esityksiä kohtaan. Vähättelevä sävy antaa ymmärtää, että maanomistajien kriittisyys on hyvä asia. Samalla diskurssi erottaa meidät maanomistajat, maalaiset ja laajemmin metsäalan viestimen yleisön, muista, eli metsäalan ammattilaisista, jotka luottavat teorioihinsa. Erottelu luo yhteenkuuluvuutta (Bauman 1997: 70). Maalaisjärjen käytön diskurssi liittää metsäalan viestimen yleisön myös maalaisuuteen, joka on perinteisesti suomalainen arvo (Moring 2000a: 92). Metsäalan viestimen yleisö lienee suurelta osin maalaistaustaista, ja siksi maalaisuus näkyy metsäalan viestinteenkin arvomaailmassa. Esimerkin loppuun sekoittuu taloudellisuuden diskurssia. Kriittinen pitää olla nimenomaan sen suhteen, mihin rahojaan investoi.

5.2.3.8 Suomalaisuuden diskurssi metsäalan viestimissä

Metsäalan viestimissä esiintyvä suomalaisuuden diskurssi on melko pieni kokonaisuus. Sillä tuodaan esiin se, että kotimainen puu ja kotimaiset tuotteet ovat laadultaan parempia kuin muunmaalaiset. Samalla tullaan kehuneeksi suomalaista osaamista ja tekemistä. Tämä näkyy Maaseudun Tulevaisuuden (1.10.01) jutusta poimituista esimerkeistä 57 ja 58.

Esim. 57 Metsäliitto haluaa nostaa kotimaisen haavan osuutta, sillä tuontipuun laadussa on ongelmia.

Tuomalla esiin, että Metsäliitto haluaa nostaa kotimaisen haavan osuutta, koska tuontipuu ei ole niin laadukasta, keuhataan suomalaista puuta paremmaksi kuin ulkomaista puuta. Samalla jutussa määritellään meitä, jotka osaamme kasvattaa puun paremmin kuin muut, ja luodaan näin yhteenkuuluvuutta (Bauman 1997: 70). Myöhemmin samassa jutussa, esimerkissä 58, tuontipuuhun suhtaudutaan vieläkin vähättelevämmin:

Esim. 58 Tehtaiden laaneille **kertyy järeitä, mutta lahoja puita**, jotka eivät kelpaa prosessiin.

Kertyy-ilmauksella sanotaan, että heikkolaatuisia ulkomaisia puita on paljon. **Järeitä mutta lahoja** -ilmaus toimii samalla tavalla kuin moni kakku päältä kaunis, vaan on silkkoa

sisältä -sanonta. Puut kyllä näyttävät järeiltä, mutta ovat lahoja ja siksi huonoja. Tällainen vähättelevä suhtautuminen ulkomaisiin puihin korostaa jutussa suomalaisten puiden ja samalla suomalaisten eli meidän paremmuutta verrattuna muihin. Metsäalan viestimissä ei kuitenkaan kehuta tai muuten käsitellä suomalaisia ihmisiä suoraan, vaan suomalaisuutta ilmennetään samalla tavalla kuin valtakunnallisissa viestimissä valtion ja talouden tapahtumina, ei ihmisinä (Moring 2000b: 166).

6. YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT

Tässä luvussa laadin yhteenvedon tutkielmani keskeisistä tuloksista ja teen niiden pohjalta päätelmät. Lopuksi pohdin tutkielmani onnistumista ja mahdollisia tapoja soveltaa sen tuloksia.

6.1 Yhteenveto tutkielman tuloksista ja johtopäätökset

Tutkielmani tavoitteena oli vertailla valtakunnallisten, alueellisten ja metsäalan viestinten journalistisia käytäntöjä ja puhetapoja. Tutkielmani alkuoletuksena oli, että näiden viestintyyppien journalistiset käytännöt ja puhetavat eroavat toisistaan ja että niitä määrittävät viestintyyppien yleisön mukainen konteksti (Karvonen 1999: 53; Fairclough 1997: 57). Rajoitin työni nimenomaan tähän yleisön mukaiseen kontekstiin enkä puuttunut erityisemmin esimerkiksi eri viestintyyppien taloudellisiin resursseihin tai muihin mitä moninaisimpiin syihin, jotka varmasti myös vaikuttavat viestintyyppien journalistisiin käytäntöihin ja puhetapoihin (Fairclough 1997: 60–62, 68). Tutkimusaineistoni koostui eri viestimissä loka-kuussa 2001 julkaistuista Metsäntutkimuslaitosta koskevista journalistisista teksteistä ja Metlan samana ajankohtana julkaisemista tiedotteista. Viestintyyppien journalistisista käytännöistä huomioin aihevalinnat ja lähteiden käytön, joita tarkastelin sisällön erittelyn avulla. Viestintyyppien puhetapoja tarkastelin tekstin tasolla diskurssianalyysiin kuuluvan variaatioanalyysin keinoin.

Viestimien juttujen aiheet luokittelin sisällön erittelyn avulla tieteellisiksi ja yleisiksi aiheiksi. Tieteelliset aiheet luokittelin edelleen Metlan tutkimusaihepiirien mukaan ja yleiset aiheet luokittelin kvalitatiivisesti aineiston sisällön perusteella. Viestintyyppien käyttämistä lähteistä erittelin Bruunin ym. (1986: 181) lähdeluokittelua soveltaen Metlan tiedotteet, Suomen tietotoimiston ja viestimen oman aiheen, joka tarkoittaa tässä, että lähde on joku muu kuin Metlan tiedote tai STT.

Tarkastelin viestintyyppien puhetapoja analysoimalla Metlan tiedotteista metsäluonnon monimuotoisuus -tutkimusohjelman loppuraportista kertovan *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* -tiedotteen (16.10.01) ja siitä eri viestintyyppiin läpimenneet jutut. Lisäksi analysoin kullekin viestintyyppille ominaisia juttuja aineiston kylläntymisperiaatteella.

Tutkielmani osoittaa, että valtakunnallisten viestintien aihevalikoima on muita viestintyyppiä huomattavasti suppeampi. Itse asiassa kaksi kolmasosaa valtakunnallisten viestintien jutuista oli peräisin kahdesta eri Metlan tieteellisaiheisesta tiedotteesta. Muita aiheita ja erityisesti yleisaiheisia juttuja valtakunnallisissa viestimissä ilmestyi vain vähän. Valtakunnallisten viestintien uutiskriteerit tuntuvatkin olevan varsin yhteneväiset (Bruun ym. 1986: 49–50; Fiske 1992: 98–99). Perelmanin yleisöjakoa mukaillen valtakunnalliset viestimet edustavat universaaliyleisöä ja tavoittelevat muita viestintyyppiä huomattavasti suurempaa yleisöä, ja mitä suuremmasta yleisöstä on kyse, sitä vähemmän sillä on yhteisiä kiinnostuksen kohteita eli tässä tapauksessa aiheita (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 26, 31). Aiheiden vähyys ja vain muutamien aiheiden massasuosio viittaavat myös journalismin tutkimuksessa tunnettuun päiväjärjestysteoriaan (=agenda setting), jonka mukaan media toistaa samoja puheenaiheita vaikuttaen näin ihmisten ajattelutapaan ja arvoihin (ks. Perko 1998: 14).

Valtakunnallisten viestintien ylivoimaiset aihe suosikit olivat metsäteollisuus ja sen tuotteet ja metsäluonnon monimuotoisuus, joista molemmista Metla julkaisi tutkimusajankohtana tiedotteet. Mielenkiintoista on, että aiheet ovat toisilleen vastakkaiset: metsäteollisuus ja sen tuotteet aihe edustaa talouden arvoja ja metsäluonnon monimuotoisuudessa lähtökohdat ovat luonnonsuojelulliset. Väliwerrosen (1996: 28–29) mukaan tällainen kaksijakoinen suhtautuminen metsään on suomalaisessa kulttuurissa ja yhteiskunnassa tyypillistä. Metsiin suhtaudutaan toisaalta talouden näkökulmasta ja toisaalta kansallisromantiikkaakin edustavasta metsiä suojelevammasta näkökulmasta.

Valtakunnalliset viestimet käyttivät lähteenään pääasiassa Metlan tiedotteita. Ainoastaan sähköiset viestimet turvautuivat Suomen tietotoimistoon. Viestimen omia aiheita valtakunnallisissa viestimissä julkaistiin vain vähän. Valtakunnalliset viestimet tuntuvat suosivan muita viestintyyppettä enemmän Metlan kaltaisten virallisten lähteiden tiedotteita lähteenään (Fairclough 1997: 58, 69; Möra 1996: 107–109).

Alueellisissa viestimissä julkaistiin useammista aiheista juttuja kuin valtakunnallisissa viestimissä, mikä kertoo, että pienten yleisöjen viestiminä alueelliset viestimet tarjoavat enemmän yksilöllisyyttä ja uutta tietoa (Fiske 1992: 102). Alueelliset viestimet julkaisivat suurin piirtein yhtä paljon juttuja tieteellisistä aiheista ja ei tieteellisistä aiheista, kuitenkin tieteellisiä aiheita oli hiukan enemmän.

Suosituimpia aiheita alueellisissa viestimissä oli kolme. Suosituin aihe oli valtakunnallisten viestinten tapaan tieteellinen aihe metsäteollisuus ja sen tuotteet ja kolmanneksi suosituin tieteellinen aihe metsäluonnon monimuotoisuus, mutta eniten alueelliset viestimet erottuivat muista viestimistä toiseksi suosituimmalla aiheellaan Metlan organisaatio, joka oli yleinen aihe. Metlan organisaatio profiloitui alueellisten viestinten omaksi aiheeksi, sillä sen lisäksi, että aihe oli alueellisten viestinten keskuudessa yleinen, muut viestintyyppit eivät olleet kiinnostuneita siitä. Alueellisten viestimien lisäksi Metlan organisaatio oli aiheena vain yhdessä metsäalan viestimen ja yhdessä valtakunnallisen viestimen jutussa. Metlan organisaatio -aiheen tekee erityiseksi myös se, että se on paikallinen aihe. Alueelliset viestimet olivat kiinnostuneita ilmestymisalueellaan ja sen läheisyydessä sijaitsevista Metlan hallinnoimista metsistä, retkeilyreiteistä ja -hankkeista sekä luonnonsuojelualueista. Aiemman tutkimuksen perusteella alueellisten viestimien tyypillisiä aiheita ovat tämänkaltaiset alueelliseen kehitykseen ja paikallisiin toimijoihin liittyvät aiheet (Hujanen 2000: 196–203). Kiinnostus Metlan metsiin viittaa myös siihen, että niillä maisemallista ja kulttuurihistoriallista painoarvoa alueellisten viestinten ja niiden yleisön keskuudessa (Hujanen 2000: 118).

Lähdekäytännöiltään alueelliset viestimet erosivat valtakunnallisista viestimistä selkeästi kahdella tapaa: ne käyttivät valtakunnallisia viestimiä enemmän omia aiheita ja Metlan tiedotteiden aiheisiin ne tarttuivat pääsääntöisesti vasta STT:n uutissähkeen kautta, kun valtakunnalliset viestimet käyttivät usein suoraan tiedotetta. Alueellisen viestimen tyypilliset juttutyypit olivatkin tieteellinen aihe, jonka lähteenä oli käytetty STT:tä ja yleinen oma aihe. Koko valtakuntaa koskeva uutiset, kuten Metlan metsäteollisuus ja sen tuotteet ja metsäluonnon monimuotoisuus -aiheiset tiedotteet, hoidettiin STT:n kautta. Metlan organisaatiota koskevat jutut ja pääosa muistakin yleisaiheisista jutuista taas olivat viestinten omia aiheita, mikä kertoo pienelle yleisölle suunnatun viestimen halusta pyrkiä yksilöllisyyteen (Fiske 1992: 102).

Vaikka alueelliset viestimet käyttivät paljon viestimen omia aiheita, oli tiedote hieman yleisempi lähde kuin oma aihe, aivan kuten valtakunnallisissakin viestimissä. Esimerkiksi masalevikkiaiheet metsäteollisuus ja sen tuotteet ja metsäluonnon monimuotoisuus menivät alueellisiin viestimiin Metlan tiedotteen ja STT:n kautta. Alueellisten viestinten lähdekäytäntö osoittautuikin samanlaiseksi kuin Hujasen (2000: 80) ja Rinteen (1991: 26) tutkimuksissa. Valtakunnalliset aiheet eli tässä tapauksessa Metlan tiedotteet alueelliset viestimet hoitivat STT:n kautta ja paikalliset aiheet toimituksen omilla resursseilla. Alueelliset viestimet ovat pääsääntöisesti valtakunnallisia viestimiä pienempiä, joten niille ei lähetetä yhtä paljon tiedotteita kuin valtakunnallisiin viestimiin ja toisaalta alueellisten viestinten toimittaja- ja muut resurssit ovat usein valtakunnallisia viestimiä pienempiä. Nämä saattavat olla syynä siihen, että valtakunnallisessa uutisoinnissa, jota Metlan tiedotteet edustivat, nojataan STT:hen ja tiedotteisiin.

Metsäalan viestimet olivat aihevalinnoiltaan ja lähdekäytännöiltään selkeästi erikoisalaviestimiä. Ne pyrkivät tarjoamaan muita viestintyyppettä enemmän yleisölleen uutta tietoa ja kokemuksia (Fiske 1992: 102–103). Näin metsäalan viestimet tekivät tarjoamalla lukijoilleen muita viestintyyppettä laajemman aihevalikoiman, kirjoittamalla pääasiassa tieteellistä aiheista ja tarttumalla aiheisiinsa yleensä itse – ei tiedotteiden tai STT:n kautta.

Metsäalan viestimet olivat pääasiassa kiinnostuneita tieteellisistä aiheista, mikä kertoo että niiden yleisöä ensisijaisesti yhdistävä tekijä on yhteinen tietopohja (Perelman 1996: 23; Laurén 1993: 12–13). Erityisiä aiheuosikkejä ei ollut, vaan metsäalan viestinten aihevalikoima oli laaja: kustakin aiheesta julkaistiin muutamia juttuja. Hiukan muita aiheita enemmän metsäalan viestimet julkaisivat juttuja metsän kasvatusta ja metsätilastot-aiheista, mutta missään nimessä ei voida puhua samanlaisista massalevikkiaiheista, jollaisia metsäteollisuus ja sen tuotteet ja metsäluonnon monimuotoisuus olivat valtakunnallisissa ja alueellisissa viestimissä.

Metsäalan viestinten tyypillinen lähdekäytäntö oli oman aiheen kehittäminen. Silti myös Metlan tiedotteet luetaan metsäalan viestinten toimituksissa tarkkaan. Itse asiassa kaikki Metlan tiedotteet menivät läpi vähintään yhteen metsäalan viestimeen. Metlan tiedotteetkin ovat siis metsäalan viestimille tyypillinen lähde.

Valtakunnallisten viestinten puhetapoja tarkasteltaessa kävi ilmi, että kaksi puhetapaa nousi valtakunnallisissa viestimissä ylitse muiden. Kaiken kaikkiaan valtakunnallisissa viestimissä oli vähemmän puhetapoja kuin esimerkiksi metsäalan viestimissä. Puhetapojen vähäinen määrä onkin tyypillistä koko kansaa yleisöksi tavoittelevalle viestintyyppille (Fiske 1992: 99–102). Valtakunnallisten viestinten päädiskurssi Metlaa koskevissa jutuissa oli talouden diskurssi ja erityisesti sen osadiskurssi metsäteollisuuden diskurssi. Toinen hallitseva diskurssi valtakunnallisissa viestimissä oli talouden diskurssille vastakkainen luonnonsuojelun diskurssi. Talouden diskurssi ja luonnonsuojelun diskurssit edustavat suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan tyypillistä tapaa suhtautua metsään toisaalta talouden näkökulmasta ja toisaalta kansallisromantiikkaa edustavasta metsiä suojelevasta näkökulmasta (Väliverronen 1996: 28–29). Tällainen yhden puhetavan esittäminen hallitsevana totuutena yhdessä ja toisen puhetavan esittäminen hallitsevana toisessa jutussa on myös journalismille tyypillinen käytäntö (Väliverronen 1996: 208). Perelmanin teoriaa soveltaen viestimet pitäytyvät niissä asioissa, joista sen yleisö on samaa mieltä (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 26, 31). Näin ollen valtakunnallisten viestinten yleisö – siis suomalaiset – ovat tämän tutkielman valossa omaksuneet Metlaa koskevassa uutisoinnissaan toisilleen vastakkaiset

talouden diskurssin ja luonnonsuojelun diskurssin, joita toistetaan valtakunnallisten viestinten jutuissa.

Suomalaisuuteen valtakunnalliset viestimet tuntuvat viittaavan hyvin harvoin, ainakin Metlaa koskevissa jutuissaan. Moringin (2000b: 166) mukaan valtakunnallisessa journalismissa kotimaa ja suomalaisuus esitetään yleensä valtion, talouden ja politiikan tapahtumina eikä suomalaista ihmistä juurikaan määritellä. Näin oli myös valtakunnallisten viestinten Metlaa koskevissa jutuissa. Suomalaisiin ihmisiin viitattiin vain yhdessä jutussa.

Tiedotteen diskurssin muuttumista tarkasteltaessa kävi ilmi, että valtakunnalliset viestimet omaksuivat Metlan tiedotteesta STT:lle läpimenneen diskurssin tyypillisesti sellaisenaan. Helsingin Sanomien lehtijuttua ja Internet-sivuillaan julkaisemaa juttua lukuun ottamatta kaikki valtakunnalliset viestimet toistivat saman STT:n diskurssin tai Metlan tiedotteen diskurssin, jota käytettiin parissa jutussa. Se, että lähes kaikissa valtakunnallisissa viestimissä käytettiin samaa diskurssia, tukee käsitystä, jonka mukaan mahdollisimman suurta yleisöä tavoitellessa puhetapoja on vähän (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 26, 31; Fiske 1992: 99–102). Toisaalta STT:n diskurssin omaksuminen suoraan, ilman toimituksen omaa käsittelyä, yllättää, jos otetaan huomioon, että valtakunnallisten viestimien taloudelliset resurssit riittäisivät muuhunkin kuin tiedotteen tai STT:n uutisen kopioimiseen (ks. Fairclough 1997: 60–62, 68).

Alueellisten viestinten päädiskurssiksi nousi valtakunnallisten viestinten tapaan talouden diskurssi. Alueellisissa viestimissä talouden diskurssin hallitseva osadiskurssi ei kuitenkaan ollut sama kuin valtakunnallisissa viestimissä, vaan alueellisissa viestimissä pääosaan nousi matkailun edistämisen osadiskurssi. Tällainen yhden diskurssin hallitsevuus osoittaa, että alueellisten viestinten yleisö on laajasti yksimielinen talouden arvojen tärkeydestä ja erityisesti matkailun edistämisestä (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 26, 31). Sen lisäksi, että talouden diskurssi oli hallitseva sekä valtakunnallisissa että alueellisissa viestimissä, alueelliset viestimet muistuttivat valtakunnallisia viestimiä myös siinä, ettei niillä ollut sen enem-

pää puhetapoja kuin valtakunnallisilla viestimillä. Tämä antaa viitteitä median nykykehityksestä, jossa eri viestimet ovat sisällöiltään ja puhetavoiltaan hyvin samanlaisia keskenään (Perko 1998: 17–22). Se, että talouden diskurssi on hallitseva kaikissa viestintyyeissä, kertoo, että eri viestimet toistavat talouden arvoja päiväjärjestysteorian (=agenda setting) mukaisesti vaikuttaen näin ihmisten ajattelutapaan ja arvoihin.

Alueelliset viestimet eroavat valtakunnallisista viestimistä ennen kaikkea siinä, että niissä talouden diskurssin hallitsevan osadiskurssin tarkoitus on hyödyttää oman alueen taloutta. Tämä havainto tukee aiempaa tutkimusta, jonka mukaan alueelliset viestimet ajavat teksteissään oman alueensa etua (Hujanen 1998: 80–84, 91–92). Tämän tutkielman valossa oman edun ajaminen tarkoittaa alueellisissa viestimissä ennen kaikkea oman alueen talouden kehittämistä.

Talouden diskurssille vaihtoehtoinen luonnonsuojelun diskurssi sekoittuu alueellisissa viestimissä usein paikallisuuden diskurssiin. Näin luontoa arvostetaan ennen kaikkea silloin, kun halutaan korostaa oman alueen erityisyyttä (Hujanen 2000: 118). Tätä halutaan korostaa alueellisissa viestimissä erityisesti silloin, jos luontoa voidaan hyödyntää matkailun edistämisen näkökulmasta. Luonnonsuojelun diskurssia enemmän paikallisuudesta puhutaan kuitenkin paikallisten instituutioiden, kuten kunnan tai luonnonsuojelualueen, kautta. Myös Hujasen (1998: 93–94) mukaan alueellisuus esitetään tyypillisesti instituutioiden kautta.

Pienten yleisöjen viestimille on tyypillistä, että ne puhuttelevat lukijaansa henkilökohtaisesti (Fiske 1992: 102). Tämä näkyy alueellisissa viestimissä niin, että ne vaativat yleisöltään etukäteistietoa. Osaa jutuista ei välttämättä ymmärrä aivan heti, jos ei ole seurannut aihetta aikaisemmin.

Tiedotteen diskurssin muuttumista tarkasteltaessa kävi ilmi, että alueelliset viestimet toistivat jutuissaan STT:n uutisen ja samalla sen diskurssit sellaisinaan. Yksi viestin toisti Met-

lan tiedotteen sellaisenaan. Kun otetaan huomioon, että Metlan tiedotteet menivät alueellisiin viestimiin tyypillisesti STT:n kautta, voidaan STT:n uutisen julkaisemista sellaisenaan pitää alueellisille viestimille tyypillisenä mediarutiinina, joka vaikuttaa keskeisesti journalismin sisältöön (Mörä 1996: 106). Koko maata koskevissa valtakunnallisissa jutuissa, jollaista *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* -tiedote edustaa, alueelliset viestimet turvautuvat aiemmankin tutkimuksen mukaan tyypillisesti STT:hen (Rinne 1991: 26; Hujanen 2000: 80).

Metsäalan viestimissä hallitsevaksi diskurssiksi nousi kiistatta talouden diskurssi ja sen osadiskurssi metsätalouden diskurssi. Näin vahva yhden diskurssin ja sen osadiskurssin korostuminen kertoo viestimen yleisön intresseistä (Jokinen & Juhila 1993: 96–105). Metsäalan viestinten yleisön intressit ovat vahvasti metsätaloudessa, jonka arvoista yleisö on yksimielinen (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 32; Perelman 1996: 24). Metsäalan viestimen tekstit onkin suunnattu ennen kaikkea jollain tapaa metsään taloudellisesti sitoutuneille, kuten metsänomistajille ja metsäalan yrittäjille. Tämä selittää talouden diskurssin hallitsevuutta.

Metsäala liittyy vahvasti maalaisuuteen, jota pidetään suomalaisena arvoperustana (Moring 2000a: 92). Tässä mielessä metsäala edustaa muutenkin suomalaisia arvoja. Ehkä juuri maalaisuudella selittyvät metsäalan viestimissä esiintyvät tehokkuuden ja tuottavuuden sekä taloudellisuuden diskurssit, joihin liittyvät sellaiset perinteiset suomalaiset arvot kuin teknologian ja kehityksen ihannoiminen ja taloudellisuus. Vaikka kyse on perinteisistä suomalaisista arvoista (Kivikuru 2000: 24–31), ne näkyivät viestintyypeistä eniten metsäalan viestimissä.

Erikoisalaviestintää metsäalan viestimissä edustavat erikoisalan diskurssi ja sen osadiskurssi maalaisjärjen käytön diskurssi, sillä ne molemmat vaativat yleisöltään etukäteistietoa (Laurén 1993: 15–16). Lisäksi maalaisjärjen käytön diskurssilla ja suomalaisuuden diskurs-

silla erotetaan metsäalan viestimissä meidät muista ja luodaan näin yhteistä identiteettiä viestimen yleisölle (Bauman 1997: 70).

Metsäalan viestimet erosivat tiedotteen diskurssia tarkasteltaessa selkeästi muista viestintyypeistä. Ne eivät omaksuneet muiden viestintyyppien tavoin lähteen diskurssia, vaan muokkaisivat Metlan tiedotteen diskurssista poikkeavan oman diskurssin, eli diskurssi muuttui viestintäprosessissa (Fairclough 1997: 69, 80, 88–89). Itse asiassa metsäalan viestimet eivät omaksuneet mitään Metlan *Lahopuulla suuri merkitys metsien lajistolle* – tiedotteen diskursseista, vaan muuttivat siinä vähäisenä esiintyneen luonnonsuojelun diskurssin aivan vastakkaiseksi talouden diskurssiksi, mikä korosti talouden diskurssin asemaa metsäalan viestimissä entisestään.

Tutkielmani alkuoletus, jonka mukaan valtakunnallisten-, alueellisten- ja metsäalan viestinten journalistiset käytännöt ja puhetavat eroavat toisistaan kunkin viestintyyppin yleisön mukaisen kontekstin mukaan, piti paikkansa (ks. Fairclough 1997: 57; Karvonen 1999: 53). Varsinkin viestintyyppien aihe- ja lähdekäytännöissä oli selkeitä eroja. Kunkin viestintyyppin yleisin diskurssi oli sama talouden diskurssi, mikä kertoo, että eri viestimet muistuttavat sisällöltään ja puhetavoiltaan toisiaan ja kaikki viestimet toistavat talouden diskurssia vahvistaen näin talouden diskurssin arvoja ihmisten mielissä (Perko 1998: 14, 17–22). Silti talouden diskurssin sisältä oli löydettävissä kullekin viestintyyppille ominaisia talouden diskurssin osadiskursseja, mikä kertoo viestintyyppien puhetapojen eroista. Lisäksi osayleisöä edustavien alueellisten viestinten ja metsäalan viestinten teksteistä oli löydettävissä alueellisuutta ja metsäalan erikoisalaa edustavia diskursseja, jotka puuttuivat valtakunnallisista viestimistä. Valtakunnallisissa viestimissä puolestaan viitattiin suomalaisuuteen hyvin vähän.

Tätä tutkielmaa vasten voidaan sanoa, että erilaiset viestintyyppit tuovat esiin erilaisia näkemyksiä todellisuudesta. Vaikka samakin ihminen voi lukea valtakunnallisia, alueellisia ja

metsäalan viestimiä, kullakin viestintyyppillä on sille tyypillisiä tapoja muokata kieltä potentiaalisen yleisönsä mukaiseksi (Karvonen 1999: 51–53).

6.2 Pohdinta

Tämä tutkielma vertaili monipuolisesti valtakunnallisen, alueellisen ja erikoisalan journalistin kielenkäyttöä, joita yleensä tutkitaan erikseen. Työni osoitti, että vaikka viestimien puhetavat ja journalistiset käytännöt muistuttavat toisiaan, on niissä myös eroja sen mukaan, millaiselle yleisölle viestintyyppien sisältö on suunnattu.

Käytännössä tutkielmastani voivat hyötyä eri viestintyyppien yleisöt ja toimitukset sekä Metsäntutkimuslaitoksen ja muiden metsäalan organisaatioiden tiedotustoiminta. Yleisölle tutkielma tarjoaa tietoa eri viestintyyppien puhetavoista ja journalistisista käytännöistä. Tätä taustaa vasten ihminen voi suhtautua kriittisesti viestimien teksteihin ja pohtia millaisena yleisönä häntä kulloinkin puhutellaan. Eri viestintyyppien toimituksien taas on mahdollista pohtia, kuinka yksipuolisia tai monipuolisia sen edustaman viestimen aihevalinnat, lähdekäytännöt ja puhetavat ovat ja olisiko niitä syytä muuttaa tai kehittää. Metsäntutkimuslaitokselle ja mahdollisesti muille metsäalan organisaatioille voi olla hyötyä tietää, millaisista aiheista ja millaisilla puhetavoilla erilaisia viestintyyppettä kannattaa lähestyä ja millaiset aiheet ja puhetavat kiinnostavat kaikkia viestintyyppettä.

Sisällön erittely sopi hyvin aiheiden ja lähteiden luokitteluun. Samoin diskurssianalyysiin kuuluva variaatioanalyysi tarjosi keinot eri viestintyyppien puhetapojen nimeämiseen. Kontekstualismi oli hyvä teoreettinen näkökulma, koska se selittää, miten viestimien puhetavat vaihtelevat sen mukaan, millaiselle yleisölle viestintä on suunnattu (Karvonen 1999: 51–53). Työn viitekehysten rakentaminen edellytti perehtymistä erinäisiin mediatutkimuksen alaan kuuluviin tutkimuksiin ja teorioihin. Näiden tutkimusmenetelmien ja teoreettisen viitekehysten avulla työstä tuli mahdollisimman monipuolinen. Se ei eritellyt pelkästään

eri viestintätyyppien aiheita ja lähteitä, vaan paneutui myös niiden puhetapoihin. Toisaalta työn tavoitteet olivat laajat, jolloin työn eri osa-alueisiin oli mahdollista paneutua vain melko pinnallisesti. Journalistisiin käytäntöihin ja puhetapoihin sekä mediatutkimuksen teorioihin olisi voinut paneutua syvällisemminkin, mutta tässä työssä se on tehty niin laajasti kuin pro gradu -tutkielman puitteissa on mahdollista.

Tutkielman tulosten yleistettävyyteen vaikuttaa se, että tutkimusaineisto koostui ainoastaan Metlaa koskevista journalistisista teksteistä. Tällä tavoin ei saada kattavaa kuvaa eri viestintyyppien aiheista, lähteistä ja puhetavoista. Metlaa koskevat tekstit tarjosivat kuitenkin oivallisen aineiston juuri valtakunnallisten, alueellisten ja metsäalan viestintien vertailuun, sillä Metla on tyypillinen lähde kaikille näille viestintyypeille. Valtakunnallisille viestimille Metla tarjoaa valtion tutkimuslaitoksena yleisesti merkittävää ja kiinnostavaa tietoa (Bruun ym. 1986: 58–59). Metlan alueelliset toimintayksiköt puolestaan toimivat tyypillisinä lähteinä alueellisille viestimille, joiden jutuista suurin osa koskee niiden ilmestymisaletta ja sen instituutioita (Hujanen 1988: 82; 2000: 78–80). Metsäalan viestimille niiden erikoisalasta tietoa tarjoava Metla on niin ikään tyypillinen lähde (ks. Fiske 1992: 102–103). Lisäksi Metla on valtion tutkimuslaitoksena virallinen lähde, jollaisiin kaikki viestimet tyypillisesti nojaavat juttunsa (Miettinen 1988: 82; Mörä 1996: 107–109; Fairclough 1997: 58, 69).

Viestimien ja eri viestintyyppien journalistisista käytännöissä ja puhetavoissa on vielä paljon tutkittavaa. Valtakunnallisten-, alueellisten- ja metsäalan viestintien journalististen käytäntöjen ja puhetapojen tutkimista voisi laajentaa helposti esimerkiksi tutkimalla eri viestintyyppien tekstejä tietynä päivänä. Tällöin tekstin aiheisiin, lähteisiin ja puhetapoihin ei vaikuttaisi Metla tai mikään muu sen kaltainen yksittäinen tekijä. Mielenkiintoista olisi myös keskittyä sellaisiin teksteihin, joissa olisi erityisiä alueellisuuteen, metsäalan erikoisalaan tai suomalaisuuteen liittyviä ilmauksia. Alueellisuutta ja kansallista identiteettiä on tähän tapaan jo tutkittukin, mutta metsäalan viestintien kaltaisten erikoisalaviestintien yleisön identiteetin tutkimus on jäänyt vähemmälle.

LÄHTEET

- Alanko, Kaarina (1989). Tue toimintaa ja luo haluttua profiilia. Teoksessa: *Yhteisö viestii. Tiedottamisen, suhdetoiminnan, markkinoinnin ja muun viestinnän ajatuksia nykykäyttöön*, 111–121. Toim. Pertti Leppänen, Raili Manninen & Pirjo Toivonen. Porvoo-Helsinki-Juva: WSOY.
- Bauman, Zygmunt (1997). *Sosiologinen ajattelu. (Thinking Sociologically, kääntänyt Jyrki Vainonen)*. Tampere: Vastapaino.
- Barthes, Roland (1973). *Mythologies. (Mythologies, kääntänyt Annette Lavers)*. Lontoo: Paladin Books.
- Beaugrande, Robert de (1989). Special Purpose Language as a Complex System. The Case of Linguistics. Teoksessa: *Special Language. From Humans Thinking to Thinking Machines*, 3–29. Toim. Christer Laurén & Marianne Nordman. Bristol: Multilingual Matters Ltd.
- Bruun, Mikko, Ilkka Koskimies & Ilkka Tervonen (1986). *Uutisoppikirja*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Connel, Ian & Adam Miles (1985): Text, Discourse and Mass Communication. Teoksessa: *Discourse and Communication. New Approaches to the Analysis of Mass Media Discourse and Communication*, 26-43. Toim. Teun A. van Dijk. Berlin, New York: Walter de Gruyter.
- Dijk, Teun A. van (1985). Structures of News in the Press. Teoksessa: *Discourse and Communication. New Approaches to the Analysis of Mass Media Discourse and*

Communication, 69-105. Toim. Teun A. van Dijk. Berlin, New York: Walter de Gruyter.

Fairclough, Norman (1997). *Miten media puhuu*. (Media Discourse, kääntänyt Virpi Blom & Kaarina Hazard). Tampere: Vastapaino.

Fiske, John (1992). *Merkkien kieli. Johdatus viestinnän tutkimiseen*. Tampere: Vastapaino.

Foucault, Michel (1972). *The Archaeology of Knowledge*. (L'Archéologie du Savoir, kääntänyt A. M. Sheridan-Smith) London: Tavistock.

Fowler, Roger (1986). *Linguistic Criticism*. Oxford: Oxford University Press.

Gerbert, Manfred (1989). The Production and Comprehension of Scientific Texts. Teoksessa: *Special Language. From Humans Thinking to Thinking Machines*, 309–315. Toim. Christer Laurén & Marianne Nordman. Bristol: Multilingual Matters Ltd.

Hellspong, Lennart & Per Ledin (1997). *Vägar genom texten. Handbook i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Hemánus, Pertti (1990). *Johdatusta tiedotusoppiin. Journalistiikan perusteet, osa 2*. Helsinki: Yliopistopaino.

Hujanen, Jaana (2000). *Journalismin maakunnallisuus. Alueellisuuden rakentuminen maakuntalehtien teksteissä ja tekijöiden puheissa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Hujanen, Jaana (1998). Alue- vai lukijalähtöisesti. Teoksessa: *Kymmenen kysymystä journalismista*, 79–105 Toim. Touko Perko & Raimo Salokangas. Jyväskylä: Atena.

- Höijer, Birgitta (1999). To Be An Audience. Teoksessa: *Rethinking The Media Audience*, 179–194. Toim. Pertti Alasuutari. London-Thousand Oaks-New Delhi: Sage Publications.
- Jokinen, Arja, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (1993). *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen Arja & Kirsi Juhila (1993). Valtasuhteiden analysoiminen. Teoksessa: *Diskurssianalyysin aakkoset*, 75–108. Toim. Jokinen, Arja, Kirsi Juhila & Eero Suoninen. Tampere: Vastapaino.
- Julkisen sanan neuvosto (2005). *Journalistin ohjeet*. Helsinki: Julkisen sanan neuvosto.
Lainattu 15.3.2008: <http://www.jsn.fi/Content.aspx?d=4>
- Jyrkiäinen, Jyrki & Eero Savisaari (2001): Sanomalehdistön nykytila. Teoksessa: *Suomen mediamaisema*, 62–76. Toim. Kaarle Nordenstreng & Osmo A. Wiio. Porvoo-Helsinki: WSOY.
- Karvonen, Erkki (1999). Perspektiivinen realismi – parempi perustus kansalaisjournalismitte. *Tiedotustutkimus* 22: 2, 44–59. Tampere: Tiedotusopillinen yhdistys ja Nordicum.
- Kivikuru, Ullamaija (2000). Kansalaisten yhteisyys ja he. Teoksessa *Me median maisemissa*, 11–50. Toim. Helena Tapper. Helsinki: Palmenia-kustannus.
- Kivikuru, Ullamaija (2001a). Aikakauslehdistö. Teoksessa *Suomen mediamaisema*, 77–92. Toim. Kaarle Nordenstreng & Osmo A. Wiio. Porvoo-Juva: WSOY.

- Kivikuru, Ullamaija (2001b). Laman jäljillä. *Tiedotustutkimus* 2001: 24, 4–12. Tampere: Tiedotusopillinen yhdistys ja Nordicum.
- Koistinen, Mikko (1998). Pelkkää taloutta. Teoksessa *Media analyysi. Tekstistä tulkintaan*, 40–63. Toim. Anu Kantola, Inka Moring & Esa Väliverronen. Lahti: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Kotilainen, Lauri (1989). *Hyvä lehtijuttu - kirjoittajan opas*. Porvoo-Juva: Minnapress Oy.
- Krippendorff, Klaus (1989). *Content Analysis. An Introduction to Its Methodology*. Volume 5. Beverly Hills, Lontoo: Sage Publications.
- Laurén, Christer (1993). *Fackspråk. Form, innehåll, funktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Lehtonen, Mikko (1996). *Merkitysten maailma. Kulttuurisen tekstintutkimuksen lähtökoh-
tia*. Tampere: Vastapaino.
- Luukka, Minna-Riitta (2000). Näkökulma luo kohteen: diskurssintutkimuksen taustaoletuk-
set. Teoksessa *Kieli, diskurssi ja yhteisö*, 299–330. Toim. Kari Sajavaara & Arja
Piirainen-Marsh. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus Jyväskylän
yliopisto.
- Mauranen, Anna (2000). Kontrastiivinen retoriikka. Teoksessa *Kieli, diskurssi ja yhteisö*,
299–330. Toim. Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh. Jyväskylä: Soveltavan
kielentutkimuksen keskus Jyväskylän yliopisto.
- Mencher, Melvin (1984). *News Reporting and Writing*. Fourth Edition. Dubuque-Iowa: Co-
lumbia University, Wm. C. Brown Publishers.

Metsäntutkimuslaitos (2008). Metsäntutkimuslaitos (Metla). Lainattu 18.3.2008:

<http://www.metla.fi/metla>

Metsäntutkimuslaitos (2008). Metsäntutkimuslaitos tutkii ja palvelee. Lainattu 18.3.2008:

<http://www.metla.fi/metla>

Metsäntutkimuslaitos (2008). Metlan toimintayksiköt ja tutkimusohjelmat. Lainattu

18.3.2008: <http://www.metla.fi/metla>

Metsäntutkimuslaitos (2008). Metlan henkilöstö. Lainattu 18.3.2008:

<http://www.metla.fi/metla>

Metsäntutkimuslaitos (2008). Metsäntutkimuslaitos – resurssit. Lainattu 18.3.2008:

<http://www.metla.fi/metla>

Metsäntutkimuslaitos (2008). Metsäntutkimuslaitoksen strategia 2006–2010. Lainattu

18.3.2008: <http://www.metla.fi/netra/metla-strategia-2006-2010.htm>

Miettinen, Jorma (1988). *Toimitustyö*. 2. Painos. Helsinki: Yliopistopaino.

Moring, Inka (2000a). Heimojen maa? Paikallistamisen politiikka ja identiteetti alueellisissa lehdissä. Teoksessa *Me median maisemissa. Reflektioita identiteettiin ja mediaan*, 80–113. Toim. Helena Tapper. Helsinki: Palmenia-kustannus.

Moring, Inka (2000b). Kotimaani omi... *Journalismikritiikin vuosikirja 2000. Tiedotustutkimus* 23: 1, 156–167. Toim. Elina Noppari & Sinikka Torkkola. Tampere: Journalismin tutkimusyksikkö.

Mörä, Tuomo (1996). Journalistit rutiinien verkossa. Teoksessa *Sopulisilppuri. Mediakritiikin näkökulma*, 105–116. Toim. Luostarinen Heikki, Ullamaija Kivikuru & Merja Ukkola. Jyväskylä: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.

Nordenstreng, Kaarle & Osmo Wiio (2001). Viestintäjärjestelmä. Teoksessa *Suomen mediamaisema*, 9–21. Toim. Kaarle Nordenstreng & Osmo A. Wiio. Porvoo, Helsinki: WSOY.

Oestreicher, Amelie (1991). *Texthantering på tidningsredaktioner. Redigeringsorganisatoriska ramar i svensk dagpress*. Fums rapport nr 159. Uppsala: Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet.

Oy Observer Finland Ab (2002). Oy Observer Finland Ab. Lainattu 26.2.2002:
<http://www.observer.fi>

Parker, Ian (1992). *Discourse Dynamics: Critical Analysis for Social and Individual Psychology*. London: Routledge.

Perelman, Chaïm (1996). *Retoriikan valtakunta. (L'empire rhétorique. Rhétorique et argumentation, kääntänyt Leevi Lehto)*. Tampere: Vastapaino.

Perelman, Chaïm & Lucie Olbrechts-Tyteca (1971). (*Traité de l'argumentation - la nouvelle rhétorique*, kääntänyt John Wilkinson & Purcell Weaver). *The New Rhetoric: A Treatise on Argumentation*. Notre Dame: University of Notre Dame Press.

- Perko, Touko (1998). Media on nykypäivän kirkko ja Raamattu. Teoksessa *Kymmenen kysymystä journalismista*, 9–36. Toim. Touko Perko & Raimo Salokangas. Jyväskylä: Atena.
- Pietilä, Jyrki (1984). Talouselämän tiedotustoiminta. Teoksessa *Tiedottaja, tiedotus, toimittaja*, 47–65. Toim. Jyrki Pietilä. Helsinki: Gaudeamus.
- Pietilä, Veikko (1976). *Sisällön erittely*. Toinen korjattu painos. Helsinki: Gaudeamus.
- Pietilä, Veikko (1995). *Kertomuksia uutisista uutisia kertomuksista. Kirjoituksia kolmeltäkymmeneltä vuosikymmeneltä*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Potter, Jonathan & Margaret Wetherell (1987). *Discourse and Social Psychology. Beyond attitudes and behaviour*. Lontoo: SAGE Publications Ltd.
- Rautio, Marjatta (1990). *Paikallislehti, yhteisö ja konflikti. Paikallislehden tehtävien ja si-donnaisuuksien tarkastelu Kollis-Lappi-lehden Vuotoskirjoittelun pohjalta*. Tampere. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos.
- Rentola, Ilkka (1983). *Normaalijournalismin säännöt. Yhdysvaltalaisen journalismin oppi-kirjallisuuden esittämän ideaalittyypin tarkastelua*. Tampere: Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos.
- Reunanen, Esa (1991). *Merkitysympäristö ja uutisgenren säännöt*. Tampere: Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos.
- Ridell, Sirpa (1990). *Kaikki tiet vievät genreen. Tutkimusretkiä tiedotusopin ja kirjalli-suustieteen välimaastossa*. Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen julkaisu A 82. Tampere: Tampereen yliopisto.

- Rinne, Esa (1991). *Havaintoja maakuntalehden luotettavuudesta. Turun Sanomien uutistoiminnan käytäntöä ja tietyn uutisluokan analyysi*. Turku: Oy Turun Sanomat.
- Salokangas, Raimo (1998). Epätyypillistä liiketoimintaa? Teoksessa *Kymmenen kysymystä journalismista*, 39–58. Toim. Touko Perko & Raimo Salokangas. Jyväskylä: Atena.
- Sauri, Tuomo (2001). *Joukkoviestinnän rakenne ja talous*. Kulttuuri ja viestintä 2001: 1. Helsinki: Tilastokeskus.
- Saukkonen, Pauli (2001). *Maailman hahmottaminen teksteinä. Tekstirakenteen ja tekstilajien teoriaa ja analyysia*. Helsinki: Helsingin yliopisto. Yliopistopaino.
- Seitamaa-Hakkarainen, Pirita (2001). Kvalitatiivinen sisällön analyysi. *Methodix*. Lainattu 26.2.2002: <http://www.methodix.com/showres.dll/fi/index>
- Shoemaker, Pamela J. & Stephen D. Reese (1996). *Mediating the Message. Theories of Influences on Mass Media Content*. 2. painos. New Yourk: Longman Publishers.
- Sivistyssanakirja* (2001). Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Suoninen, Eero (1993). Mistä on perheenäidit tehty? Haastattelupuheen analyysi. Teoksessa: *Diskurssianalyysin aakkoset*, 111–115. Toim. Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen.
- Suoninen, Eero (1993). Kielenkäytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa: *Diskurssianalyysin aakkoset*, 48–74. Toim. Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen

- Tapper, Helena (2000). Johdanto. Teoksessa *Me median maisemissa*, 5–10. Toim. Helena Tapper. Helsinki: Palmenia-kustannus.
- Valtonen, Sanna (1998). Hyvä, paha media. Diskurssianalyysi kriittisen mediatutkimuksen menetelmänä. Teoksessa: *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan*, 93–121. Toim. Anu Kantola, Inka Moring & Esa Väliverronen. Lahti: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Valtonen, Sanna (2000). Mikä suomalaisissa on vikana? Tapaustutkimus työttömyysaiheisten kirjoitusten kansallisesta ulottuvuudesta. Teoksessa *Me median maisemissa. Reflektioita identiteettiin ja mediaan*, 51–79. Toim. Helena Tapper. Helsinki: Palmenia-kustannus.
- Valtonen, Sanna (2004). Tiedon ja vallan kaivauksilla: Michel Foucault ja mediatutkimuksen mahdollisuudet. Teoksessa *Mediatutkimuksen vaeltava teoria*, 206–229. Toim. Tuomo Mörä, Inka Salovaara-Moring & Sanna Valtonen. Helsinki: Gaudeamus.
- Valtioneuvoston kanslia (2001). *Työryhmän muistio. Informoi, neuvo, keskustele ja osallistuu. Valtionhallinnon viestintä 2000-luvulla*. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 2001/5. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Lainattu 16.3.2008: <http://vnk.fi/julkaisukansio/2001/j05-valtionhallinnon-viestinta-2000-luvulla/pdf/134427.pdf>
- Wiio, Juhani (2001). Televisio. Teoksessa: *Suomen mediamaisema*, 114–131. Toim. Kaarle Nordenstreng & Osmo A. Wiio. Porvoo, Helsinki: WSOY.

LIITE

Metlaa koskevia juttuja julkaisseet viestimet

Observer Finlandin seurannassa olleet viestimet, joissa esiintyi sana Metsäntutkimuslaitos tai Metla lokakuussa 2001:

Top 10 suurilevikkisimmät lehdet

Aamulehti
Helsingin Sanomat
Hufvudstadsbladet
Kaleva
Kauppalehti
Keskisuomalainen
Savon Sanomat
Turun Sanomat
Taloussanomat

Muut valtakunnalliset lehdet ja maakuntalehdet

Kymen sanomat
Etelä-Saimaa
Etelä-Suomen Sanomat
Hämeen Sanomat
Ilkka
Kainuun Sanomat
Kansan Uutiset
Karjalainen
Kouvolan Sanomat
Lapin Kansa
Länsi-Savo
Pohjalainen
Pohjolan Sanomat
Satakunnan Kansa
Vasabladet

Aluelehdet

Forssan lehti
Hyvinkään Sanomat
Iisalmen Sanomat
Itä-Häme
Itä-Savo
Keski-Uusimaa
Koillissanomat
Länsi-Suomi

Riihimäen Sanomat
Salon Seudun Sanomat
Valkeakosken Sanomat
Warkauden Lehti
Västra Nyland
Österbottningen
Suomenmaa

Paikallislehdet:

Karjalan Maa
Koillis-Lappi
Kuorevesi-Mänttä-Vilppula
Lieksan Lehti
Pieksämäen Lehti
Pohjolan Työ
Uusi Aika
Järviseutu
Lestinjoki
Matti ja Liisa
Merikarvialehti
Oriveden Sanomat
Pohjankyrö
Puolanka
Sampo
Siikajokilaakso
Sompio
Tervareitti
Kittilänlehti
Vaarojen Sanomat
Ylä-Kainuu
Uutisvuoksi
Ylöjärven Uutiset

Ilmaisjakelulehdet:

Vantaan Sanomat
Inarilainen
Hyvinkään Uutiset
Palvelulehti-Itäväylä
Juoksupoika
Uutis-Häme

Ammatti- ja aikakauslehdet:

Erä
Hymy

Leipä Leveämmäksi
Metsätalous-Forestry
Skogsbruket
Sparbanken
Suomen Kuvalehti
Suomen Luonto
Säästöpankki
Talouselämä
Tiede
Vihreä Lanka
Tekniikka & Talous
Expatrium
Arkkitehti
Koneyrittäjä
Käytännön Maamies
Mikroviesti
Metsälehti Makasiini

Verkkójulkaisut:

www Taloussanomat
www HS/Verkkoliite
www MTV3 Internet
www Aamulehti
www YLE
www Sonera Plaza
www YLE Internytt
Kauppalehti Online

Sähköiset viestimet:

Radio Suomi
Radio Vega
TV1
TV2
YLE24
Ylen Ykkönen